

Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

**ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΕΡΡΑ ΜΑΡΙΑ ΑΜ:15702

ΦΛΩΡΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΑΜ:14063

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΝΤΟΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

« Σε καιρούς κρίσης μόνο η φαντασία είναι πιο σημαντική από τη γνώση »

Albert Einstein

«Δεν είναι τα πιο δυνατά είδη που επιβιώνουν ή τα πιο έξυπνα, αλλά αυτά που ανταποκρίνονται στις αλλαγές »

Charles Darwin

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1		
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ		
1.1 Ορισμός καινοτομίας.....	9	
1.2 Σύνδεση καινοτομίας-εφεύρεσης.....	14	
1.3 Αναλύοντας τον όρο καινοτομία	16	
1.4 Η μορφή της αγοράς και η εφαρμογή της καινοτομίας.....	20	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2		
Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ		24
2.1 Η σημασία του πρωτογενή τομέα	24	
2.2 Η σημερινή κατάσταση του αγροτικού τομέα στην Ελλάδα.....	25	
2.3 Προβλήματα της ελληνικής γεωργίας.....	28	
2.4 Η αλιεία στην Ελλάδα.....	29	
2.5 Η κτηνοτροφία στην Ελλάδα	31	
2.6 Ο ορυκτός πλούτος στην Ελλάδα	32	
2.7 Το ιστορικό των τριών οικοπέδων:	34	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	36	
Ο ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ.....		36
3.1 Γεωγραφική θέση και κλίμα	36	
3.2 Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας.....	41	
3.3 Ο πρωτογενής τομέας του Νομού Αιτωλοακαρνανίας	44	
3.4 Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και κλάδοι παραγωγής του Ν. Αιτωλοακαρνανίας.....	46	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4		
Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΩΝ		
4.1 Η καλλιέργεια της ροδιάς.....	55	
4.1.1 Ιστορικά στοιχεία και ιδιότητες	56	
4.1.2. Καλλιέργεια ροδιάς στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας.....	57	
4.2. Η καλλιέργεια των σπαραγγιών.....	63	
4.2.1. Ιστορικά στοιχεία-ευεργετικές ιδιότητες.....	64	

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

4.2.2. Καλλιέργεια σπαραγγιού στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας	65
4.2.3. Παγκόσμια παραγωγή σπαραγγιού τις περιόδους 2008-2010(μέσος όρος).67	
4.3. Η καλλιέργεια δαμάσκηνων και ακτινιδίων.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

5.1. Η καλλιέργεια της στέβιας	71
5.1.1. Οι ιδιότητες στέβιας.	71
5.1.2. Οι χρήσεις της στέβιας	72
5.1.3. Η καλλιέργεια Στέβιας και στην Ελλάδα.....	74
5.1.4.Αγροτικός Συνεταιρισμός STEVIA HELLAS	79
5.1.5. Η παγκόσμια αγορά στέβιας.....	81
5.1.6 Το πρώτο εργοστάσιο Στέβιας στο Αγρίνιο.....	82
5.2. Η καλλιέργεια των αρωματικών φυτών	83

5.2.1. Γενικά

5.2.2 Οι εξαγωγές ελληνικών αρωματικών φυτών.....	89
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 .....

6.1 Βιολογική καλλιέργεια	94
6.2 Βιολογική γεωργία-κτηνοτροφία στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας.....	95
6.3 Βιολογική κτηνοτροφία	97
Βιβλιογραφία.....	101

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρήσαμε πρέπον να ευχαριστήσουμε τα άτομα που μας συμπαραστάθηκαν, μας καθοδήγησαν και μας βοήθησαν στην προσπάθεια να μελετήσουμε και να περιγράψουμε τις καινοτόμες επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα στην ευρύτερη περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας.

Ιδιαίτερα θέλουμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας στον Καθηγητή κ. Δ. Ντόβα που μας στήριξε σε αυτή μας την προσπάθεια καθώς και την πολύτιμη βοήθεια του.

Επίσης, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειες μας για την αμέριστη οικονομική και ηθική συμπαράσταση που μας πρόσφεραν και που συνεχίζουν να μας προσφέρουν και που χωρίς αυτή δεν θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί αυτή η εργασία.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Αντικείμενο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας είναι οι εναλλακτικές-καινοτόμες επενδύσεις στον αγροτικό τομέα στο νομό Αιτωλοακαρνανίας. Όταν αναφερόμαστε στον πρωτογενή τομέα εννοούμε την απασχόληση των ανθρώπων και την εκμετάλλευση της αγροτικής γης από αυτούς. Είναι γνωστό σε όλους μας ότι ο νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι κατά εξοχήν αγροτικός νομός και μπορούμε να πούμε ότι παροτρυνθήκαμε από αυτό και καθώς προερχόμαστε από αγροτικές οικογένειες να ασχοληθούμε στην συγκεκριμένη πτυχιακή με τις καινούριες και ταυτόχρονα με μέλλον καλλιέργειες ολόκληρου του νομού.

Παραδοσιακά ο νομός Αιτωλοακαρνανίας ήταν για πολλά χρόνια πρώτος στην καλλιέργεια και στην εξαγωγή καπνού σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Με τα χρόνια όμως η καλλιέργεια καταρρίφτηκε και έγιναν προσπάθειες από τις τοπικές ενώσεις και τους τοπικούς φορείς για νέες με προοπτική καλλιέργειες (ρόδι, σπαράγγι στέβια, δαμάσκηνα, σαλιγκάρια). Εκτός από τις καινούριες καινοτόμες επενδύσεις στον αγροτικό τομέα, η Αιτωλοακαρνανία μπορεί να χαρακτηριστεί και κτηνοτροφική περιοχή καθώς αποτελεί παλιά παραδοσιακή ασχολία για τους κατοίκους τόσο των ορεινών, όσο και των πεδινών περιοχών με εξέχουσα θέση αυτή της αιγοπροβατοτροφείας.

Επίσης στην συγκεκριμένη εργασία θεωρήθηκε απαραίτητο η παρουσίαση κάποιων στατιστικών στοιχείων των καλλιεργειών για να διαπιστωθεί και να δικαιολογηθεί η τόσο τεράστια ανάπτυξη και κατανάλωση των προϊόντων τόσο σε τοπικό, όσο και παγκόσμιο επίπεδο. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι γίνεται μια προσπάθεια από τους τοπικούς φορείς και συνεταιρισμούς να συμπαρασταθούν στις προσπάθειες και τους αγώνες των παραγωγών για πιθανόν επίλυση προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν, στην διαφήμιση και στην πώληση των προϊόντων.

Αναμφισβήτητα λοιπόν ο νομός Αιτωλοακαρνανίας αποτελεί πηγή εισοδήματος για μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της, χάρη στην ραγδαία ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα που αποτελεί την αφετηρία, τον μοχλό ανάπτυξης και δημιουργικότητας για τους επόμενους τομείς (δευτερογενής-τριτογενής)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι κατά κύρια βάση αγροτικός νομός με πολλές και υποσχόμενες καλλιέργειες. Τα τελευταία χρόνια στην γύρω περιοχή καλλιεργούνται με μεγάλη επιτυχία καλλιέργειες τις οποίες θα μπορούσαμε να τις χαρακτηρίσουμε καινοτόμες με τεράστια ποσοστά αποδοτικότητας.

Στο πρώτο κεφάλαιο θεωρήσαμε ικανό να αναφερθούμε στην έννοια της καινοτομίας και διαπιστώσαμε ότι σαν καινοτομία μπορεί να χαρακτηριστεί η εισαγωγή ενός καινούριου προϊόντος ή ποιοτική αλλαγή ενός ήδη υπάρχον του που σκοπό έχει την πειραματικότητα και την μέγιστη ανάπτυξή του. Μέσα σε όλα αυτά μπορέσαμε και συγκαταλέξαμε και την τεχνολογική καινοτομία που έχει να κάνει με μια άριστη βελτιωμένη διαδικασία παραγωγής στην επιχείρηση που αποτέλεσμά θα έχει την ποιότητα των προϊόντων της και το σημαντικό κόστος παραγωγής. Η είσοδος της καινοτομίας στην αγορά προσφέρει σημαντική άνοδο της οικονομίας σχεδόν σε όλες τις ευρωπαϊκές πόλεις, πόσο μάλιστα στον νομό μας που όλα έχουν σαν πηγή ανάπτυξης και αφετηρία τον πρωτογενή τομέα. Προχωρώντας στο δεύτερο κεφάλαιο κάνουμε μια εκτενή αναφορά στον πρωτογενή τομέα γενικότερα στον ελλαδικό χώρο, καθώς το μεγαλύτερο μέρος απαρτίζεται από εύφορες κοιλάδες, οι οποίες με τα απαραίτητα στοιχεία έχουν την δυνατότητα να καλλιεργηθούν. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι μόλις το περίπου 30% των συνολικών στρεμμάτων είναι καλλιεργήσιμη γη. Επιπλέον, γίνεται μια αναφορά και στον ορυκτό πλούτο της Ελλάδας, καθώς βρίσκονται “κρυμμένα” μέσα στα βουνά χιλιάδες κοιτάσματα ορυκτού πλούτου(βοξίτης, λιγνίτης)καθώς και στο θαλάσσιο χώρο κοιτάσματα πετρελαίου(Πατραϊκός κόλπος).

Στην συνέχεια γίνεται αναφορά συγκεκριμένα για τον νομό Αιτωλοακαρνανίας μιας και το αντικείμενο της πτυχιακής εργασίας έγινε γύρω από αυτόν. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους νομούς σε έκταση. Κύρια βάση απασχόλησης είναι ο πρωτογενής(αγροτικός τομέας)και η οικονομία ολόκληρου του νομού στηρίζεται σε αυτόν. Για πολλά χρόνια στον νομό κυριαρχούσε σε μεγάλο ποσοστό η καλλιέργεια του καπνού, και έτσι αποτελούσε την οικονομική δύναμη των γύρω περιοχών .Οι καιροί και οι οικονομικές απαιτήσεις άλλαξαν και στην θέση του καπνού μπήκαν καινοτόμες, ελπιδοφόρες καλλιέργειες. Καινοτομία στο νομό Αιτωλοακαρνανίας αποτελεί η καλλιέργεια της ροδιάς μια καλλιέργεια πολλά υποσχόμενη καθώς τα προϊόντα της χάρη στις ευεργετικές ιδιότητες βοηθούν στην υγεία, στην αντιμετώπιση ασθενειών και στην επίλυση αρκετών προβλημάτων. Από τον συνεταιρισμό που δημιουργήθηκε από αγρότες, εξάγονται τα ρόδια καθώς είναι περιζήτητα καθώς δεν έχουν ίχνος φυτοφαρμάκων. Αναφερθήκαμε επιπλέον στο σπαράγγι ,στο δαμάσκηνο και το ακτινίδιο τα οποία αποτελούν καινοτόμες καλλιέργειες διότι από το 2011 είναι νέες στο νομό χάρη στις ενέργειες της Ένωσης Αγρινίου κάτι που δεν άργησε να φέρει κερδοφόρα αποτελέσματα στους παραγωγούς.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Επίσης στην πτυχιακή μας αναφερόμαστε και σε ένα νέο προϊόν που κάνει την εμφάνισή του στο νομό, την στέβια ή αλλιώς την ζάχαρη του μέλλοντος. Αυτό και αν χαρακτηρίζεται ως μια καινοτόμα καλλιέργεια καθώς το κύριο μέλημα του είναι να φέρει αλλαγές στην αγορά και να αντικαταστήσει εις το έπακρον την ζάχαρη, εξασφαλίζοντας έτσι την υγιεινή των καταναλωτών. Είναι ένα ακριβό, αλλά ταυτόχρονα αποτελεσματικό φυτό που με τις εξαγωγές των προϊόντων και υποπροϊόντων σε εξωτερικό ανεβάζει την επιθυμία για καλλιέργεια στα ύψη. Αρωματικά φυτά αρχίζουν και κάνουν την εμφάνιση τους στα καλλιεργήσιμα χωράφια και η απόδοσή τους εκτοξεύεται στα ύψη. Αναφερόμαστε στην εταιρεία Ανθήρ Α.Β.Ε.Ε που εδρεύει στην Μεγάλη Χώρα Αγρινίου με στόχο την επεξεργασία και την τυποποίηση των αρωματικών φυτών που καλλιεργούνται στο νομό. Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας μας κάνουμε μια αναφορά στην βιολογική καλλιέργεια, τόσο στην γεωργία όσο και στην κτηνοτροφία. Τα χημικά φυτοφάρμακα αντικαθίστανται με βιολογικά φάρμακα, φυτικής ή ζωικής προέλευσης κάνοντας την ποιότητα ζωής καλύτερη. Τέλος, στο νομό Αιτωλοακαρνανίας τα τελευταία χρόνια έκανε την εμφάνιση τους η εκτροφή σαλιγκαριών με εξαιρετικά καλά αποτελέσματα.

Καταλήγοντας, ζούμε σε μια εποχή που όλα αλλάζουν με γρήγορους ρυθμούς, η οικονομία του τόπου μας χρειάζεται βελτίωση καθώς και ο τρόπος διαβίωσης, οι απαιτήσεις μεγαλώνουν και εμείς θα μείνουμε άπραγοι χωρίς να βοηθήσουμε τον τόπο μας που μας στηρίζει με τον κάθε τρόπο στο χείλος της καταστροφής; Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας έχει πολλά να προσφέρει στον αγροτικό τομέα, ας ενωθούμε όλοι και ας εξαπλώσουμε με κερδοφόρα αποτελέσματα στις καλλιέργειες που ανοίγουν νέους ορίζοντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Ο όρος καινοτομία προέρχεται από το λατινικό *innovare*: που σημαίνει “να κάνεις κάτι καινούργιο.”

Αρχικά η θεωρία της καινοτομίας είναι μια πρωτοποριακή ιδέα η οποία αναπτύχθηκε για την βιομηχανία και στην συνέχεια υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε και στις υπηρεσίες. Όπως θα δούμε ο όρος της καινοτομίας χρησιμοποιείται τόσο σε οικονομικό και επιχειρηματικό πλαίσιο όσο και σε εμπορικό.

Αρκετοί είναι αυτοί που ακόμα και αν εργάζονται σε τμήματα έρευνας και ανάπτυξης συχνά βρίσκονται στη δύσκολη θέση να δώσουν τον ορισμό της καινοτομίας. Πολλοί είναι αυτοί που σχετίζουν την καινοτομία με την εφεύρεση ή την τεχνολογική αλλαγή ή την τεχνολογία γενικότερα. *«Η τεχνολογία είναι η συστηματική εφαρμογή επιστημονικής ή άλλης οργανωμένης γνώσης για εκτέλεση πρακτικών σκοπών¹»*

Κατά καιρούς έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί για την καινοτομία:

1. *«Η βιομηχανική καινοτομία περιλαμβάνει τις δραστηριότητες τεχνικού σχεδιασμού, παραγωγής, διοίκησης και εμπορίας που σχετίζονται με την εισαγωγή ενός νέου ή βελτιωμένου προϊόντος ή με την πρώτη εμπορική εφαρμογή μιας νέας ή βελτιωμένης διαδικασίας ή εξοπλισμού²».*
2. *«Καινοτομία είναι η επιτυχής δημιουργία, αφοσίωση και εκμετάλλευση, κάτι καινούργιου, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο»³.*
3. *«Οι επιχειρήσεις αποκτούν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα όταν καινοτομούν. Προσεγγίζουν την καινοτομία, με την ευρύτερη της έννοια, υιοθετώντας, τόσο καινούργιες τεχνολογίες, όσο και καινούργιους τρόπους παραγωγής προϊόντων⁴».*
4. *«Καινοτομία είναι η επιτυχής εκμετάλλευση νέων ιδεών⁵»*

Καινοτομία λοιπόν είναι:

1. Η εισαγωγή ενός νέου προϊόντος ή η ποιοτική αλλαγή ενός υπάρχοντος προϊόντος⁶

¹ John Kenneth Galbraith (1967) *The Industrial State*.

² Christopher Freeman (1982) *The Economics of Industrial Innovation*, κεφ.1.

³ E.E. (1996) *Πράσινη Βίβλος για την Καινοτομία*.

⁴ Michael Porter (1990) *The Competitive Advantage of Nations*, σ.73.

⁵ U.K. DTI (1994) *Innovation Unit Definition*, κεφ. 11.1.

2. Η νέα διαδικασία ανάπτυξης προϊόντος
  3. Το άνοιγμα μίας νέας αγοράς
  4. Η νέα πηγή εφοδιασμού πρώτων υλών ή άλλων υλικών
  5. Η οργανωτική αλλαγή
- Μια καινοτομία ορίζεται ως: «Κάθε ιδέα, τρόπος παρουσιάσεων ή εργαλείο που είναι νέο, με την έννοια ότι τα χαρακτηριστικά του είναι διαφορετικά από κάποια άλλα προηγούμενα»⁷
  - Η καινοτομία ορίζεται ως «η εφαρμοσμένη χρήση της γνώσης με σκοπό την παραγωγή ή/και παροχή νέων ή ουσιαστικά βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών ή/και υπηρεσιών που βρίσκονται άμεσης παραγωγικής, χρηστικής ή/και εμπορικής εφαρμογής». Εναλλακτικά μπορεί να ορισθεί ότι η καινοτομία συνίσταται στην παραγωγή, την αφοσίωση και την εκμετάλλευση με επιτυχία των νέων επιτευγμάτων ή ιδεών στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Μια καινοτόμα Δράση μπορεί να είναι ριζοσπαστική, ή σταδιακή (ανάλογα με τις αλλαγές σε υφισταμένες λειτουργίες μιας επιχείρησης) και μπορεί να αναφέρεται σε ένα νέο προϊόν ή μία νέα υπηρεσία, στους τρόπους παραγωγής ή στην τεχνολογία που χρησιμοποιείται, όπως και στην διοικητική δομή ενός οργανισμού(εσωτερικά ή εξωτερικά σε σχέση με τους πελάτες ή καταναλωτές).⁸

Σύμφωνα με τον ορισμό της καινοτομίας, που προτείνει ο ΟΟΣΑ⁹ στο «εγχειρίδιο Frascati¹⁰», πρόκειται για την μετατροπή μιας ιδέας σε εμπορεύσιμο προϊόν ή

---

⁶ Βικιπαίδεια, Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Καινοτομία, Τελευταία πρόσβαση στις 12-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1>

⁷Ε.Μαραβελάκης, «Καινοτομία», Τελευταία πρόσβαση στις 14-9-2010, Διαθέσιμο στο URL: http://www.liaison.uoc.gr/documents/unistep/parousiaseis_plaisia_unistep/01_kainotomia_maramvelakhs.pdf

⁸ Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων, Βοηθητικό σημείωμα για την καινοτομία,(Σύμφωνα με το Παράρτημα XIII,Παράγραφος 3.1).

⁹ Ο ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Διεθνής οργανισμός ο οποίος έχει δημιουργηθεί από αναπτυσσόμενες χώρες που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της ελεύθερης αγοράς Βλ. σχετικά: Ζαχαριάδη-Σούρα Δ.2004 Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί Αθήνα Εκδόσεις Σταμούλης (Δεύτερη έκδοση)

¹⁰ Το εγχειρίδιο Frascati είναι ένα έγγραφο στο οποίο περιλαμβάνονται η μεθοδολογία για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη. Το εγχειρίδιο συντάχθηκε και δημοσιεύτηκε από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (2009) Λήμμα Εγχειρίδιο Frascati Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

υπηρεσία, λειτουργική μέθοδο παραγωγής ή διανομής - νέα ή βελτιωμένη ή ακόμα σε νέα μέθοδο παροχής κοινωνικής υπηρεσίας. Με τον τρόπο αυτόν ο όρος αναφέρεται στην διαδικασία. Από την άλλη μεριά, όταν με τη λέξη «καινοτομία» υποδηλώνεται ένα νέο ή βελτιωμένο προϊόν, εξοπλισμός, η υπηρεσία που διαχέεται επιτυχώς στην αγορά, η έμφαση δίνεται στο αποτέλεσμα της διαδικασίας.

Συνδέεται με την έρευνα και την ανάπτυξη, ειδικά στο χώρο των επιχειρήσεων, με τα αντίστοιχα τμήματα (R&D, Research and Development). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η καινοτομία είναι επιτεύξιμος στόχος μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ διακρατικών εταιρών. Η καινοτομία στην Ε.Ε. μετράται με το Innovation Scorecard, που ξεκίνησε σαν θεσμός το 2006. Η καινοτομία μετριέται με δείκτες, οι οποίοι συστηματοποιούνται σε κατηγορίες. Συνάφεια με εμπειρία, μάθηση και ανάπτυξη.¹¹

---

http://translate.google.gr/translate?hl=el&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Frascati_Manual&prev=/search%3Fq%3D%25CE%25B5%25CE%25B3%25CF%2587%25CE%25B5%25CE%25B9%25CF%2581%25CE%25B9%25CE%25B4%25CE%25B9%25CE%25BF%2Bfrascati Τελευταία πρόσβαση 6-12-2002 (Από μετάφραση)

¹¹ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (2009) Λήμμα Καινοτομία Διαθέσιμο στον δικτυακό

τόπο<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1> Τελευταία ενημέρωση 14 10-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 08-10-2013.

1.1.1 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Ως τεχνολογική καινοτομία¹² ορίζεται :

- α. Η εισαγωγή στην αγορά ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου σε σχέση με τα βασικά του χαρακτηριστικά, τις τεχνικές προδιαγραφές, το ενσωματωμένο λογισμικό ή άλλα μη υλικά συστατικά, προτιθέμενες χρήσεις ή τη φιλικότητα προς τον χρήστη, προϊόντος (υλικού αγαθού ή υπηρεσίας¹³), ή,
- β. Η εισαγωγή στην επιχείρηση μίας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής, μεθόδου παροχής και διανομής ή διαδικασίας υποστήριξης για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες. Το αποτέλεσμα (της διαδικασίας) θα πρέπει να είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο της παραγωγής, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής και διανομής. Καθαρά οργανωτικές ή διοικητικές μεταβολές δεν περιλαμβάνονται στην τεχνολογική καινοτομία.

Επιπρόσθετα, η τεχνολογική καινοτομία πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα νέων τεχνολογικών εξελίξεων, νέων συνδυασμών υπαρχουσών τεχνολογιών ή στη χρησιμοποίηση άλλου είδους γνώσεων που αποκτήθηκαν από την επιχείρηση. Οι μεταβολές καθαρά αισθητικής φύσεως δεν περιλαμβάνονται.

---

¹² What Is Technological Innovation?, Ask, Από μετάφραση ,Η τεχνολογική καινοτομία είναι η ανάπτυξη μέσω του οποίου βελτιωμένες τεχνολογίες επεκτάθηκε και έφερε στην εκτεταμένη εφαρμογή. Σε γενικές γραμμές, η καινοτομία δεν είναι μια γραμμική διαδικασία, υπάρχουν πολλές διασυνδέσεις και βρόχοι ανάδρασης μεταξύ της ανάπτυξης. Διαθέσιμο στο URL: <http://www.ask.com/question/what-is-technological-innovation>

¹³ www.keta.gr, Καινοτομία Θεσσαλίας, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.keta.gr/>

1.1.2. ΜΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Οργανωτική μη τεχνολογική καινοτομία είναι

Η εφαρμογή νέων μεθόδων αποσκοπεί στη βελτίωση της χρήσης των γνώσεων στην επιχείρηση, της ποιότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή της αποτελεσματικότητας των ροών εργασίας.

Μη τεχνολογική καινοτομία εμπορίας είναι

Η εφαρμογή νέων ή βελτιωμένων σχεδίων ή μεθόδων πώλησης που αποσκοπούν στην αύξηση της ελκυστικότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή στην είσοδο σε νέες αγορές¹⁴.

---

¹⁴ Alfa Phaethon Περί ΕΣΠΑ Βοηθητικό σημείωμα για την καινοτομία «Τι είναι καινοτομία» Τελευταία πρόσβαση 22-2-2012 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.faethon.gr/index.php/aboyt-espa/141-2012-02-22-09-52-08>

1.2 ΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ-ΕΦΕΥΡΕΣΗΣ

Είναι σημαντικό να γίνει σαφές ότι η καινοτομία δεν είναι εφεύρεση¹⁵. Η καινοτομία αποτελεί τη συνέχεια μιας εφεύρεσης. Εάν κάποιος εφευρέτης συλλάβει την ιδέα για το επόμενο προϊόν «που θα κάνει πάταγο» αλλά αδυνατεί να βρει κάποιον που μπορεί να το παράγει τότε ο κόσμος θα συνεχίσει να αγνοεί την ύπαρξή του.

Ενώ εφευρέσεις μπορούν να λάβουν χώρα οπουδήποτε, για παράδειγμα σε πανεπιστήμια εκπαιδευτικά ιδρύματα & ερευνητικά κέντρα, η καινοτομία λαμβάνει χώρα κυρίως σε εταιρείες/ επιχειρήσεις, αλλά και σε άλλα είδη οργανισμών. Για να μετατρέψει μία εταιρεία την εφεύρεση σε καινοτομία θα πρέπει να χρησιμοποιήσει συνδυαστικά πολλές μορφές γνώσης, ικανοτήτων, δεξιοτήτων και πόρων. Για παράδειγμα, θα πρέπει να διαθέτει γνώσεις/δεξιότητες στον τομέα της παραγωγής, καθώς και εγκαταστάσεις-υποδομές, σαφώς απαιτείται καλή γνώση της αγοράς, ένα αποτελεσματικό σύστημα διανομής, επαρκείς οικονομικούς πόρους κλπ.¹⁶

Η εφεύρεση γίνεται ορθά αντιληπτή ως ο ακρογωνιαίος λίθος της καινοτομίας. Παράγει νέες ιδέες, ευρεσιτεχνίες, πρότυπα, μελέτες, πειράματα, ανακαλύψεις και μοντέλα εργασίας. Η καινοτομία όμως είναι αυτή που μεταμορφώνει αυτές τις εφευρέσεις σε εμπορικά προϊόντα, υπηρεσίες και επιχειρήσεις. Πραγματική αξία στην εφεύρεση θα δοθεί μόνο από την αγορά, όταν θα υπάρξουν πελάτες που θα τη χρησιμοποιήσουν ή θα την αγοράσουν. Ας πάρουμε όμως για παράδειγμα, την τεχνολογία πίσω από τις επίπεδες τηλεοράσεις η οποία εφευρέθηκε πριν από δεκαετίες. Η επαναστατική καινοτομία ήταν η εφαρμογή αυτής της τεχνολογίας για την ακόρεστη όρεξη του κοινού για κρυστάλλινη ψηφιακή εικόνα μεγάλες οθόνες HDTV^{17, 18}.

¹⁵ Εφεύρεση χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε δημιουργική ενέργεια του ανθρώπου που απολήγει στην επινόηση πραγμάτων που δεν υπάρχουν προηγουμένως, ή στην ανεύρεση νέων μεθόδων εργασίας ή επωφελέστερων μέσων ή μεθόδων εκμετάλλευσης γνωστών δυνάμεων, ιδιοτήτων ή πραγμάτων. Κατ' επέκταση των παραπάνω εφεύρεση ονομάζεται το αποτέλεσμα ή το προϊόν της δημιουργικής αυτής ενέργειας, δηλαδή το εφεύρημα. Βασική διαφορά της εφεύρεσης από την ανακάλυψη είναι ότι το αντικείμενο της πρώτης δεν προϋπάρχει, (π.χ. η εφεύρεση του τροχού), ενώ της δεύτερης προϋπάρχει αλλά δεν ήταν γνωστό στον άνθρωπο. Τελευταία πρόσβαση στις 31-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%86%CE%B5%CF%8D%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%B7>

¹⁶ Inno Support Supporting Innovations in SME «Τι είναι καινοτομία» Διαθέσιμο στο URL: <http://www.innosupport.net/index.php?id=6048&L=4>

¹⁷ «Ηλεκτρονική Δημοσιογραφία»: Τι είναι το HDTV και πως λειτουργεί, Η HDTV αντιπροσωπεύει απλά την τηλεόραση υψηλού καθορισμού. Είναι πρότυπα ραδιοφωνικής αναμετάδοσης για την αποστολή των τηλεοπτικών σημάτων σε ψηφιακή μορφή αντί του παλαιού αναλογικού τρόπου. Με την εμφάνιση της ψηφιακής ηλικίας, η ηλεκτρονική τεχνολογία έχει βελτιωθεί μέχρι το σημείο να μπορούμε να κάνουμε πολύ καλύτερα από τα αναλογικά τηλεοπτικά σήματα τώρα, και μπορούμε να καταγράψουμε το σήμα ψηφιακά, broadcast αυτό όχι μόνο από την κεραία αλλά από το καλώδιο και το δορυφόρο και να το

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της καινοτομίας είναι ότι θα πρέπει να έχει υλοποιηθεί/πραγματοποιηθεί. Ένα νέο ή βελτιωμένο προϊόν θεωρείται πως έχει «υλοποιηθεί» όταν εισέρχεται/κάνει την εμφάνιση του στην αγορά. Οι νέες διαδικασίες, μέθοδοι μάρκετινγκ ή οργανωτικές μέθοδοι θεωρείται ότι «υλοποιούνται» όταν αρχίσουν να χρησιμοποιούνται στις εργασίες της επιχείρησης.¹⁹

Παράλληλα, η μετατροπή της εφεύρεσης σε καινοτομία περιλαμβάνει την εξέταση μιας σειράς παραγόντων που σχετίζονται κυρίως με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση καθώς και με τη θέση της επιχείρησης στη συγκεκριμένη αγορά. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν κυρίως:

- τα ειδικά χαρακτηριστικά της εφεύρεσης και το κατά πόσο αυτά μπορούν να διατηρηθούν κατά τη διαδικασία μαζικής παραγωγής του προϊόντος ή μαζικής χρήσης της νέας τεχνολογίας παραγωγής.
- τη ζήτηση των καταναλωτών τόσο για το προϊόν όσο και για τα ανταγωνιστικά του
- τα υποκατάστατα προϊόντα των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων
- το μέγεθος της αγοράς.²⁰

Εφόσον ερευνηθούν οι παραπάνω παράγοντες θα μπορεί να διαπιστωθεί αν μια εφεύρεση μπορεί να μετατραπεί σε επιτυχημένη καινοτομία.

επιδείξουμε στις πολύ ανώτερες τηλεοπτικές οθόνες. Όλο αυτό οδηγεί στην εικόνα και τον ήχο που βελτιώνεται. Τελευταία πρόσβαση στις 28-1-2007, Διαθέσιμο στο URL: <http://kyriakiantwniou.blogspot.gr/2007/01/hdtv.html>

¹⁸ T.D.Kuczumski Bloomberg Businessweek « Καινοτομία και Εφεύρεση: ποια η διαφορά» Τελευταία πρόσβαση 3-2-2011 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.capital.gr/businessweek/articles.asp?id=1128148>

¹⁹ Ibid., 150, p.47

²⁰ Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας «Η μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας» ομιλία Χ.Α. ΛΑΔΙΑΣ, Φυλλάδιο σ.14-15, και έντυπη μορφή Διαθέσιμο στο URL: dasta.ucg.gr/sites/default/files/webfm.../ladias.pdf

1.3 ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΟΡΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Με τον όρο καινοτομία χαρακτηρίζουμε την μετατροπή μιας ιδέας σε εμπορεύσιμο προϊόν.²¹ Με τον όρο καινοτομία εννοείται η νέα και πρωτοποριακή ιδέα για την υλοποίηση κάποιου πράγματος ή η νέα διαδικασία αυτής της υλοποίησης, καθώς επίσης και η εφαρμογή νέων εφευρέσεων ή ανακαλύψεων για την πραγματοποίηση κάποιου αποτελέσματος. Συχνά ο όρος χρησιμοποιείται σε οικονομικό/επιχειρηματικό/εμπορικό πλαίσιο.²² Ο διάσημος οικονομολόγος Joseph Schumpeter²³ ήταν από τους πρώτους που ερεύνησε την έννοια της καινοτομίας²⁴ και τη διέκρινε από την έννοια της εφεύρεσης. Συγκεκριμένα χώρισε τη διαδικασία της καινοτομίας σε τρία μέρη:

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει την βασική έρευνα. Το αποτέλεσμα της βασικής έρευνας είναι η εφεύρεση. Ως εφεύρεση ορίζεται η νέα ιδέα που μπορεί να οδηγήσει σε ένα νέο προϊόν.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την εφαρμοσμένη έρευνα. Στο στάδιο αυτό η εφεύρεση μετατρέπεται σε ένα νέο προϊόν που μπορεί να διατεθεί στην αγορά.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τη διάχυση της καινοτομίας στις υπόλοιπες επιχειρήσεις, δηλαδή οι υπόλοιπες επιχειρήσεις αντιγράφουν το επιτυχημένο προϊόν.

Θα λέγαμε ότι η καινοτομία χωρίζεται σε στάδια τα οποία τα παρουσιάζουμε στο παρακάτω σχήμα:

²¹ GetBusy.gr Επιχειρηματικότητα-Εισαγωγή στα μοντέλα Καινοτομίας, Επιχειρηματικότητα, Διαθέσιμο στο URL:

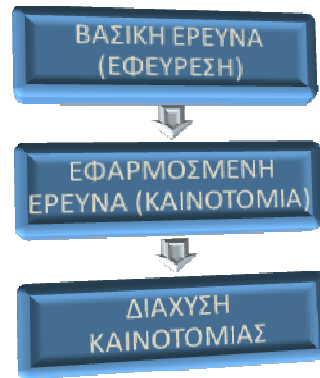
<http://www.getbusy.gr/Section/Details/18/%CE%95%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B1%20%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82>

²² Θέματα καινοτομίας Τελευταία πρόσβαση 24-11-2013 Διαθέσιμο URL: <http://www.pgeep.gr/>

²³ Joseph Schumpeter(1942): *Capitalism, Socialism and Democracy*, Harper & Row, N.Y., κεφ.12

²⁴ Σημαντικό ρόλο για την σημασία της καινοτομίας διαδραμάτισαν οι εργασίες του R.Solow στη δεκαετία του '50. Σύμφωνα λοιπόν με αυτόν η συμβολή της αύξησης της «ολικής εισροής συντελεστών», δηλ. της αύξησης των εισροών εργασίας και κεφαλαίου, στην οικονομική ανάπτυξη περιοριζόταν στο «φτωχό» 12%, ενώ το υπόλοιπο 88% οφειλόταν στην λιγότερη σαφή «ολική παραγωγικότητα των συντελεστών». Ο Solow απέδωσε τη συμβολή της «ολικής παραγωγικότητας», στην επίδραση της τεχνολογικής αλλαγής. Η θέση του αυτή συνιστούσε αιφνιδιασμό εις βάρος των απόψεων των νεοκλασικών, που δεν είχαν «προνοήσει» για κάποιου είδους ανάλυση της πολυσύνθετης φύσης της καινοτομίας. Solow, Robert M (1956). "Συμβολή στη Θεωρία της Οικονομικής Ανάπτυξης», *Quarterly Journal of Economics* p. 70

Εικόνα 1 Στάδια καινοτομίας

Παρουσιάζοντας τις μεταβλητές αυτές σε μια γραμμική σχέση θα παρατηρούσαμε ότι η εφεύρεση εμφανίζεται πρώτη, ενώ η διάχυση αποτελεί το τελευταίο στάδιο.²⁵

ΕΦΕΥΡΕΣΗ ⇒ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ⇒ ΔΙΑΧΥΣΗ

Η σχέση αυτή (που παρουσιάζεται παραπάνω) μεταξύ των μεταβλητών δεν είναι όσο απλή παρουσιάζεται. Πολλοί είναι αυτοί που έχουν προσπαθήσει να σχεδιάσουν ένα υπόδειγμα αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Ένα παράδειγμα για να κατανοήσουμε την καινοτομία στον πρωτογενή τομέα είναι: ο πρώτος βιολογικός κρανεώνας²⁶ παγκοσμίως.

Συγκεκριμένα στην Ημαθία ο κ. Ντούλιας σημειώνει: «Το 1985 είχα την ιδέα της δημιουργίας φυτείας και ποικιλιών κρανιάς. Το 1995 ξεκίνησα την υλοποίηση της ιδέας μου και το 2004 δημιούργησα μια φυτεία 2.000 δέντρων σε έκταση 16,5 στρεμμάτων», υπογραμμίζει ότι όχι μόνο δεν επιδοτήθηκε η προσπάθειά του, αλλά το μόνο που εισέπραξε από την πολιτεία ήταν μεγάλες δόσεις γραφειοκρατίας και χλευασμό.»²⁷

Λέγοντας καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες χαρακτηρίζουμε εκείνα που στοχεύουν στην αντικατάσταση των προγενέστερων και στην επιδίωξη της ικανοποίησης νέων αναγκών. Συγκεκριμένα στα καινοτόμα προϊόντα η εστίαση γίνεται στον τρόπο παραγωγής.

²⁵ Georgios Korres (1996) : Technical Change & Economic Growth : an Empirical Evidence from European countries, σ. 62-77

²⁶ Η Κρανιά ή και κρανειά είναι φυλλοβόλο δέντρο (και θάμνος). Χαρακτηρίζεται από πυκνό φύλλωμα. Τα άνθη της είναι κίτρινα με τέσσερα πέταλα και οι καρποί της σφαιρικοί με έντονο κόκκινο χρώμα και ξινή γεύση. Βικιπαίδεια, Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια , Λήμμα Κρανιά, Τελευταία πρόσβαση στις 27-3-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%AC>

²⁷ Λόγος της Πέλλας ηλεκτρονική εφημερίδα "Καινοτόμα προϊόντα και νέες ιδέες για τους αγρότες" Τελευταία πρόσβαση στις 27-01-2011 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.logospellas.gr/argiculture/61-latest/10124>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Κατανοητό είναι όμως να δημιουργείται μια ασάφεια ως προς πως μπορεί δηλαδή να χαρακτηριστεί ένα προϊόν ως καινοτόμο. Ένα προϊόν μπορεί να μεταβληθεί χωρίς όμως να γίνει αντιληπτό από το κοινό. Ενώ κάποιο άλλο, το οποίο μπορεί να έχει τα ίδια χαρακτηριστικά, αλλά μέσω τεχνικών μάρκετινγκ να γίνει αμέσως αντιληπτό από τους καταναλωτές.

Ο C.Geffen και ο Kathleen Judd προτείνουν τα παρακάτω βήματα για όσο το δυνατόν πιο επιτυχημένη διαδικασία καινοτομίας:

- Έρευνα και κατανόηση των τάσεων στην επιστήμη και την τεχνολογία
- Έρευνα και κατανόηση των τάσεων της αγοράς, τις ανάγκες των δυνητικών αγοραστών και τις αλλαγές στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον και στις πιέσεις που ασκούνται.
- Αναγνώριση και αξιολόγηση των νέων ιδεών.
- Φιλτράρισμα των νέων ιδεών.
- Μάνατζμεντ του συνόλου των νέων ιδεών μιας δεδομένης χρονικής στιγμής και της καθεμίας ξεχωριστά σε κάθε στάδιο ανάπτυξής της.²⁸

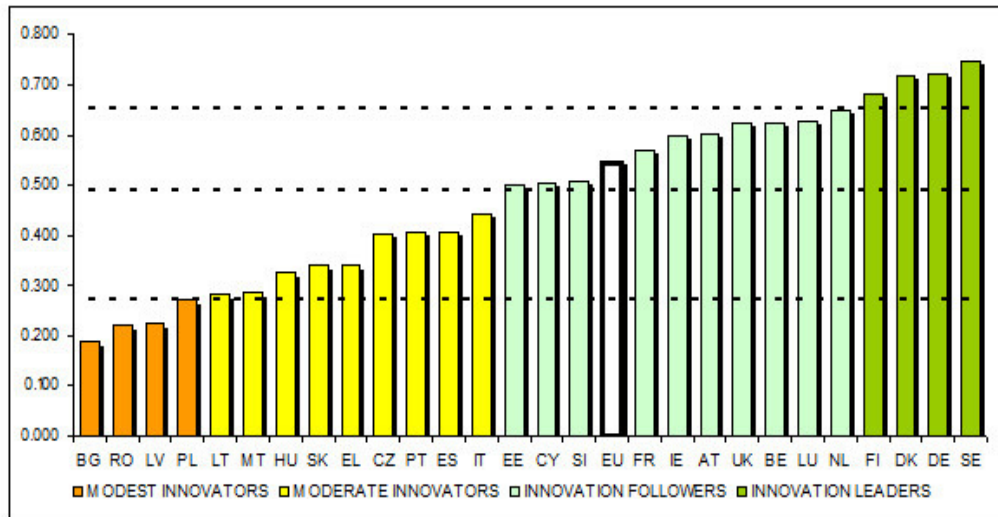
Παρά το γεγονός της οικονομικής κρίσης που επικρατεί τα τελευταία χρόνια σε πολλά κράτη της Ε.Ε, παρατηρούμε μία άνθηση της καινοτομίας. Σύμφωνα λοιπόν με τον πίνακα επιδόσεων της Ένωσης του 2013 παρατηρούμε μια σταθερή θέση της Ε.Ε με την Σουηδία στην κορυφή.

Στον πίνακα επιδόσεων της Ένωσης για το 2013, τα κράτη μέλη κατατάσσονται στις ακόλουθες τέσσερις ομάδες χωρών:

1. **Πρωτοπόροι καινοτομίας:** Σουηδία, Γερμανία, Δανία και Φινλανδία, που παρουσιάζουν επιδόσεις πολύ υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ.
2. **Χώρες με καλές επιδόσεις καινοτομίας:** Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Βέλγιο, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία, Ιρλανδία, Γαλλία, Σλοβενία, Κύπρος και Εσθονία, που έχουν επιδόσεις υψηλότερες από το μέσο όρο της ΕΕ.
3. **Χώρες με μέτριες επιδόσεις καινοτομίας:** Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Σλοβακία, Ουγγαρία, Μάλτα και Λιθουανία, που έχουν επιδόσεις χαμηλότερες από το μέσο όρο της ΕΕ.
4. **Χώρες με χαμηλές επιδόσεις καινοτομίας:** Πολωνία, Λετονία, Ρουμανία και Βουλγαρία, που έχουν επιδόσεις πολύ χαμηλότερες από το μέσο όρο της ΕΕ.²⁹

²⁸ C.Geffen, Kathleen Judd, "Innovation through initiatives-framework for building new capabilities in public sector research organizations". Journal of Engineering and Technology Management, 2004, Volume 21, pp. 281-306

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Εικόνα 2 Πίνακας αποτελεσμάτων καινοτομίας της ΕΕ.

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει τα αποτελέσματα καινοτομίας της Ένωσης και παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων της έρευνας και καινοτομίας των 27 κρατών μελών της Ε.Ε αλλά και των επιμέρους πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων των συστημάτων έρευνας και καινοτομίας τους. Με αυτόν τον τρόπο βοηθά τα κράτη μέλη να αξιολογούν τους τομείς στους οποίους πρέπει να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους σε θέματα καινοτομίας.³⁰

²⁹ Πίνακας καινοτομίας της ΕΕ. Για το 2013. Τελευταία πρόσβαση 27-6-2013 Διαθέσιμο στο URL: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/>

³⁰ Σχολιασμός Πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας στην ΕΕ, Τελευταία πρόσβαση στις 4-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://translate.google.gr/translate?hl=el&sl=en&u=http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm&prev=/search%3Fq%3Dhttp://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard%26biw%3D1920%26bih%3D899, Από μετάφραση.

1.4 Η ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ³¹

Πριν αναφέρουμε ποιος είναι ο τρόπος εφαρμογής της καινοτομίας στην αγορά, θα κάνουμε μια σύντομη παρουσίαση των τριών μορφών αγοράς. Διότι έχουν άμεση σχέση με την χρήση της καινοτομίας.

Η μορφή αγοράς εντός της οποίας λειτουργεί μια επιχείρηση θα καθορίσει τις αποφάσεις της σχετικά με την ποσότητα και την τιμή του προϊόντος που θα προσφέρει. Οι μορφές αγοράς είναι:

- Ο τέλειος Ανταγωνισμός
- Το Μονοπώλιο
- Το Ολιγοπώλιο³²

Ας δούμε πιο αναλυτικά:

Χαρακτηριστικά του πλήρους (ή τέλειου) ανταγωνισμού

- Πολύ μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων και αγοραστών
- Δυνατότητα εισόδου και εξόδου για οποιαδήποτε επιχείρηση, οποιαδήποτε στιγμή
- Όλοι παράγουν ακριβώς το ίδιο αγαθό με ακριβώς το ίδιο κόστος
- Υπάρχει πλήρης πληροφόρηση σχετικά με το τι συμβαίνει ανά πάσα στιγμή

---

³¹ Μορφές αγοράς (market structures), Τελευταία πρόσβαση στις 10-11-2012, Διαθέσιμο στο URL:<http://www.euretirio.com/2010/06/morfes-agoras.html>

³² Οι μορφές της αγοράς .Τελευταία πρόσβαση 2-12-2013. Διαθέσιμο στο URL: <http://eis.pspa.uoa.gr/econ/econ20.htm>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- Μια μεμονωμένη επιχείρηση δεν μπορεί να επηρεάσει την τιμή (είναι price taker)³³

Αύξηση ή μείωση της προσφοράς από έναν παραγωγό δεν έχει καμιά ουσιαστική επίδραση στην αγοραία προσφορά του προϊόντος και δεν μεταβάλλει την τιμή του. Επίσης δε συμφέρει τον μεμονωμένο παραγωγό να διαθέτει το προϊόν του σε τιμή διαφορετική από την τιμή που έχει διαμορφωθεί στην αγορά γιατί, αν προσφέρει σε μεγαλύτερη τιμή, οι αγοραστές μπορούν να βρουν το ίδιο προϊόν φτηνότερο στην αγορά, ενώ, αν το προσφέρει σε μικρότερη τιμή, θα μειωθούν τα έσοδά του.³⁴

Χαρακτηριστικά της αγοράς του μονοπωλιακού ανταγωνισμού

Ο μονοπωλιακός ανταγωνισμός βρίσκεται στο χώρο μεταξύ του πλήρους ανταγωνισμού και του μονοπωλίου και περιλαμβάνει στοιχεία και από τις δυο αυτές μορφές αγοράς.

Οι μονοπωλιακά ανταγωνιστικές επιχειρήσεις

- Ύπαρξη πολλών επιχειρήσεων
- Αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη διαφήμιση,

---

³³ Η επιχείρηση είναι αποδέκτης τιμών (price taker) και όχι διαμορφωτής τιμών (price maker).

³⁴Γ. Λαζάνης, Π. Τέντες, Γ. Τζήρος, Α Χαντζηανδρέου (2002), Αθήνα, Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Μορφές αγοράς κεφ.6 Εκδόσεις Σαββάλας.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- Βελτίωση της ποιότητας και της συσκευασίας του προϊόντος και
- την υιοθέτηση ελκυστικών τρόπων πώλησης ώστε να διαφοροποιήσουν το προϊόν τους στα μάτια των καταναλωτών, και να αυξήσουν τη μονοπωλιακή τους δύναμη.³⁵

Η μορφή λοιπόν αυτή αγοράς έχει ένα στοιχείο ανταγωνισμού (πολλές επιχειρήσεις) και ένα στοιχείο μονοπωλίου (διαφοροποίηση του προϊόντος), γι' αυτό ονομάζεται μονοπωλιακός ανταγωνισμός³⁶.

Χαρακτηριστικά της αγοράς του ολιγοπωλίου ανταγωνισμού

Μία αγορά χαρακτηρίζεται ως ολιγοπωλιακή, όταν υπάρχουν λίγες επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν το προϊόν του κλάδου. Δύο είναι τα κρίσιμα χαρακτηριστικά του ολιγοπωλίου που θα πρέπει να συζητηθούν:

- Ο μικρός αριθμός των επιχειρήσεων του ολιγοπωλιακού κλάδου και ο βαθμός αλληλεξάρτησης που αυτός συνεπάγεται
- Ο τύπος του προϊόντος του κλάδου από άποψη ομοιογένειας (ομοιογενές ή διαφοροποιημένο προϊόν).³⁷

---

³⁵ Ευρετήριο Οικονομικών Όρων «Μονοπωλιακός Ανταγωνισμός (monopolistic competition)» Τελευταία πρόσβαση 5-9-2011 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.euretirio.com/2010/03/monopoliakos-antagonismos.html>

³⁶ Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Διαθέσιμο στο URL: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944,3461/>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Κατά κύριο λόγο ο ρόλος της ολιγοπωλιακής μορφής ανταγωνισμού είναι να ικανοποιεί τις ανάγκες των καταναλωτών.

---

³⁷ Έννοια –Χαρακτηριστικά Ολιγοπωλίου. Τελευταία πρόσβαση 20-11-2012 Διαθέσιμο στο URL: <http://users.teilam.gr/~chris/05.htm>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ

Πρωτογενής παραγωγή στην Οικονομική Επιστήμη ονομάζεται ο παραγωγικός τομέας δραστηριοτήτων με αντικείμενο την απόκτηση αγαθών (πρώτων υλών) άμεσης ή έμμεσης κατανάλωσης, κατ' ευθείαν από την φύση (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία, θήρα, εξόρυξη μεταλλευμάτων κλπ) . Ο τομέας αυτός απασχόλησης αποτελεί πηγή εισοδήματος για μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού.³⁸

Η σχέση του πρωτογενή τομέα και της τοπικής ανάπτυξης είναι άρρηκτη και διαχρονική. Οι εμπλεκόμενοι εκτός του ότι παράγουν τοπικά προϊόντα, προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον διαχειρίζοντας φυσικούς πόρους.³⁹

Ο πρωτογενής τομέας περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που παράγουν αγαθά σε φυσική κατάσταση, δηλαδή χωρίς να έχουν υποστεί καμιά επεξεργασία. Στον πρωτογενή τομέα περιλαμβάνονται οι παραγωγικές μονάδες λαχανικών, φρούτων, σιτηρών, καπνού, κρέατος, γάλακτος, αυγών, μελιού, ψαριών, οστρακοειδών, ξύλου, ρετσίνοιού κ.λπ.⁴⁰

Από το 1981 η χώρα μας έδινε ιδιαίτερη σημασία στον πρωτογενή τομέα και συγκεκριμένα στην κτηνοτροφική και στην γεωργική παραγωγή.

Επιπλέον ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται ως «τομέας έντασης εργασίας με χαμηλή προστιθέμενη αξία, ποιότητα και (αν)εξειδίκευση των παραγόμενων αγαθών»⁴¹

³⁸ Βικιπαίδεια Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Πρωτογενής παραγωγή Τελευταία πρόσβαση 07-03-2012 Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE

³⁹ VisionTask-Αγορές –Πρωτογενής τομέας Τελευταία πρόσβαση 11-12-2013 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.visiontask.gr/pub/el/Content.aspx?ctg=2>

⁴⁰ Εκλογή Παραγωγικής Μονάδας, Ψηφιακό Σχολείο ,Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία, Τομείς Παραγωγής, Κεφάλαιο 4.Τελευταία πρόσβαση 05-11-2012 Διαθέσιμο στο URL: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-B104/15/95,492/>

⁴¹ Εκ των προτέρων αξιολόγηση του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, Οικονομική κατάσταση του Πρωτογενή τομέα, κεφ.1, σελ 6.

2.2 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με τον όρο «γεωργία» ή «γεωργικός τομέας»⁴² είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την καλλιέργεια του εδάφους της γης με σκοπό την παραγωγή φυτικών προϊόντων. (Μερικές φορές ο όρος επεκτείνεται και για τη διαδικασία της καλλιέργειας φυκιών στη θάλασσα.) Στη γεωργία επίσης υπάγεται και η συλλογή και πρωτογενής επεξεργασία των προϊόντων αυτών των φυτών.⁴³

Η Ελλάδα έχει συνολική έκταση 131.957 στρέμματα⁴⁴. Από αυτά τα 29,5% καλλιεργούνται, τα 41,7% είναι βοσκοτόπια και βουνά, τα 21,4% είναι δάση και θαμνότοποι, τα 2% καλύπτονται από νερά-ποτάμια, λίμνες και τέλματα και τα 5,4% ορεινές εκτάσεις.⁴⁵

Είναι μια κατεξοχήν γεωργική-κτηνοτροφική χώρα, δεδομένου ότι το 97,1% της έκτασης της, σύμφωνα με τα κριτήρια του ΟΟΣΑ⁴⁶, περιβάλλονται από αγροτικές περιοχές και τα 2/3 του πληθυσμού της Ελλάδας να κατοικούν σε αυτές.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν σε εκδήλωση του ΚΑΠ και συγκεκριμένα εισηγήτρια ήταν η Χριστίνα Σταυροπούλου, στέλεχος της ΠΑΣΕΓΕΣ⁴⁷,

⁴² Όπως έχει καθιερωθεί στην ορολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «γεωργικός τομέας ή γεωργία εκφράζεται η συστηματοποιημένη γνώση και πράξη που αφορά το χειρισμό των φυτών και των ζώων και στοχεύει στην ικανοποίηση ανθρωπίνων αναγκών, διατροφικών και μη.

⁴³ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Γεωργία Δραστηριότητα ,Τελευταία πρόσβαση 26-11-2013, Διαθέσιμο στο URL: [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_\(%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1\)](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_(%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1))

⁴⁴ El. Wikipedia.org, Κατάλογος χωρών ανά έκταση, Η Ελλάδα βρίσκεται στην 97 θέση, με πρώτη στην λίστα την Ρωσία με συνολική έκταση 17.098.242 και τελευταία το Βατικανό (Έδρα του Πάπα) με έκταση 0,44. Τελευταία πρόσβαση στις 5-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CF%87%CF%89%CF%81%CF%8E%CE%BD_%CE%B1%CE%BD%CE%AC_%CE%AD%CE%BA%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7

⁴⁵ Ελλάδα/Οικονομία/Γεωργία, Bookia,Για το Βιβλίο και για τον Αναγνώστη, Διαθέσιμο στο URL:

http://www.livopedia.gr/index.php/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1

⁴⁶ Κυρίως αγροτικές περιοχές (PR): πάνω από το 50% του πληθυσμού ζει στις αγροτικές κοινότητες(λιγότερο από 150 κατοίκους).Ενδιάμεσες αγροτικές περιοχές(IR):το ποσοστό του 15%-50% του πληθυσμού ζει στις αγροτικές κοινότητες. Βλ. σχετικά: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Ειδική Γραμματεία Κοινοτικών Πόρων και Υποδομών, «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας», Ενδέκατη Έκδοση, Μάρτιος 2012,Τελευταία πρόσβαση στις 08-07-2012, Διαθέσιμο στο URL: http://www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/rdp10_modif_29052012.pdf

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

το διάστημα μεταξύ 2008-2012 το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, σε σχέση με το σύνολο των απασχολούμενων αυξήθηκε.⁴⁸

Το ποσοστό απασχολούμενων στη χώρα, και συγκεκριμένα οι Περιφέρειες με το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα το διάστημα 2010-2012.⁴⁹ Είναι η Θεσσαλία και η Ανατολική Μακεδονία.

Είναι λοιπόν προφανές ότι μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον γεωργικό τομέα, σε σύγκριση με άλλους τομείς⁵⁰. Έξαλλου είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς της χώρας, έχοντας σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Η συμβολή του γεωργικού τομέα στην οικονομία το 2011 ανέρχεται σε 4,5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ενώ αντίστοιχα σε 2,9% στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη. Κατά την τελευταία δεκαετία, στις μεσογειακές χώρες η συμμετοχή της γεωργίας κινείται σε επίπεδα ανώτερα πάντα από αυτά της ΕΕ-27, κατά τι χαμηλότερα από την Ελλάδα. Αναφορικά με το σύνολο της αγροτικής οικονομίας της Ευρώπης των 27, οι χώρες με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή αγροτική παραγωγή είναι η Γαλλία 18,5%, η Γερμανία 12,9%, και η Ιταλία 12,6. Η Ελλάδα συνεισφέρει το 2,9% της αγροτικής παραγωγής της ΕΕ.⁵¹

⁴⁷ Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών,: Σύμφωνα με τις διατάξεις (του Ν. 2810/2000 – Φ.Ε.Κ. 61 Α, όπως τροποποιημένος ισχύει) συνιστάται Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, με την επωνυμία «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ)». Η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι το κεντρικό συντονιστικό όργανο των αγροτικών συνεταιρισμών και η διοίκηση της (διοικητικό συμβούλιο και γενική συνέλευση) πρέπει να εκλέγεται από πανελλήνιο συνέδριο αντιπροσώπων που προκύπτουν με άμεση και καθολική ψηφοφορία μεταξύ των συνεταιριστών όλης της Χώρας.

⁴⁸ Agronews, «Παρά το γενικό προσκλητήριο μειώθηκε ο αριθμός των αγροτών», Τελευταία πρόσβαση 11-03-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/93673/para-to-geniko-prosklitirio-meiiothike-o-arithmos-ton-agroton/>

⁴⁹ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ,Δελτίο Τύπου, Ακόμα τα ίδια στοιχεία παρουσιάζονται στην ηλεκτρονική εφημερίδα Agronews, «Παρά το γενικό προσκλητήριο μειώθηκε ο αριθμός των αγροτών», Τελευταία πρόσβαση 11-03-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/93673/para-to-geniko-prosklitirio-meiiothike-o-arithmos-ton-agroton/>

⁵⁰ Συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρατηρείται μικρό ποσοστό απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, γεγονός που οφείλεται στο χαμηλό ποσοστό απασχόλησης γυναικών. Βλ. σχετικά: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτίο Τύπου, «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού :Δ΄ Τρίμηνο 2011» 15 Μαρτίου 2012, σ.6, Τελευταία πρόσβαση στις 08-07-2012, Διαθέσιμο στο URL:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101/Sjo01_GR.pdf

⁵¹ ΙΣΤΑΜΕ στο 4,5 % του ΑΕΠ η συμβολή της γεωργίας στην οικονομία .ΠΑΣΕΓΕΣ, Τελευταία πρόσβαση 11-07-2012. Διαθέσιμο στο URL: <http://www.paseges.gr/el/news/ISTAME:-Sto-4-5-toy-AEP-h-symbolh-ths-gewrgias-sthn-oikonomia>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Για το έτος 2013 ο πρωτογενής τομέας καταγράφεται 4% περίπου για το ΑΕΠ της Ελλάδας. Μια πραγματική συμβολή στον ελληνικό πλούτο⁵².

---

⁵² Agrotisgr.blogspot.gr, Αγρότης: Το μέλλον του αγροτικού κόσμου, Τελευταία πρόσβαση στις 30-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://agrotisgr.blogspot.gr/2013/11/blog-post_222.html

2.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Δεν υπάρχει κλάδος του πρωτογενή τομέα που να μην παρουσιάζει κάποια προβλήματα. Θα μπορούσαμε να εστιάσουμε την προσοχή μας στα εξής προβλήματα που παρατηρούμε στην ελληνική γεωργία:

- Η μειωμένη απασχόληση (όταν ο αγροτικός τομέας απασχολούσε το 48% του εργατικού δυναμικού της χώρας, αυτή την στιγμή έπεσε στο 18-20%).
- Έλλειψη εγχειοβελτιωτικών έργων.
- Γεωργοί χωρίς οικονομική ενίσχυση.(ούτε μέσω διαφόρων προγραμμάτων)
- Συνεταιριστικές ενώσεις απαρχαιωμένες και παραγωγικά αδρανείς.
- Η τεχνολογία παρ' όλη τη βελτίωση των τελευταίων χρόνων παραμένει (σε αρκετές περιοχές) πολύ παραδοσιακή ακόμα.
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο⁵³.
- Καμιά διακρατική συμφωνία για τις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων.
- Η προστασία του περιβάλλοντος κατά τη λειτουργία της αγροτικής πράξης είναι πολύ μικρή έως αρνητική.⁵⁴
- Το υψηλό κόστος για την προμήθεια εφοδίων.⁵⁵

Παρά τα προβλήματα, υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές να χτιστεί μια αγροτική οικονομία που μπορεί να συνεισφέρει στην Ελληνική οικονομία.⁵⁶

Διαπιστώνουμε μία διαφορά 12 περίπου μονάδων με την Ευρώπη στο αγροτικό εισόδημα. Σύμφωνα πάντα με τα στατιστικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat), παρατηρείται τα τελευταία χρόνια η μείωση του εισοδήματος των αγροτών στη χώρα μας φθάνοντας στο 20,9%, όταν το ευρωπαϊκό αγροτικό εισόδημα αυξάνεται στο 18,3%, η διαφορά δηλαδή, αγγίζει το 40%!⁵⁷

⁵³ Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που παραλάβαμε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση το μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων στον Πρωτογενή τομέα έχει ως εξής:

ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	ΜΕΣΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΑΠΟΦ/ΤΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΓΡΑΜ/ΤΟΙ	
ΤΕΙ	0,20%	6%	54,10%	40%
ΑΕΙ				

⁵⁴ Δ. Ξένος (2003) «Γεωργία και φυσικοί πόροι στο Βαλκανικό χώρο» Αθήνα Εκδόσεις Παπαζήση 2003, κεφ.2.

⁵⁵ Για να αναφέρουμε τα προβλήματα της Ελληνικής γεωργίας επικοινωνήσαμε τηλεφωνικά με τον Πρόεδρο της Ένωσης (πρώην Ένωση βάμβακος Κατοχής) Γιώργο Γκόγκολη, ο οποίος μεταξύ άλλων μας τόνισε ότι πολλοί θα είναι φέτος οι αγρότες που δεν θα καλλιεργήσουν μεγάλο αριθμό στρεμμάτων λόγω οικονομικής κρίσης, και αυτό θα έχει μεγάλη επίπτωση στην τοπική κοινωνία.

⁵⁶ «Αγροτική Οικονομία και Επιχειρείν» Ημερίδα στο Μεσολόγγι 16-11-2013, Ομιλία κ. Απόστολου Κατσιφάρα, Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας.

⁵⁷ Γιώργος Κασαπίδης, Επερώτηση Γ. Κασαπίδη: Απροστάτευτοι στην κρίση οι Έλληνες αγρότες, Τελευταία πρόσβαση στις 13-1-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.kasapidis.gr/index.php?module=action&task=read&id=907>

2.4 Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με τον όρο **αλιεία**, κοινώς *ψάρεμα*, χαρακτηρίζεται γενικά τόσο η άγρα⁵⁸ όσο και η τέχνη (τρόπος) της όλης δραστηριότητας, με την οποία γίνεται η σύλληψη και απόσπαση των ιχθύων και άλλων υδροβίων ζώων από τον βιότοπό τους, (θάλασσες, λίμνες, ποτάμια, ιχθυογενετικούς σταθμούς κλπ), είτε για τροφή είτε για βιομηχανικούς σκοπούς (παραγωγή ιχθυαλεύρων, ελαίων, λιπασμάτων κλπ).⁵⁹

Η Ελλάδα είναι μία χώρα με μεγάλη παράδοση στην αλιεία. Τα 4.000 χιλιόμετρα ακτογραμμής της ηπειρωτικής χώρας και τα 11.000 χλμ. ακτογραμμής των νησιών ευνοούν εξαιρετικά την αλιεία. Τα ελληνικά θαλάσσια ύδατα φιλοξενούν περίπου 250 θαλάσσια είδη⁶⁰.

Η χώρα μας διαθέτει το μεγαλύτερο αλιευτικό στόλο στην Ευρώπη, περίπου 16.000 επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη, και σύμφωνα με τις πιο μετριοπαθείς εκτιμήσεις περίπου 40.000 οικογένειες βιοπορίζονται από την ενασχόληση με την αλιεία.

Τα μικρά νησιά της χώρας τα οποία δεν έχουν βιώσιμο τουρισμό και στηρίζουν την επιβίωσή τους στην αλιεία, όπως οι Φούρνοι, η Λήμνος, η Αμοργός και τα μικρονήσια των Κυκλάδων και της Δωδεκανήσου.⁶¹

Υπολογίζεται ότι το έτος 2011 απέσυραν τα καΐκια τους περίπου 2.000 ψαράδες, που αντιπροσωπεύουν το 40% των επαγγελματιών της μέσης αλιείας!⁶²

Πρόσφατα η Μαρία Δαμανάκη Επίτροπος της Ε.Ε, αρμόδια για θέματα Θαλασσιών Υποθέσεων και Αλιείας, καλεσμένη σε τηλεοπτική εκπομπή με θέμα συζήτησης για την μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, υποστήριξε: *«με θέρμη την απαγόρευση της απόρριψης αλιευμάτων. Πρόκειται για την πρακτική να ξαναρίχνονται τα ανεπιθύμητα ψάρια στη θάλασσα, η οποία εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει το 23% του*

⁵⁸ Θ. Μητσόπουλος, Μ. Κυρίτση, (2009), Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνοεκδοτική, Άγρα: (ουσ), κυνήγι ή ψάρεμα.

⁵⁹ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Αλιεία, Τελευταία πρόσβαση 20-12-2013, Διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1> URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1>

⁶⁰ Η Ελλάδα έχει παράδοση στην αλιεία, Τελευταία πρόσβαση στις 11-09-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.pame.gr/hobby/psarema/ellada-psarema.html>

⁶¹ Greek-iNews.gr, Αργοπεθαίνει η αλιεία στην Ελλάδα 80% λιγότερες οι ψαριές, Τελευταία πρόσβαση στις 04-05-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.greek-inews.gr/2013/05/Argopethainei-h-alieia-sthn-Ellada-80-ligoter-es-oi-psaries.html#axzz2obHGxK68>

⁶² Attica, το free press της Δυτικής Αττικής online, Τελειώνει η αλιεία στην Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 7-01-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.atticafreepress.gr/2012/01/%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CE%B7-%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

συνόλου των αλιευμάτων. Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της νέας κοινοτικής οδηγίας, που θα απαγορεύει αυτή την πρακτική, αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στα κράτη – μέλη, την Επιτροπή και το Ευρωκοινοβούλιο.»⁶³

---

⁶³ Euronews, I talk, Μαρία Δαμανάκη, «Φώς στο τούνελ» για την αλιεία και την Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 28-03-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://gr.euronews.com/2013/03/28/fish-stock-dilemma/>

2.5 Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κτηνοτροφία ονομάζεται ο κλάδος της οικονομίας που αφορά την εκτροφή και εκμετάλλευση παραγωγικών ζώων.⁶⁴ Χαρακτηρίζεται ως η πρώτη δραστηριότητα του ανθρώπου, ο οποίος άρχισε να ασχολείται με την κτηνοτροφία. Στη χώρα μας, η "Ζώσα γεωργία", όπως ονομάζει ο Αριστοτέλης την κτηνοτροφία, ήταν το κυριότερο στοιχείο πλούτου του Έλληνα. Ο Όμηρος με τις περιγραφές του δίνει λεπτομερέστερες πληροφορίες, για την κτηνοτροφική ζωή και τον κτηνοτροφικό πλούτο του ελληνικού κόσμου της εποχής του.⁶⁵

Στην αρχή ο κτηνοτρόφος απέβλεπε στο να εξασφαλίζει από τα ζώα του τα βασικά όπως το κρέας και το γάλα, στη συνέχεια εκμεταλλεύτηκε το μαλλί και κυρίως τα δέρματα.

Η διαφορά των γεωργών με τους κτηνοτρόφους είναι η μεταφορά των κοπαδιών τους από τα βουνά στα χειμαδιά το φθινόπωρο, και στον κάμπο την άνοιξη.⁶⁶ Το επάγγελμα του κτηνοτρόφου συνδέεται και με την εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων.. Οι ποιμένες κέρδιζαν τα προς το ζην από τις πωλήσεις των προϊόντων τους: τυρί μυζήθρα, ανθότυρο, βούτυρο, με εξαγωγές και στο εξωτερικό.⁶⁷

Σήμερα η κτηνοτροφία αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της χώρας. Πλέον η άσκηση της κτηνοτροφίας, απαιτεί διαρκή και άμεση υποστήριξη από επιστήμονες (γεωπόνους ζωϊκής παραγωγής και κτηνιάτρους). Η σημερινή κτηνοτροφική παραγωγή βασίζεται τόσο στην αύξηση τον αριθμού των ζώων όσο και στην αύξηση της παραγωγικότητας και της απόδοσης των ζώων⁶⁸

⁶⁴ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Κτηνοτροφία, Τελευταία πρόσβαση στις 23-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1>

⁶⁵ Αγρογή, Τα πάντα για γεωργία και κτηνοτροφία, Τελευταία πρόσβαση 15-09-2008. Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrogi.eu/default.aspx?catid=161>

⁶⁶ Για τους Σαρακατσάνους κτηνοτρόφους η χειμερινή περίοδος άρχιζε στην γιορτή του Αγίου Δημητρίου και τελείωνε του Αγίου Γεωργίου. Έπαιρναν τα κοπάδια τους για τα ψηλά βουνά (Ματσούκι (Ιωαννίνων), Πράμαντα, Καλαρρύτες και Σύρρακο) όπου υπήρχαν μεγάλα βοσκοτόπια και πλούσια βλάστηση όλη την διάρκεια του καλοκαιριού. Ενώ του Αγίου Δημητρίου επέστρεφαν πάλι πίσω στα χειμαδιά τους. Μαρτυρία Π. Ροβίση όπου κάνει αυτή την διαδρομή 52 χρόνια τώρα.

⁶⁷ Κτηνοτροφία, Η μετακίνηση των κτηνοτρόφων, Τελευταία πρόσβαση στις 05-01-2012, Διαθέσιμο στο URL: http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E100/533/3524,14455/extras/ged15_vouna_zoi/kthnotrofia.html

⁶⁸ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Κτηνοτροφία, Τελευταία πρόσβαση στις 23-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%B1>

2.6 Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ορυκτός πλούτος υπεδάφους. Είναι τα αποθέματα οικονομικά αξιοποιήσιμων ορυκτών, αερίων, υγρών ή στερεών, αποτελούν τους κατεξοχήν φυσικούς πόρους. Περιέχουν χρήσιμα συστατικά σε μεγάλες ποσότητες, με αποτέλεσμα να είναι οι οικονομικότερες άμεσες πηγές πολλών χρήσιμων πρώτων υλών και πηγών ενέργειας, κυρίως βέβαια όταν δεν συνυπολογίζεται και το κόστος των παρενεργειών της μη ορθολογικής χρήσης τους.⁶⁹

Η Ελλάδα θεωρείται μια πλούσια χώρα όσον αφορά τον ορυκτό της πλούτο. Γεμάτη από βουνοκορφές, άγριες χαράδρες και πεδιάδες γεμάτες γονιμότητα. Από τις Ανατολικές έως τις Δυτικές περιοχές της και από Βορρά έως τον Νότο έχουμε συνεχείς εναλλαγές τόσο στα τοπία, όσο και στα πετρώματά της. Έχουμε μία μεγάλη ποικιλία πετρωμάτων από Ασβεστολίθους, Σχιστολίθους, Κροκαλοπαγή, μάργες και αναπτυχώσεις από παλιές - νεκρές Ηφαιστειακές λάβες.⁷⁰

Συγκεκριμένα σε έκθεση που ήρθε στο φως με δημοσίευμα της εφημερίδας "Επενδυτής" στις 23/2/96, αναφέρει για τα αποτελέσματα των μετρήσεων του ΙΓΜΕ (Ίδρυμα Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών), παραθέτει μια λίστα με τα κυριότερα κοιτάσματα που υπάρχουν αυτή την στιγμή στην Ελλάδα, και έχει ως εξής:

Λιγνίτης: Ως ορυκτό για την παραγωγή ενέργειας. Η Ελλάδα διαθέτει τόσο πολύ λιγνίτη, που εάν τον εκμεταλλευόταν από νωρίς, θα είχε γλιτώσει πολλά δισεκατομμύρια από την εισαγωγή πετρελαίου.

Αλουμίνιο: Η Ελλάδα πλέον είναι πρώτη στην Ευρώπη σε παραγωγή του αλουμινίου, με χιλιάδες εφαρμογές.

Μαγγάνιο: Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που περιέχει στο υπέδαφός της κοιτάσματα μαγγανίου. Με τα κυριότερα κοιτάσματα να έχουν εντοπισθεί στο νομό Δράμας.

Σμηκτίτες: Η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες στην εξόρυξη σμηκτιτών, οι οποίοι έχουν μεγάλο εύρος εφαρμογών, όπως η διάθεση αποβλήτων, τα φάρμακα, τα καλλυντικά και άλλα.

Μαγνήσιο: Ο μαγνησίτης που εξάγει η χώρα μας, καλύπτει το 46% της συνολικής παραγωγής της Δυτικής Ευρώπης.

⁶⁹ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Φυσικοί πόροι, Τελευταία πρόσβαση στις 05-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF_%CF%80%CF%8C%CF%81%CE%BF%CE%B9

⁷⁰ Άρθρογραφία, Ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας, Τελευταία πρόσβαση στις 06-03-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.tiniaki.gr/content.asp?id=431_. Σημαντικό είναι να πούμε ότι στην Ελλάδα υπάρχουν 39 ηφαιστεια, με μεγαλύτερα εκτός της Σαντορίνης αυτά της Μήλου, της Νισύρου και των Μεθάνων.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Χρωμίτης: Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που περιέχει στο υπέδαφός της σημαντικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα χρωμίτη. Τα σημαντικότερα κοιτάσματα βρίσκονται στο Μπούρινο Κοζάνης και χρησιμοποιούνται κυρίως για την παραγωγή ανοξείδωτου χάλυβα.

Πετρέλαιο: Υπάρχει άφθονο στο Αιγαίο. Καμία κυβέρνηση δεν είχε μέχρι τώρα το θάρρος να παραδεχθεί την ύπαρξη πλουσιοτάτων κοιτασμάτων πετρελαίου στο Αιγαίο και ότι το παιχνίδι με την Τουρκία στην ουσία εκεί παίζεται.⁷¹

Όσον αφορά την περιοχή μας σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ), η συνολική αξία των μετρημένων μεταλλευτικών αποθεμάτων στη χώρα είναι 79 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ τα 250-300 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου στα τρία Οικόπεδα (Πατραϊκός Κόλπος, Ιωάννινα και Κατάκολο) αξίζουν γύρω στα 20 δισ. ευρώ σε βάθος 15ετίας ή και 20ετίας. Υποστηρίζουν ότι τα κοιτάσματα πετρελαίου της Δυτικής Ελλάδας κρύβουν μέχρι και 300 βαρέλια.⁷²

---

⁷¹ Αντιπληροφόρηση: ο τεράστιος ορυκτός πλούτος της Ελλάδας και ο ενδοτισμός των πολιτικών της Ελλάδος-Σε ποιους υποθηκεύουν τον ελληνικό πλούτο; Τελευταία πρόσβαση στις 04-02-2010, Διαθέσιμο στο URL:<http://antipliroforisi.blogspot.gr/2010/02/blog->

⁷² ΧΡ. Κολώνας Έθνος, Φώς στο τούνελ της κρίσης ρίχνει ο ορυκτός πλούτος /οικονομία/ethnos.gr, Τελευταία πρόσβαση στις 27-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63599683>. _Ακόμη, πρέπει να αναφέρουμε ότι Σύμφωνα με το μεγαλύτερο think tank των ΗΠΑ Stratfor, τα κοιτάσματα ειδικά νότια της Κρήτης είχαν ήδη εντοπιστεί και ήταν γνωστά στις ΗΠΑ από το 2007! .

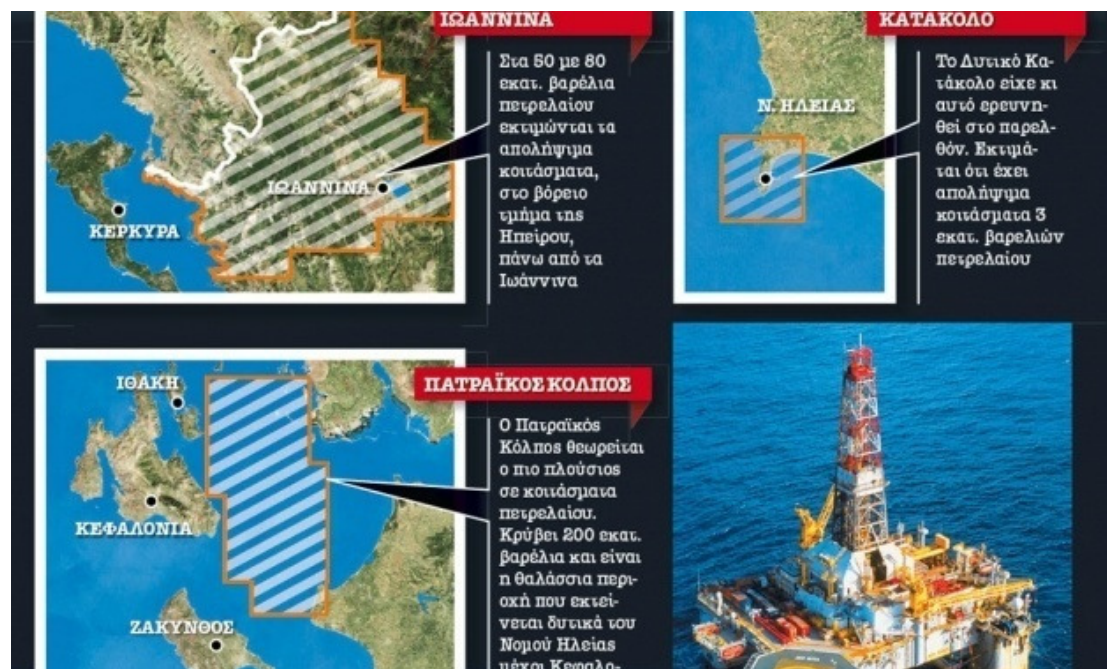
2.7 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ:

Τη σκυτάλη των ερευνών υδρογονανθράκων στη Δυτική Ελλάδα παίρνει η χώρα μας. Ξεκίνησε τον γύρο παραχωρήσεων δικαιωμάτων ερευνών και εκμετάλλευσης πετρελαίου στα τρία «οικόπεδα», ενώ «τρέχει» και ο διαγωνισμός για τις σεισμικές έρευνες στο Ιόνιο Πέλαγος και νότια της Κρήτης.

Στον Πατραϊκό Κόλπο οι πρόσφατες σεισμικές έρευνες στην περιοχή έχουν εντοπίσει ενδιαφέρουσες πετρελαιοπιθανές γεωλογικές δομές. Τα εκτιμώμενα αποθέματα ανέρχονται στα 200 εκατομμύρια βαρέλια.

Η περιοχή βόρεια των Ιωαννίνων είναι ενδιαφέρουσα περιοχή σε έντονα ορεινό ανάγλυφο. Εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί υψηλού κόστους σεισμική και γεωτρητική έρευνα για τον εντοπισμό πετρελαιοπιθανών γεωλογικών στόχων σε μεγάλα βάθη (> 4. 000 μ.).

Στο Δυτικό Κατάκολο κοιτάσμα πετρελαίου ανακαλύφθηκε το 1982 από τη ΔΕΠ-Α. Ε με εκτιμώμενα απολήψιμα αποθέματα 3 εκατ. βαρέλια σε βάθος 2. 400-2. 600 μ. Απέχει περίπου 3,5 χιλ. από το ακρωτήριο Κατάκολο⁷³

Εικόνα 3

Έρευνες για κοιτάσματα πετρελαίου σε Πατραϊκό Κόλπο, Ιωάννινα και Κατάκολο.⁷⁴

⁷³ Αναγνώστης , Anagnostis e-Magazine, Σύγχρονη επιστήμη, ορυκτός πλούτος 100 δις. ευρώ στα έγκατα της Ελλάδας, Τελευταία πρόσβαση στις 28-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.anagnostis.info/medicine.htm>

Όπως υποστηρίζεται το 2015-2016 θα πιάσουν δουλεία τα πρώτα γεωτρήματα για την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου. Αφού ολοκληρώθηκε με επιτυχία ο πρώτος διαγωνισμός⁷⁵, για έρευνες στις τρεις αυτές περιοχές με ανάδοχες κοινοπραξίες που θα αναλάβουν να εξερευνήσουν περαιτέρω τον Πατραϊκό Κόλπο και τα Ιωάννινα.⁷⁶

---

⁷⁴Εικόνα, Patrastimes.gr, Για την Δυτική Ελλάδα και όλο τον κόσμο, <http://ww2.patrastimes.gr/arthro.php?id=6349>

⁷⁵ Προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την υποβολή προσφορών εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων στις περιοχές του Πατραϊκού Κόλπου, των Ιωαννίνων και του Κατάκολου με τη διαδικασία της Ανοιχτής Πρόσκλησης (Open Door).

⁷⁶ Koolnews.gr, Το 2015 μπαίνουν τα πρώτα τρυπάνια σε Πατραϊκό και Ιωάννινα, Τελευταία πρόσβαση στις 05-06-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.koolnews.gr/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7/to-2015-mpainoun-ta-prota-geotripana-se-patraiko-kai-ioannina/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

3.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ

Η Αιτωλοακαρνανία (επίσημη ονομασία: Νομός Αιτωλίας και Ακαρνανίας) είναι ένας από τους πενήντα ένα νομούς της Ελλάδας. Βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Ελλάδας. Ο νομός είναι μια ένωση της Αιτωλίας και της Ακαρνανίας⁷⁷. Πρωτεύουσά της θεωρείται το Μεσολόγγι και μεγαλύτερη πόλη και οικονομικό κέντρο το Αγρίνιο. Η περιοχή είναι συνδεδεμένη από το 2004 με την Πελοπόννησο μέσω της γέφυρας Ρίου-Αντιρίου, ενώ συνεχίζει να λειτουργεί, στην ίδια περιοχή, η σύνδεση με Πορθμείο (φέρρου μπωτ). Οι νομοί που την περιβάλλουν είναι αυτοί της Λευκάδας στα βορειοδυτικά, της Άρτας και της Πρέβεζας στα βόρεια, της Ευρυτανίας στα βορειοανατολικά, της Φωκίδας στα ανατολικά και της Αχαΐας στα νότια. Τα σημαντικότερα λιμάνια του νομού είναι τα λιμάνια του Αστακού, της Ναυπάκτου και της Αμφιλοχίας. Είναι ο μεγαλύτερος νομός σε έκταση και έκτος σε πληθυσμό στην Ελλάδα⁷⁸

Η συνολική έκταση της είναι 11.350 km² καλύπτοντας το 8,6% της συνολικής έκτασης της χώρας και περιλαμβάνει τους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας. Ειδικότερα παρουσιάζει ένα συνδυασμό ορεινών όγκων με πολλές φυσικές και τεχνητές λίμνες.⁷⁹

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας έχει μια ποικιλία τοπίων, που σπάνια μπορεί να τη συναντήσει κανείς συγκεντρωμένη στο γεωγραφικό πλαίσιο ενός νομού. Τρία εκτενή ορεινά συγκροτήματα καταλαμβάνουν το βόρειο, δυτικό και κεντρικό τμήμα του

⁷⁷ Η Ακαρνανία, περιοχή του νομού Αιτωλίας & Ακαρνανίας μεταξύ του ποταμού Αχελώου και του Ιονίου πελάγους, πήρε τ' όνομά της από τον Ακαρνάνα, ήρωα της Ελληνικής προϊστορίας. Ενώ η Αιτωλία είναι γεωγραφική ενότητα του νομού Αιτωλοακαρνανίας στη Δυτική Στερεά Ελλάδα. Χωρίζεται με την Ακαρνανία από τον Αχελώο ποταμό ή Ασπροπόταμο. Πήρε τ' όνομα της από το μυθικό ήρωα Αιτωλό, γιό του Ενδυμίωνος, γενάρχη της φυλής των Κουρητών, που κατέκτησε την περιοχή και οι κάτοικοί της ονομάζονται Αιτωλοί. Σχετικές Πληροφορίες, Live-pedia.gr, Τελευταία πρόσβαση στις 8-12-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%AF%CE%B1>

⁷⁸ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Τελευταία πρόσβαση στις 26-12-2013. Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁷⁹ Δ.Μιτάκης 1998, Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Οινιάδες, Πάτρα

νομού και ταυτόχρονα διατρέχονται από τρεις μεγάλους ποταμούς: τον Αχελώο⁸⁰, τον Εύηνο και το Μόρνο. Στους πρόποδες των βουνών, οι πεδιάδες βρίσκονται είτε στις λεκάνες και τα δέλτα των ποταμών, είτε κινούνται παράλληλα με τη μεγάλη αύλακα Μεσολογγίου-Αμφιλοχίας που φιλοξενεί και τη σειρά των ακαρνανικών λιμνών. Τρεις τεχνητές λίμνες στον κάτω ρου του Αχελώου συμπληρώνουν τις εσωτερικές υδάτινες επιφάνειες του νομού, που φτάνουν έτσι τα 266 τετ. χλμ. Στην παράλια ζώνη, οι κλειστές θάλασσες του Μεσολογγίου και του Αμβρακικού θεωρούνται δύο από τους σημαντικότερους υγρότοπους της Μεσογείου. Τέλος, μια μακρύτατη ακτογραμμή βρέχεται από τα κύματα του Κορινθιακού και του Πατραϊκού κόλπου και του Ιονίου πελάγους.

Τα δάση καταλαμβάνουν το ένα πέμπτο της έκτασης του νομού και συγκροτούνται από δρύες (31%), θαμνώδη αείφυλλα και πλατύφυλλα (50%) και έλατα (19%). Οι καλλιέργειες εκτείνονται στην πεδινή κυρίως ζώνη και μαζί με τις πεζούλες, που καλύπτουν τμήμα της ορεινής και ημιορεινής ζώνης, φτάνουν να καταλαμβάνουν το ένα πέμπτο του νομού. Τέλος, τα βοσκοτόπια, δηλαδή εκτάσεις με χαμηλή ή υψηλή θαμνώδη βλάστηση και αραιά δάση, καλύπτουν το μισό νομό και κυριαρχούν στα τοπία του Ξηρόμερου, του Βάλτου και της ημιορεινής Ναυπακτίας.⁸¹

Το έδαφος του Ν. Αιτωλοακαρνανίας είναι περισσότερο ορεινό. Υπάρχουν όμως και μεγάλες και εύφορες πεδιάδες καθώς και κοιλάδες κατά μήκος των παραποτάμων του Αχελώου και του Ευήνου. Η κατανομή του εδάφους παρουσιάζεται ως εξής : 20% πεδινό, 30% ημιορεινό και 50% ορεινό⁸²

⁸⁰ Ο Αχελώος ή Ασπροπόταμος είναι ένα από τα μεγαλύτερα ποτάμια της Ελλάδας. Πηγάζει στην Ήπειρο, στις νότιες πλαγιές του όρους Περιστέρι (νότια της Πίνδου) διασχίζει τον κάμπο του Αγρινίου και διανύοντας μία διαδρομή 200 χλμ. χύνεται εκεί που ο Πατραϊκός κόλπος συναντά το Ιόνιο πέλαγος. Είναι ο δεύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας. Η λεκάνη απορροής του καλύπτει έκταση 5.572 km², το ύψος της μέσης ετήσιας βροχόπτωσης είναι 1.620 mm, ο μέσος ετήσιος όγκος νετού 8.860 x 10⁶ m³, η δε μέση ετήσια απορροή του εκτιμάται σε 7.800 x 10⁶ m³ νερού. Από τα νερά του ποταμού αρδεύονται περί τα 370.000 στρέμματα γεωργικής γης. Τροφοδοτείται από τα νερά των ρεμάτων και ποταμών Άσπρος, Λεπενίτσα, Ξεροπλατάνια, Κομναϊτικό, Βακαριώτη, Βασαλάκα, Καπραλία, Νέγκρη, Κούτσουρο, Καλή Πηγή, Παφρώνη, Βατακιάδα, Καμπουργιανίτικο, Πλατανιάς, Αγραφιότη, Μέγδοβα, Λεπιανίτη, Γρανιτώδη, Ζαμπατορέματος, Ίναχο, που διαβρώνουν το έδαφος της Ευρυτανίας και μέσω της διώρυγας Διμήκου δέχεται τα πλεονάζοντα νερά των λιμνών Τριχωνίδας και Λυσιμαχίας. Διαθέσιμο στο URL: <http://www.epoxi.gr/seeing5.htm>

⁸¹ 29Δυτικά/Ειδήσεις/Αιτωλοακαρνανική ενημέρωση, Διαδικτυακή πύλη ενημέρωσης Αιτωλοακαρνανίας, Τελευταία πρόσβαση στις 07-08-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.29dytika.gr/29layout/perfecture/history/geography.php>

⁸² Γεωγραφία, Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Τελευταία πρόσβαση στις 15-06-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://geografia.comxa.com/Greece/Aitoloakarnania/Aitoloakarnania.htm>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ανάλυση εκτάσεων	
Ορεινή έκταση:	<u>2.431 km²</u>
Ημιορεινή έκταση:	<u>1.925 km²</u>
Πεδινές εκτάσεις:	<u>837 km²</u>
Υδάτινες επιφάνειες:	<u>268 km²</u>

Πίνακας 1 Αναλυτικός πίνακας με την έκταση του νομού.⁸³

Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής εμφανίζεται ομοιόμορφο. Έτσι χαρακτηρίζεται εύκρατο μεσογειακό στα πεδινά, όπως και στη πόλη της Βόνιτσας με ήπιο χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι και ηπειρωτικό στο εσωτερικό. Ειδικότερα παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά: 1) Βροχερή περίοδος το χειμώνα και ξηρή το καλοκαίρι, 2) Καλοκαίρια θερμά και χειμώνες ήπιους, που συχνά διακόπτονται από περιόδους πολύ καλού ή κακού καιρού, 3) Μεγάλη ηλιοφάνεια, ιδίως κατά τη θερμή περίοδο, 4) Εποχές άνοιξης και φθινοπώρου πολύ μικρές.

Ο Αμβρακικός κόλπος μειώνει το κρύο και τον καύσωνα στη διάρκεια του χειμώνα και του καλοκαιριού αντίστοιχα και σε συνδυασμό με τη ξηρά συντελεί στην ανάπτυξη απώγειας και θαλάσσιας αύρας.⁸⁴

Οικονομία

Η οικονομία του νομού είναι κυρίως αγροτοκτηνοτροφική. Ήταν μια απ' τις κύριες καπνοπαραγωγικές περιοχές της χώρας, (ειδικά η περιοχή του Αγρινίου φημίζεται για τα καπνά της και της καπναποθήκης Παπαστράτου) ενώ καλλιεργούνται ακόμα ρύζι, όσπρια, δημητριακά, ελιές και εσπεριδοειδή. Στα νοτιοδυτικά παράλια λειτουργούν ιχθυοκαλλιέργειες, ενώ υπάρχουν και μεγάλες αλυκές ειδικά στην περιοχή του Μεσολογγίου. Όσον αφορά τώρα τον τομέα της κτηνοτροφίας ο νομός κατέχει μια από τις υψηλότερες θέσεις στην εγχώρια παραγωγή χοιρινού κρέατος με σύγχρονες

⁸³ Πίνακας με αναλυτικά στοιχεία με τις εκτάσεις του νομού Αιτωλοακαρνανίας χωρισμένες σε ορεινές, Πεδινές, υδάτινες, Τελευταία πρόσβαση στις 23-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁸⁴ Δήμος Ακτίου-Βόνιτσας >Παρουσίαση Δήμου> Δ.Ε. Ανακτορίου> Πόλη> Περιοχή> Περιβάλλον> Γεωγραφία, τελευταία πρόσβαση στις 20-09-2010, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.anaktorio.gov.gr/Default.aspx?tabid=314>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

μονάδες σχεδόν σε όλες τις περιοχές. Αρκετοί κάτοικοι των ορεινών περιοχών κυρίως ασχολούνται με την εκτροφή αιγοπροβάτων(υπάρχουν βέβαια και βοοειδή και χοίροι σε πιο χαμηλό ποσοστό) κατά τον παραδοσιακό τρόπο καθώς στα μέρη αυτά έχει σταματήσει εντελώς η όποια αγροτική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια με Ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις αναπτύσσεται η εκτροφή βοϊδών ελευθέρως βοσκής, σε αρκετές περιοχές.⁸⁵

Πληθυσμός

Η Πληθυσμιακή εξέλιξη του νομού Αιτωλοακαρνανίας από το 1951 έως και το 2011 είναι η εξής:

Απογραφή 1951: 220.138 κάτοικοι,

Απογραφή 1961: 237.738 κάτοικοι,

Απογραφή 1971: 228.989 κάτοικοι,

Απογραφή 1981: 219.764 κάτοικοι,

Απογραφή 1991: 228.180 κάτοικοι,

Απογραφή 2001: 224.429 κάτοικοι ⁸⁶

Απογραφή 2011:679.796 κάτοικοι ⁸⁷

---

⁸⁵ Βικιπαίδεια, Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Οικονομία Αιτωλοακαρνανίας, Τελευταία πρόσβαση στις 26-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁸⁶ Livedia.gr, Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Πληθυσμιακή εξέλιξη, Τελευταία πρόσβαση στις 26-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.livedia.gr/index.php/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁸⁷ Βικιπαίδεια, Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Απογραφή 2011, Τελευταία πρόσβαση στις 9-5-2014, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE_2011. Εδώ να πούμε ότι ο πληθυσμός είναι για όλη την Δυτική Ελλάδα, και όχι μόνο για την Αιτωλοακαρνανία.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Πληθυσμός Ξένης και Ελληνικής Υπηκοότητας στους Νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	
ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	224429
Ελληνική	216939
Ξένη	7490 ⁸⁸
Χωρίς ή Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	0
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	740506
Ελληνική	701911
Ξένη	38591
Χωρίς ή Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	4
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	10.815.197
Ελληνική	9.903.268
Ξένη	911.929
Χωρίς ή Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	4.825

Πίνακας 2 Πληθυσμός Ξένης και Ελληνικής Υπηκοότητας στους Νομούς της ΠΔΕ⁸⁹.

⁸⁸ ΕΛΣΤΑΤ-Νόμιμος Πληθυσμός 2011 (9.903.268), Τελευταία πρόσβαση στις 31-07-2012, Διαθέσιμο στο URL: usticeforgreece.wordpress.com/2012/07/31/ελστατ-νόμιμος-πληθυσμός-2011-9-903-268/

⁸⁹ ΕΣΥΕ Απογραφή πληθυσμού 2001, Τελευταία πρόσβαση στις 12-2-2007. Διαθέσιμο στο URL:

<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/3274/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE.pdf>

3.2 ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο Νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι κατεξοχήν ένας νομός που ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα, χαρακτηριστικά η συνολική απασχόληση στο νομό φτάνει το 36,8%.⁹⁰Υπάρχουν κ άλλοι κλάδοι όμως οικονομικής δραστηριότητας όπως είναι το εμπόριο, και οι κατασκευές⁹¹ αλλά σε πολύ μικρότερα ποσοστά.

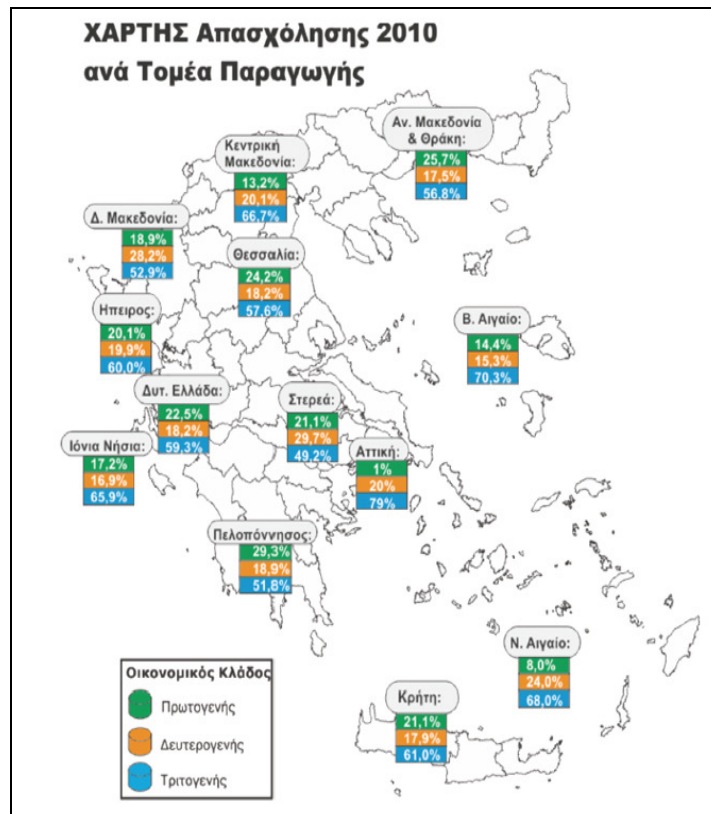
Σύμφωνα με την ΠΑΣΕΓΕΣ σε έρευνα που έγινε το 2010 ο αγροτικός τομέας καλύπτει τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (551,3χιλ με ποσοστό 12,5%) σε σχέση με τους άλλους κλάδους της μεταποίησης (10,5%),του τουρισμού (7,6%) και των κατασκευών (7,2%).Σε άλλη έρευνα την ίδια χρονιά η απασχόληση στον αγροτικό τομέα σε 8 από 13 ελληνικές περιφέρειες είναι εξίσου αναπτυγμένη. Συγκεκριμένα, στην Πελοπόννησο με ποσοστό(28,6%),η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με ποσοστό(25,9%),ακολουθεί η Θεσσαλία με(24,8%),η Δυτική Ελλάδα με(21,8%),η Στερεά Ελλάδα με ποσοστό(21,5%),η Ήπειρος με(20,1%)και τέλος η Κρήτη με ποσοστό(20,1%).⁹²

---

⁹⁰ ΙΓΕΚΕ ΕΘΙΑΓΕ, Αγροεπιλογές ,Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Τελευταία πρόσβαση στις 13-06-2007.Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agroepiloges.gr/NomosAitoloAkarnanias.aspx>

⁹¹ Aeras news.gr, Η κρίση εξαφάνισε 110,000 επιχειρήσεις, Τελευταία πρόσβαση στις 13-10-2013.Διαθέσιμο στο URL: <http://www.aerasnews.gr/68839>

⁹²http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/agriculture_51main_gr/agriculture_51main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2

Πίνακας 3 χάρτης απασχόλησης ανά τομέα παραγωγής⁹³

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο πρωτογενής τομέας στην Ελλάδα καταλαμβάνει μόλις το 3,8% στη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχώριου προϊόντος, το 19,6% στον δευτερογενή τομέα και το 76,6% στον τριτογενή τομέα. Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο ποσοστό στον πρωτογενή τομέα είναι της Δυτικής Ελλάδας με 10,4% και ακολουθούν οι περιφέρειες της Θεσσαλίας και Ανατ. Μακεδονίας με 9,4% και 8,6%, αντίστοιχα⁹⁴

Δεν θα μπορούσαμε όμως να παραλείψουμε και τα ποσοστά ανεργίας σε μια τέτοια δύσκολη οικονομικά περίοδος που βρίσκεται η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Ας παρατηρήσουμε λοιπόν τα ποσοστά ανεργίας ανά περιφέρεια σύμφωνα με υφισταμένη κατάσταση που επικρατεί στην χώρα μας τον τελευταίο διάστημα.

⁹³ Απασχόληση και Περιφέρειες Πανελλαδική σύγκριση των περιφερειών της Ελλάδας για την ανεργία, Τελευταία πρόσβαση στις 12-1-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.epistimonikomarketing.gr/apasholisi-kai-perifereies-panelladiki-sugkrisi-ton-perifereion-tis-elladas-gia-tin-anergia/>

⁹⁴ Απασχόληση και Περιφέρειες Πανελλαδική σύγκριση των περιφερειών της Ελλάδας για την ανεργία, Τελευταία πρόσβαση στις 12-1-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.epistimonikomarketing.gr/apasholisi-kai-perifereies-panelladiki-sugkrisi-ton-perifereion-tis-elladas-gia-tin-anergia/>. Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), παρατηρούμε ότι οι μακροχρόνιοι άνεργοι, που δεν εργάζονται πάνω από 12 μήνες είναι περίπου ένας στους τρεις σε πανελλαδικό επίπεδο, με το μεγαλύτερο ποσοστό ανά περιφέρεια να το κατέχει η Δυτική Ελλάδα και ακολουθούν οι περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Πίνακας 4 Η ανεργία στις περιφέρειες⁹⁵.

⁹⁵ www.aftodioikisi.gr, τα ποσοστά της ανεργίας στην Ελλάδα ανά περιφέρεια, Τελευταία πρόσβαση στις 12-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.aftodioikisi.gr/ipourgeia/ta-pososta-tis-anergias-stin-ellada-ana-perifereia-xartis/attachment/anergia1>

3.3 Ο ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Η Αιτωλοακαρνανία είναι ίσως ο μεγαλύτερος νομός που η οικονομία του στηρίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος από τον πρωτογενή τομέα.⁹⁶ Ο πρωτογενής τομέας και οι αγρότες είχαν ανέκαθεν τον ρόλο πυλώνα στήριξης της πραγματικής οικονομίας, ήταν αυτοί που ως η κινητήριος δύναμη έκαναν την σκουριασμένη συχνά μηχανή να δουλέψει ξανά και τροφοδοτούσαν με ρευστό, που σήμερα είναι το μεγάλο ζητούμενο, τους υπόλοιπους κλάδους⁹⁷.

Σημαντικό είναι το ποσοστό που κατέχει η χοιροτροφική παραγωγή στην Αιτωλοακαρνανία με το 12% της στην Ελλάδα να προέρχεται από τον νομό, ωστόσο τα προβλήματα⁹⁸ που αντιμετωπίζουν οι χοιροτρόφοι της περιοχής είναι πολλά.⁹⁹

Επίσης σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας παράγετε το 50% περίπου της ετήσιας εθνικής παραγωγής, από το οποίο μάλιστα μόνο το 20 έως 30% τυποποιείται στην περιοχή, με το υπόλοιπο να τροφοδοτεί ως πρώτη ύλη τα τυποποιητήρια της Μεσσηνίας, της Λακωνίας, της Ηλείας, καθώς και άλλων περιοχών.¹⁰⁰

Σε ότι αφορά τον χάρτη της παραγωγής του αιγοπρόβειου γάλακτος, σε επίπεδο περιφερειών, η Δυτική Ελλάδα για μια ακόμη χρονιά διατηρεί τα πρωτεία στο πρόβειο (92 χιλιάδες τόνοι) και η Κεντρική Μακεδονία στο γίδινο (28 χιλιάδες τόνους).¹⁰¹ Συγκεκριμένα, η παραγωγή πρόβειου γάλακτος στο νομό

⁹⁶ Α. Κατσιφάρας, Ομιλία στην ημερίδα, "Αγροτική Οικονομία & Επιχειρείν", Μεσολόγγι 16-11-2013

⁹⁷ Frognews, <Το χρώμα του χρήματος είδαν οι Αιτωλοακαρνανέες αγροτοκτηνοτρόφοι!>, Τελευταία πρόσβαση στις 03-11-2013, Διαθέσιμο στο URL: 2013http://www.frognews.gr/eidiseis/item/9192-to-xroma-tou-xrimatos-eidan-oi-aitoloakarnanes-agrotoktinotrofoi

⁹⁸ Η παράνομη ελληνοποίηση του χοιρινού κρέατος είναι το κυριότερο πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι Έλληνες χοιροτρόφοι. Κάθε μέρα περνούν τα ελληνικά σύνορα χιλιάδες χοιρινά από χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ σε πολύ χαμηλή τιμή, τα οποία έχοντας "βαφτιστεί" ελληνικά φθάνουν στην ελληνική αγορά σε τιμές αντίστοιχες με των ντόπιων χοιρινών. Ένα ακόμα σημαντικό πρόβλημα είναι οι υψηλές τιμές – που τα τελευταία χρόνια έχουν φθάσει σε δυσθεώρητα ύψη – και η χαμηλή ποιότητα των ζωοτροφών

⁹⁹ Πρώτη στην παραγωγή κρέατος χοιρινού κρέατος η Αιτωλοακαρνανία Τελευταία πρόσβαση στις 4-4-2011, Διαθέσιμο στο URL: http://www.astakos-news.gr/2011/04/blog-post_3284.html

¹⁰⁰ Agriniovoice.gr, Η Αιτωλοακαρνανία παράγει το 50% της εθνικής παραγωγής στην <ελιά Καλαμάτας> Τελευταία πρόσβαση στις 30-1-2014. Διαθέσιμο στο URL: <http://agriniovoice.gr/i-aitoloakarnania-paragei-to-50-tis-ethnikis-paragogis-stin-elia-kalamatas/>

¹⁰¹ Ο χάρτης της παραγωγής αιγοπρόβειου γάλακτος –Αιτωλοακαρνανία, Λάρισα οδηγούν την <κούρσα>. Τελευταία πρόσβαση στις 30-1-2014. Διαθέσιμο στο URL: http://aitoloakarnaniko.net/index.php?option=com_content&view=article&id=327:o-xarths-thws-paragwghs-aigoproveiou-galaktos-&catid=35:top&Itemid=80 Συγκεκριμένα στο νομό Λάρισας, με παραγωγή πρόβειου περί τους 58 χιλιάδες τόνους, και γίδινο περίπου από 12

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Αιτωλοακαρνανίας φθάνει τους 47 χιλιάδες τόνους, ενώ στο γίδινο προσεγγίζει τους 4 χιλιάδες τόνους, και γι' αυτό το λόγο η ΕΑΣ Αγρινίου καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για την ίδρυση και λειτουργία της συνεταιριστικής γαλακτοβιομηχανίας ΑΜΦΙΓΑΛ¹⁰²

Η χώρα μας κατατάσσεται στην πρώτη θέση παραγωγής τσιπούρας και λαβρακίου στη Μεσόγειο, με παραγωγή που ξεπερνά το 50% της ευρωπαϊκής. Ενώ αποτελεί το μεγαλύτερο εξαγωγέα τσιπούρας και λαβρακίου σε παγκόσμιο επίπεδο, με το σύνολο των εξαγωγών της να σημειώνει την περίοδο 2006-2010 μέσο ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης 11%¹⁰³

Η Ελλάδα είναι πλεονασματική στην παραγωγή ρυζιού και δεν είναι λίγες οι φορές που χιλιάδες τόνοι παραμένουν αδιάθετοι στις αποθήκες. Οι περισσότεροι παραγωγοί ρυζιού στην Ελλάδα βρίσκονται στη Μακεδονία και σε μερικές περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας¹⁰⁴

χιλιάδες τόνους.η Δυτική Ελλάδα στο πρόβειο γάλα (92 χιλιάδες τόνοι) και η Κεντρική Μακεδονία στο γίδινο (28 χιλιάδες τόνους).Συγκριτικά τώρα όσον αφορά τις τιμές ,με υψηλότερες τιμές πληρώνεται ο παραγωγός στα Δωδεκάνησα, καθώς εκεί και οι κτηνοτρόφοι είναι ελάχιστοι και το γάλα προφανώς δυσεύρετο. Έτσι εδώ η μέση τιμή στο πρόβειο αγγίζει το 1,09 ευρώ το κιλό και στο γίδινο τα 66 λεπτά του ευρώ.

¹⁰² Farmanews.gr, Παραγωγοί Αιγοπρόβειου γάλακτος , Τελευταία πρόσβαση στις 28-6-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.farmanews.gr/Article.php?ID=967>

¹⁰³ Eroxι.gr, οι ιχθυοκαλλιέργειες στην Ελλάδα και στην Αιτωλοακαρνανία, Τελευταία πρόσβαση στις 12-9-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.eroxi.gr/Themata/themata031.htm> Η περιοχή του Μεσολογγίου φημίζεται για τις ιχθυοκαλλιέργειες της και για την εκτροφή ψαριών. Είναι η κύρια απασχόληση πολλών κατοίκων της περιοχής , αν και δεν επιφέρει αρκετά κέρδη.

¹⁰⁴ Έθνος.gr, το ταξίδι της τροφής , Τελευταία πρόσβαση στις 30-1-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22733&subid=2&pubid=1908927&tag=8334> Η Ελλάδα από το 1952 είναι αυτάρκης σε ρύζι. Οι σημαντικότεροι νομοί που παράγουν ρύζι είναι οι νομοί Σερρών, Θεσσαλονίκης, Αιτωλοακαρνανίας, Φθιώτιδας, Καβάλας, Λακωνίας και Ιωαννίνων.

3.4 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ Ν. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Αροτραίες καλλιέργειες:

Οι αροτραίες, ως ομάδα καλλιεργειών που περιλαμβάνει (δημητριακά, παραγωγή ζωοτροφών, βιομηχανικά φυτά, ελαιούχοι καρποί, κλωστικά, αρωματικά φυτά και βότανα, σανοδοτικά φυτά κλπ), καταλαμβάνει έκταση 848.005 στρ. και ποσοστό 27,4%¹⁰⁵. Οι αροτραίες καλλιέργειες συγκεντρώνουν ένα ευρύ φάσμα ετησίων καλλιεργειών πρωτεύουσας σημασίας, όπως: ο σίτος, η κριθή, ο αραβόσιτος, η σίκαλη, η κράμβη, το ηλιοτρόπιο, κλπ. Καλύπτουν το 40% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης στην Ελλάδα.¹⁰⁶ Έπειτα από εφτά χρόνια επανάπαυσης της μεγάλης πλειοψηφίας των πρώην καπνοπαραγωγών της Αιτ/νία η κοινωνία της Αιτνίας διαπιστώνει ότι η καπνοκαλλιέργεια επανέρχεται. Από Τσεμπέλι-καπνός¹⁰⁷ εσωτερικής κατανάλωσης λεγόταν τότε – να γίνει VIRGINIA¹⁰⁸, Σ-79, να μείνει ο Μπασμάς και το Μυρωδάτο¹⁰⁹. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι αροτραίες καλλιέργειες στην Ελλάδα:

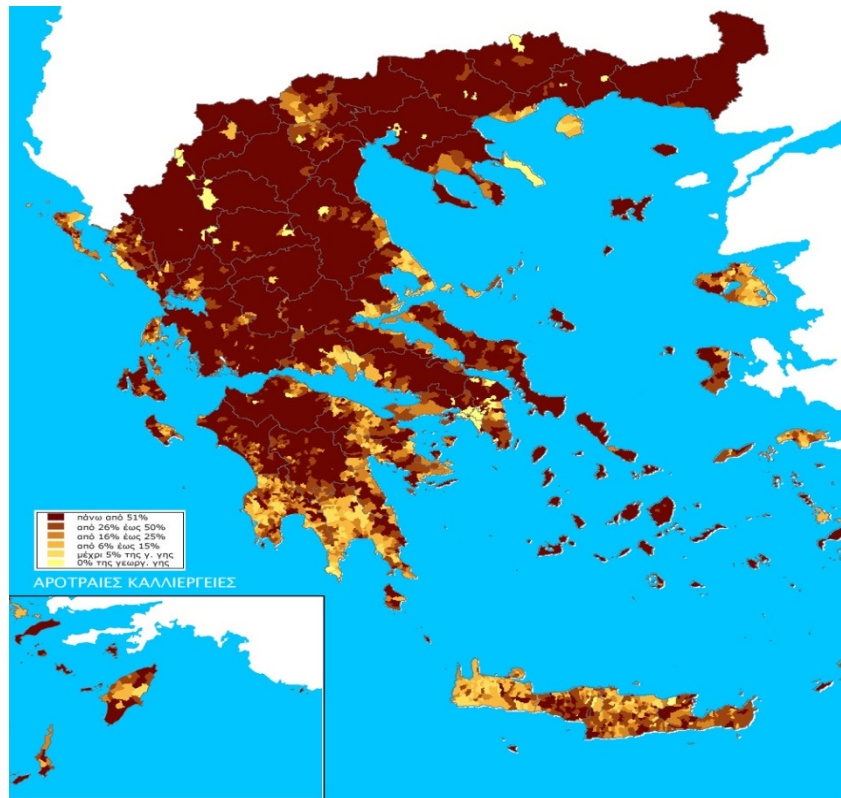
¹⁰⁵ Blog 4Archives-Τοπικοκοποίηση, Τελευταία πρόσβαση στις 10-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.topikopoiisi.com/3/archives/10-2012/1.html>

¹⁰⁶ Μεταρρύθμιση της ΚΓΠ : Αροτραίες καλλιέργειες, Τελευταία πρόσβαση στις 2007, Διαθέσιμο στο URL: http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/cereals/index_el.htm

¹⁰⁷ Έτσι λέγονται τα καπνά Τσεμπέλια ποιότητας Αγρινίου. Έχουν μακρύ και στενό φύλλο, ένα ελλειπτικό σχήμα για να είναι λογχοειδή. Τα εν λόγω καπνά, είναι δεματοποιημένα σε αρμάθες με βάρος που είναι συνήθως 40-60 κιλά. Ο επεξεργασμένος καπνός από τα εργοστάσια, είναι σε μπάλες Τόνγκα βάρος 40 κιλά. Η παραγωγή τους ανέρχεται συνήθως σε 5 εκατομμύρια λίρες και το 8% της συνολικής παραγωγής του ελληνικού καπνού.

¹⁰⁸ Ο καπνός Virginia (αποξηραμένος σε υγρό αέρα) αναφέρεται συχνά και με την ονομασία "ανοιχτόχρωμος καπνός" λόγω του χρυσοκίτρινου έως σκούρου πορτοκαλί χρώματος που παίρνει όταν αποξηραίνεται.

¹⁰⁹ Agrinionews.gr, Η καπνοκαλλιέργεια επιστρέφει στην Αιτωλοακαρνανία, Τελευταία πρόσβαση στις 8-6-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrinionews.gr/%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%B B%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%86%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/>

Εικόνα 4 Οι αροτράιες καλλιέργειες στην Ελλάδα¹¹⁰

Δενδρώδεις καλλιέργειες:

Καταλαμβάνουν κυρίως το 12,3% της καλλιεργούμενης έκτασης με κύριες καλλιέργειες δέντρων την ελιά, πορτοκαλιά, λεμονιά και ροδιά.

Συγκεκριμένα:

Στον δήμο Αγρινίου το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργήσιμης γης το καταλαμβάνει: η ελιά, το τριφύλλι, ο αραβόσιτος, ο βίκος¹¹¹ και η βρώμη. Σε μικρότερες εκτάσεις καλλιέργειας ακολουθούν :της πορτοκαλιάς, της μανταρινιάς, του αμπελιού κ.α.

¹¹⁰ Χάρτης Κλιμάκωσης των αροτράιων καλλιεργειών, Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2007), Τελευταία πρόσβαση στις 2007, Διαθέσιμο στο URL: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/Maps/Arotrees.htm

¹¹¹ Είναι το σπουδαιότερο από τα καλλιεργούμενα φθινοπωρινά κτηνοτροφικά ψυχανθή, γιατί προσαρμόζεται ευρύτερα στα διάφορα οικολογικά περιβάλλοντα της χώρας αλλά και γιατί αναμφισβήτητα είναι από τα πιο κατάλληλα φυτά, για την εφαρμογή της απαραίτητης αμειψισποράς και ξερικά χωράφια που έχουν εξαντληθεί από τη συνεχόμενη μονοκαλλιέργεια των σιτηρών. Είναι φυτό σανοδοτικό και καρποδοτικό και αποτελεί άριστη ζωοτροφή. Καλλιεργείται ακόμα για βόσκηση και για χλωρή λίπανση.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Σύμφωνα με τα παρακάτω στοιχεία που μας δίνονται πρέπει να πούμε ότι η καλλιεργήσιμη έκταση είναι 289.102,0 στρέμματα.

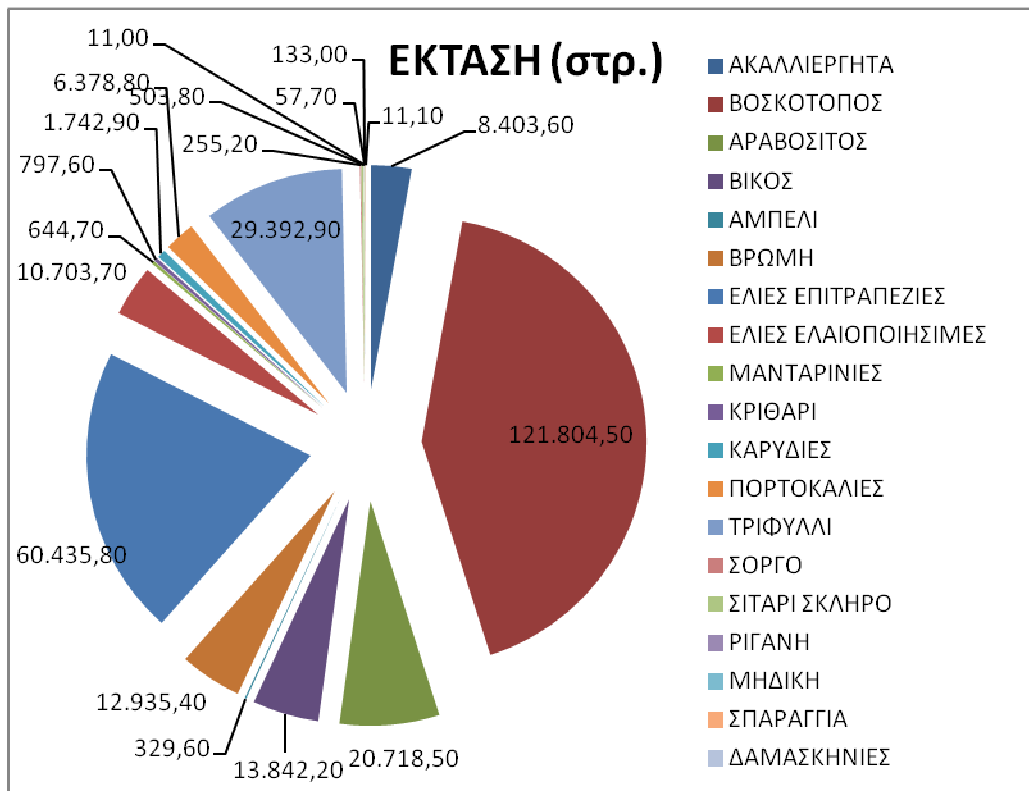
ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	8.403,60
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	121.804,50
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	20.718,50
ΒΙΚΟΣ	13.842,20
ΑΜΠΕΛΙ	329,60
ΒΡΩΜΗ	12.935,40
ΕΛΙΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ	60.435,80
ΕΛΙΕΣ ΕΛΑΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ	10.703,70
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΕΣ	644,70
ΚΡΙΘΑΡΙ	797,60
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	1.742,90
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΕΣ	6.378,80
ΤΡΙΦΥΛΛΙ	29.392,90
ΣΟΡΓΟ	255,20
ΣΙΤΑΡΙ ΣΚΛΗΡΟ	503,80
ΡΙΓΑΝΗ	11,00
ΜΗΔΙΚΗ	57,70
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ	133,00
ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΕΣ	11,10

Πίνακας 5 Στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο Δήμο Αγρινίου

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα είναι εμφανές ότι το μεγαλύτερο μέρος το κατέχουν τα βοσκοτόπια και αμέσως μετά έρχονται οι δενδρώδεις καλλιέργειες.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Πίνακας 6 Κατανομή καλλιεργειών στο Δήμο Αγρινίου¹¹².

Στους δήμους Ι.Π. Μεσολογγίου και Ναυπακτίας με γενικό σύνολο 751,188 στρέμματα το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης έκτασης το καταλαμβάνει η ελιά με αρκετά υψηλό ποσοστό και έρχονται στη συνέχεια ο αραβόσιτος¹¹³, η

¹¹² 1326 Καλλιεργητικό πλάνο Δυτικής Ελλάδας, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής, Σε έντυπη μορφή από το Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης και Αγροτικής Οικονομίας, Διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή στο URL:

https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtiko&gs_l=heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c

¹¹³ Το καλαμπόκι ή αραβόσιτος ή αραποσίτι έχει την επιστημονική ονομασία Zea mays. Η ελληνική επιστημονική ονομασία του φυτού είναι Αραβόσιτος ο κοινός ή Ζέα η μαύς. Είναι σιτηρό της οικογένειας των Ποοειδών (Poaceae) ή Αγρωστωδών (Gramineae) και κατάγεται από την Αμερικάνικη ήπειρο όπου ήδη πριν από 5.500 χρόνια το καλλιεργούσαν οι Ίνκας, οι Μάγια και οι Αζτέκοι. Η Ελληνική ονομασία του, «αραβόσιτος», σημαίνει «ο σίτος (σιτάρι) των Αράβων» και εισήχθη στην Ελλάδα το 1600 από τη Βόρεια Αφρική. Η ετυμολογία της λέξης "καλαμπόκι" παραμένει ακόμα αβέβαιη. βλ. περισσότερα Βικιπαίδεια Λήμμα Καλαμπόκι, Τελευταία πρόσβαση στις 11-3-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CF%80%CF%8C%CE%BA%CE%B9>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

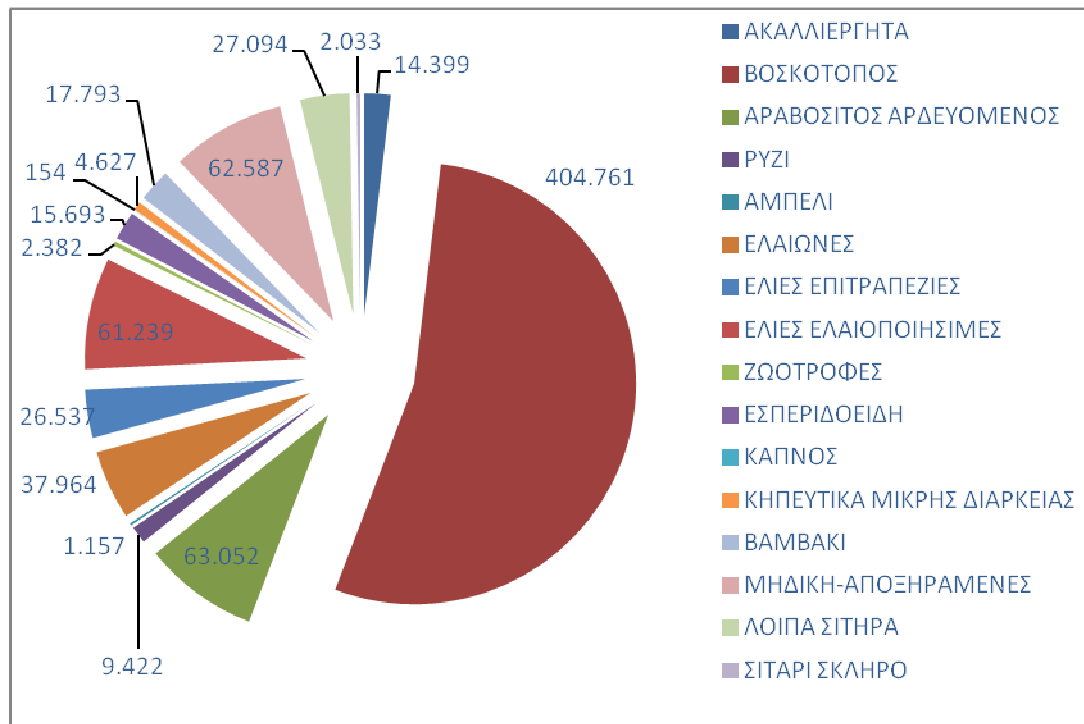
μηδική¹¹⁴ και τα εσπεριδοειδή. Στο παρακάτω πίνακα φαίνεται συγκεντρωτικά τα ποσοστά που καλύπτουν τις καλλιεργούμενες εκτάσεις:

ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	14.399
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	404.761
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΟΣ	63.052
ΡΥΖΙ	9.422
ΑΜΠΕΛΙ	1.157
ΕΛΑΙΩΝΕΣ	37.964
ΕΛΙΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ	26.537
ΕΛΙΕΣ ΕΛΑΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ	61.239
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	2.382
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	15.693
ΚΑΠΝΟΣ	154
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΜΙΚΡΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ	4.627
ΒΑΜΒΑΚΙ	17.793
ΜΗΔΙΚΗ-ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ	62.587
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	27.094
ΣΙΤΑΡΙ ΣΚΛΗΡΟ	2.033

Πίνακας 7 Συγκεντρωτικά στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων Δήμων Ι.Π. Μεσολογγίου και Ναυπακτίας.

¹¹⁴ Η μηδική(τριφύλλι) θεωρείται η «βασίλισσα» των χορτοδοτικών φυτών. Η καλλιεργούμενη έκταση στην Ελλάδα κυμαίνεται περί τα 1.100.000 στρέμματα (ΕΛΣΤΑΤ 2009), καταλαμβάνοντας >60% των εκτάσεων για παραγωγή σανού και >80% των σανοδοτικών ψυχανθών (Βαΐτσης 1996), agrotikanew:Ενσίρωση μηδικής, Τελευταία πρόσβαση στις 31-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://agrotikanew.blogspot.gr/2013/08/blog-post_18.html

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Εικόνα 5 Κατανομή των κυριότερων καλλιεργειών στους Δήμους Ι.Π. Μεσολογγίου & Ναυπακτίας.¹¹⁵

Στον Δήμο Ξηρόμερου με συνολική έκταση 22,585 οι καλλιέργειες που θα συναντήσουμε είναι κυρίως η βρώμη και η ελιά. Ακολουθούν και άλλες καλλιέργειες σε μικρότερες βέβαια εκτάσεις όπως είναι το τριφύλλι, ο βίκος, το κριθάρι το αμπέλι κ.α. Ας

παρατηρήσουμε τον παρακάτω πίνακα με τα συγκεντρωτικά στοιχεία.

ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	541,5
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	13.316,40
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ	178,7
ΒΙΚΟΣ	939,2
ΑΜΠΕΛΙ	19,3

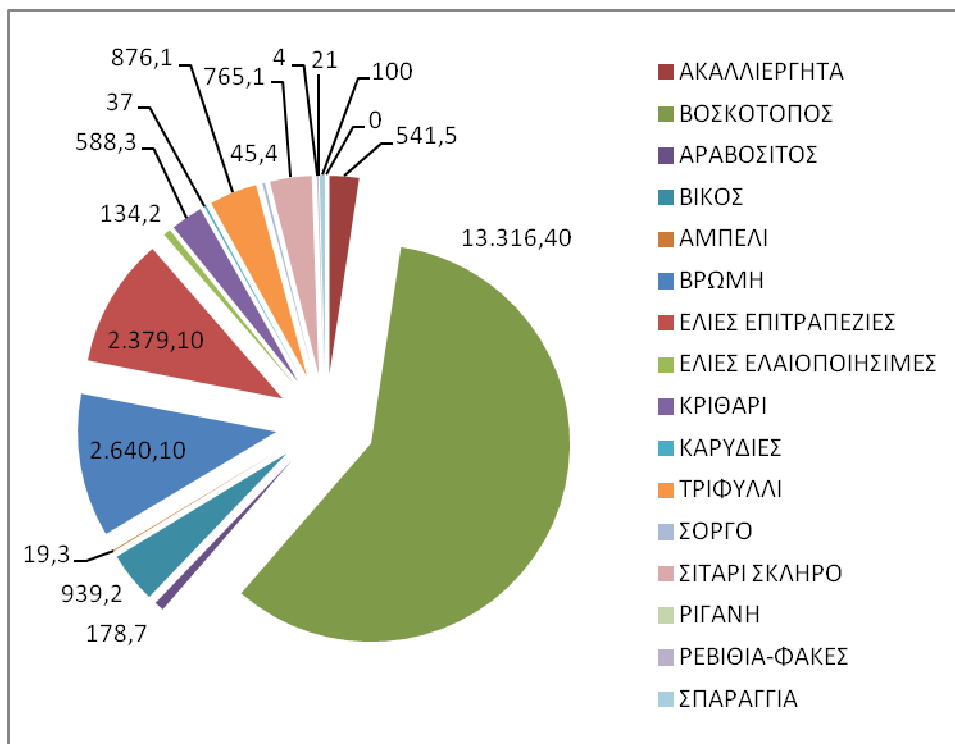
¹¹⁵ 1326 Καλλιεργητικό πλάνο Δυτικής Ελλάδας, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής, Σε έντυπη μορφή από το Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης και Αγροτικής Οικονομίας, Διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή στο URL:

https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtiko&gs_l=heirloom-hp.1.3.0i13i3j0i13i30i4.2094.5403.0.7544.13.13.0.0.0.171.1963.0j13.13.0....0...1ac.1.34.heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c. Σημαντικό είναι επίσης να πούμε ότι η ευρύτερη περιοχή ασχολείται με την κτηνοτροφία γι αυτό και ο μεγάλος αριθμός των βοσκοτόπων που βλέπουμε στους πίνακες.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ΒΡΩΜΗ	2.640,10
ΕΛΙΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ	2.379,10
ΕΛΙΕΣ ΕΛΑΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ	134,2
ΚΡΙΘΑΡΙ	588,3
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	37
ΤΡΙΦΥΛΛΙ	876,1
ΣΟΡΓΟ	45,4
ΣΙΤΑΡΙ ΣΚΛΗΡΟ	765,1
ΡΙΓΑΝΗ	4
ΡΕΒΙΘΙΑ-ΦΑΚΕΣ	21
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ	100

Εικόνα 6 Συγκεντρωτικά στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων Δήμου Ξηρομέρου.

Εικόνα 7 Κατανομή των κυριότερων καλλιεργειών.¹¹⁶

¹¹⁶ 1326 Καλλιεργητικό πλάνο Δυτικής Ελλάδας, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής, Σε έντυπη μορφή από το Γραφείο Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης και Αγροτικής Οικονομίας, Διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή στο URL: https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtiko&gs_l=heirloom-hp.1.3.0i1313j0i13i30i4.2094.5403.0.7544.13.13.0.0.0.171.1963.0j13.13.0....0...1ac.1.34.heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c. Πρέπει να σημειωθεί ότι επί το πλείστον η περιοχή του Ξηρομέρου χαρακτηρίζεται από δάσος με κόκκινα και σκληρά χρώματα. Συγκεκριμένα το

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργήσιμων εκτάσεων το καταλαμβάνουν τα βοσκοτόπια, και αυτό οφείλεται στο γεγονός πως η περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας είναι μια κατεξοχήν αγροτική περιοχή. Στηρίζει την οικονομία της στον γεωργικό και κτηνοτροφικό τομέα από χρόνια πριν και συνεχίζει πρωτοπόρος σ αυτό τον αγώνα.¹¹⁷

Βελανιδοδάσος Ξηρόμερου καταλαμβάνει συνολική έκταση 130.000 στρεμμάτων περίπου και είναι το μεγαλύτερο σε έκταση δάσος ήμερης βελανιδιάς στην περιοχή των Βαλκανίων.

¹¹⁷ Ημερίδα Αγροτική οικονομία & Επιχειρείν, Ομιλία κ. Θεόδωρου Βασιλόπουλου, Πρόεδρος Πανελλήνιας Ένωσης Αγροτών, με θέμα <Το όραμα, οι στόχοι και οι προοπτικές της Π.ΕΝ.Α.>

ΈΚΘΕΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Φυσικά δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την Έκθεση τοπικών προϊόντων η οποία τα τελευταία 3 χρόνια πραγματοποιείτε στην πόλη του Μεσολογγίου με μεγάλη συμμετοχή και ενδιαφέρον από πολλές περιοχές της χώρας.

Πολλά και φέτος ήταν τα περίπτερα που είχαν εγκατασταθεί στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο, καθώς υπήρχε πληθώρα προϊόντων από κρασί¹¹⁸, μέλι, γαλακτοκομικά προϊόντα, μέχρι αυγοτάραχο, ψάρια, ελιές, ρύζι ούζο κ.α.

Ιδιαίτερη εντύπωση μας έκανε το Ιλυσάπουνο¹¹⁹, σαπούνι με παρθένο ελαιόλαδο και ιαματική λάσπη γνωστή για τις θεραπευτικές της ιδιότητες, από τις περιοχές "Αγία Τριάδα" και "Φοινικιά" Μεσολογγίου.¹²⁰

Ο δήμαρχος Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου Παναγιώτης Κατσούλης δήλωσε: « *Ο δήμος ξεκίνησε πριν από τρία χρόνια την Έκθεση Τοπικών Προϊόντων και κατάφερε να καταστήσει αυτό το γεγονός θεσμό για όλη την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Στόχος μας η δημιουργία μόνιμων εκθεσιακών εγκαταστάσεων, χρησιμοποιώντας χρηματοδοτικά εργαλεία που υπάρχουν, αλλά βρίσκουμε εμπόδια από την γραφειοκρατία . Παρόλα τα προβλήματα όμως, θα συνεχίσουμε τις προσπάθειες για την προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων και στα πλαίσια αυτά θα καταθέσουμε στη Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ολοκληρωμένη πρόταση για την δημιουργία μόνιμου δημοπρατηρίου στο Μεσολόγγι, μετά και την πρόσφατη απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου¹²¹».*

¹¹⁸ Τα πιο γνωστά παραδοσιακά οινοποιεία (στην περιοχή μας) είναι αυτά του Σωτηρίου στην περιοχή του Λεσινίου: οικογενειακή προσπάθεια με πολύ καλές προοπτικές .και του Γρίβα στο Αγρίνιο με εκλεπτυσμένα αρώματα και πολλές ποικιλίες .Η τιμή τους ξεκινάει από 2.40€ το κιλο και φτάνει τα 5.00€ το κιλό.

¹¹⁹ Ενδεικτικά η τιμή του κυμαίνεται γύρω στα 5.00€, Πληροφορίες από τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με τον υπεύθυνο του καταστήματος που βρίσκεται Αγίου Αθανασίου 54, Μεσολόγγι.

¹²⁰ Προϊόντα,- Φύσις και ουσία, Ιλυσάπουνο, Τελευταία πρόσβαση στις 9-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://physiskaiousia.gr/products.html>

¹²¹ Patrastimes.gr, Μεσολόγγι: Άνοιξε τις πύλες της η 3^η Έκθεση Τοπικών Προϊόντων, Τελευταία πρόσβαση στις 30-8-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.patrastimes.gr/arthro.php?id=46247>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΙΑΣ

Μια από τις καινοτόμες επενδύσεις-νέες καλλιέργειες στο νομό Αιτωλοακαρνανίας είναι η καλλιέργεια της ροδιάς .Η ροδιά είναι φυτό του γένους πουνική (Punica)και ανήκει στην οικογένεια πουνικίδες (Punicaceae).Ανήκει στην τάξη μυρτώδη¹²²(Myrtales).¹²³ Η ροδιά θεωρείται το παλαιότερο καλλιεργούμενο καρποφόρο δέντρο, κατάγεται από την Περσία και η καλλιέργεια της εμφανίζεται στην Ελλάδα από τα αρχαία χρόνια.¹²⁴

Το όνομα του προήλθε από την λατινική λέξη *romum* που σημαίνει μήλο και *granatus* που σημαίνει με σπόρους. Λέγεται ότι το όνομα του γένους *Punica* δόθηκε προς τιμή των Φοινίκων που συνέλαβαν στη διάδοση της καλλιέργειας της ροδιάς. Επίσης *punica* ήταν το ρωμαϊκό όνομα της Καρχηδόνας.¹²⁵

---

¹²² Υγείαonline,μυρτώδη, χαρακτηρίζεται η τάξη δικοτυλήδωνων φυτών. Περιλαμβάνει περίπου 12 οικογένειες και περισσότερα από 10.000 είδη ξυλωδών φυτών, τα οποία συναντώνται κυρίως στις τροπικές και υποτροπικές περιοχές του κόσμου. Τυπικός αντιπρόσωπος της τάξης είναι η οικογένεια των μυρτιδών (*myrtaceae*),η οποία περιλαμβάνει την κοινή ονομασία ευκάλυπτοι, και το είδος του γένους *Eukalyptus* γνωστά με την κοινή ονομασία ευκάλυπτοι. και το είδος *Myrtus communis* τη γνωστή μυρτιά. Βλ.λ ευκάλυπτος, μυρτιά ,Τελευταία πρόσβαση στις 1-3-2012,Διαθέσιμο στο URL:<http://www.ygeiaonline.gr/index.php?option=comk2&view=item&id=37518:myrtvdh>

¹²³ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (2009)Λήμμα ροδιά, Τελευταία πρόσβαση στις 23-7-2009,Διαθέσιμο στο <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CE%B4%CE%B9%CE%AC>

¹²⁴ [gaielliniki.gr](http://www.gaielliniki.gr), Η καλλιέργεια της ροδιάς , η καλλιέργεια της ροδιάς ,Τελευταία πρόσβαση στις 21-1-2014,Διαθέσιμο στο URL:http://www.gaielliniki.gr/2014/01/blog-post_603.html

¹²⁵ [El sito.gr](http://elsito.gr),Η ροδιά, Τελευταία πρόσβαση στις 21-1-2013,Διαθέσιμο στο URL:<http://elsito.gr/index.php./component/k2/item/294-i-rodia>

4.2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Η ροδιά ήταν γνωστή από την αρχαία ακόμη Ελλάδα¹²⁶. Ήδη από την αρχαιότητα, χρησιμοποιούσαν τη φλούδα της στην ιατρική και στην επεξεργασία δερμάτων. Από τα αρχαία χρόνια το ρόδι¹²⁷ αποτελεί προϊόν ευεργετικής ιδιότητας¹²⁸. Πολλοί το συνδυάζουν με το σύμβολο καλοτυχίας και ευτυχίας καθώς αποτελεί γούρι για το σπιτικό και τους οικοδεσπότες.¹²⁹

Το ρόδι και ότι συνεπάγεται με αυτό αποτελεί ευεργετικό φάρμακο για αρκετών ειδών ασθένειες. Η κατανάλωση από τον χυμό ροδιού βοηθάει για την θεραπεία ορισμένων ασθενειών όπως (καρκίνος του προστάτη, διαβήτης, στεφανιαία νόσο, βρεφική εγκεφαλική βλάβη). Βοηθάει στην αντιμετώπιση εγκαυμάτων αλλά και στην καταπολέμηση του έρπη.¹³⁰ Από την άλλη πλευρά το ρόδι καλύπτει το 40% του περιεχομένου της βιταμίνης C κάτι που είναι απαραίτητο στην καθημερινή διατροφή ενός ατόμου. Οι σπόροι χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ακριβών καλλυντικών: χαλαρώνει την επιδερμίδα και προστατεύει από την πρόωρη γήρανση του προσώπου. Σημαντική είναι η συμβολή της στην καταπολέμηση της ακμής στην εφηβεία, ακόμα και στην αντιμετώπιση της ξηροδερμίας τόσο στο πρόσωπο, όσο και στα χέρια. Θαυματουργικό είναι και στην υγιεινή των μαλλιών και των νυχιών. Μαλακτικά και σαμπουάν κάνουν τα μαλλιά λαμπερά και υγιή, ενώ στα νύχια το λάδι ροδιού δυναμώνει τα νύχια πριν το μανικιούρ και βοηθά στην αντιμετώπιση μυκήτων στα νύχια.¹³¹

¹²⁶ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (2009) ιστορικά στοιχεία, Τελευταία πρόσβαση στις 23-7-2009, Διαθέσιμο στο URL: <http://el.wikipedia.org/wiki/Ροδιά>

¹²⁷ Το ρόδι στον συμβολισμό του Δένδρου της Ζωής. Αυτό το φρούτο αναφέρεται σε διάφορους πολιτισμούς και θρησκείες. Στο ένα από τα Θαύματα του Κόσμου, τους Κρεμαστούς Κήπους της Βαβυλώνας, εκεί όπου παραπαίει σήμερα το Ιράκ του αλληλοσπαραγμού, οι ροδιές αναφέρονται εμφατικά σαν μέρος του θησαυρού του Ναβουχοδονόσορα II. Από' αυτή την περιοχή, παλαιότερα γνωστή σαν Μεσοποταμία, το ρόδι ακόμα λατρεύεται και για τις θεραπευτικές του ιδιότητες και σαν σύμβολο ομορφιάς, μακροζωίας, γονιμότητας και σοφίας

¹²⁸ Αναφορά για την ροδιά υπάρχει στον Όμηρο και στην Οδύσσεια. Καλλιεργείται από την αρχαιότητα χρόνια και ο καρπός της είχε σημαντική θέση στη διατροφή και τις προσπάθειες των ανθρώπων να νικήσουν τις ασθένειες. Τελευταία πρόσβαση στις 11-1-2014 Διαθέσιμο στο URL: http://www.nagref.gr/journals/publications/EGXEIRIDIO_RODIA.pdf,

¹²⁹ Από τους Ελληνιστικούς χρόνους μέχρι και σήμερα αποτελεί σύμβολο γονιμότητας σπάζοντας ρόδι στις αυλές σε γάμους, Τελευταία πρόσβαση στις 1-10-2010, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.kalliergo.gr/kalliergeies-odigies/blog-kalliergo/127-rodia-rodia-kalliergeia-evergetikes-idiotites-spora-pos-to-katharizo.html>

¹³⁰ Ρόδι-Ροδιά :καλλιέργεια, ευεργετικές ιδιότητες Τελευταία πρόσβαση στις 2-10-2013, Δημοσιεύτηκε στις 1-10-2010, 1:00 Διαθέσιμο στο URL: www.kalliergo.gr

¹³¹ Το ρόδι και οι ευεργετικές του ιδιότητες, Τελευταία πρόσβαση στις 3-11-2013, Δημοσιεύτηκε στις 20-08-2012, Διαθέσιμο στο URL: www.korifogrami.gr/ef-zin/to-rodii-kai-oi-euergetikες-tou-idiotηt/

4.3 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΡΟΔΙΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Η καλλιέργεια της ροδιάς κυρίως δραστηριοποιείται σε περιοχές με μεσογειακό κλίμα, ενώ η δυνατότητα επέκτασης της καλλιέργειας σε περιοχές ξηρές είναι εξίσου μεγάλη με σημαντικά και κερδοφόρα αποτελέσματα.¹³² Έχει καθιερωθεί ως εναλλακτική καλλιέργεια με απίστευτες προοπτικές στην εγχώρια αγορά, αλλά ακόμα και στην αγορά του εξωτερικού. Εκτός από τις πόλεις της βόρειας Ελλάδας (Ροδόπη, Κιλκίς, Δράμα) τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται και στο νομό Αιτωλοακαρνανίας. Μετά από την απαγόρευση της καλλιέργειας του καπνού οι παραγωγοί για να μην μείνουν εκτός της καλλιέργειας γης αποφάσισαν ύστερα με πρωτοβουλία της Ένωσης Αγρινίου και συγκεκριμένα του προέδρου κ.Θωμά Κουτσουπιά να υλοποιήσουν και να καλλιεργήσουν ρόδια κάτι που έφεραν εις πέρας αποφέροντας μεγάλα κέρδη¹³³ περίπου 1000 ευρώ ανά στρέμμα.¹³⁴

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι ευνοϊκή περιοχή για την καλλιέργεια ροδιάς καθώς οι περιοχές της χαρακτηρίζονται από θερμό και ξηρό καλοκαίρι. Μια καλή παραγωγή μπορεί να ευδοκιμήσει ακόμα και σε θερμοκρασία που δεν πέφτει κάτω από τους -12C^0 . Σημαντικό ρόλο παίζουν και οι αρδευόμενες εκτάσεις που βρίσκονται διάσπαρτες στο νομό, διότι σε περιόδους ξηρασίας τα ρόδια σκίζονται και μερικές φορές σαπίζουν. Κρίσιμοι περίοδοι της ροδιάς στην έλλειψη νερού είναι κυρίως στην περίοδο της ανθοφορίας, στο δέσιμο του καρπού και πριν από την ωρίμανση του καρπού.¹³⁵

Η πρώτη καλλιέργεια ροδιάς στον νομό Αιτωλοακαρνανίας¹³⁶ πραγματοποιήθηκε στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου στο Μεσολόγγι, σε μία έκταση 25 περίπου στρεμμάτων με 2.500 δέντρα, κάτι που στέφθηκε με επιτυχία και κέρδη¹³⁷. Ύστερα

¹³² Δεντροκομία –Ροδιά: Δίκτυο Παροχής Συμβούλων Καινοτόμων Πρωτοβουλιών στον Αγροτικό τομέα, Ροδιά του Τζουραμάνη Ε. Λιοντάκης Κ. Αλεξόπουλος Γ., Οκτώβριος 2008 Διαθέσιμο στο URL: www.agroepiloges.gr/RodiaKosmio.aspx

¹³³ Δεντροκομία –Ροδιά: Δίκτυο Παροχής Συμβούλων Καινοτόμων Πρωτοβουλιών στον Αγροτικό τομέα, Ροδιά του Τζουραμάνη Ε. ,Λιοντάκης Κ., Αλεξόπουλος Γ., Οκτώβριος 2008, Ο σημαντικότερος παράγοντας για την επιτυχία της καλλιέργειας είναι η συχνή και σωστή άρδευση, έτσι ώστε να μην κατακρατείται νερό στην επιφάνεια του εδάφους, αφού η ρίζα του δέντρου αναπτύσσεται επιφανειακά. Διαθέσιμο στο URL: www.agroepiloges.gr/RodiaKosmio.aspx

¹³⁴ Η Αιτωλοακαρνανία στο κόλπο της ροδιάς, Δημοσιεύτηκε στις Τρίτη 12 Μαρτίου 2013, Διαθέσιμο στο www.agrinioculture.gr

¹³⁵ Ροδιά :η καλλιέργεια, οι χρήσεις και οι φαρμακευτικές ιδιότητες του φυτού, του Κάσσανδρου Γάτσιου (Γεωπόνος-Συγγραφέας του εν λόγω βιβλίου, εκδόσεις: Αγρότυπος, Δημοσιεύτηκε Δευτέρα 21 Ιανουαρίου 2013, Διαθέσιμο στο www.back-to-nature.gr/2013/01/h.html

¹³⁶ Καλλιέργεια με μέλλον αυτή της ροδιάς, Τελευταία πρόσβαση στις 10-10-2013, Δημοσιεύτηκε Τρίτη 12-3-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.aixmi-news.gr/slideshow/4-epikairotitamessolonghi/15099-kalliergeia-me-mellon-afti-tis-rodias-

¹³⁷ Κατοχή: Αναπτυσσόμενη η καλλιέργεια ροδιάς, Τελευταία πρόσβαση στις 11-12-2013, Δημοσιεύτηκε στις 12-11-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.aixmi-news.gr/slideshow/4-epikairotitamessolonghi/19221-katoxi-anaptissomeni-kalliergeia-rodias

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

από τα τεράστια κέρδη που απέφερε η καλλιέργεια ροδιάς υπήρξε έντονη η ίδρυση συνεταιρισμού. Στην περιοχή του Αγρινίου δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Ροδιού Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Σημαντικό επίσης είναι να αναφέρουμε ότι στην ευρύτερη περιοχή της Κατοχής καλλιεργούνται πάνω από 1500 στρέμματα ροδιάς¹³⁸ και συνεχώς αυξάνονται.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ροδιού ιδρύθηκε το 2008 και τα μέλη του είναι 70 περίπου παραγωγοί (πρώην καπνοπαραγωγοί) από το Αγρίνιο, τη Γαβαλού, τη Λεπενού, τις Παπαδάτες, τις Φυτείες, την Παλαιομάνινα. Οι προοπτικές του συνεταιρισμού είναι εξαιρετικές, ενώ βασικός σκοπός τους είναι η σωστή διαχείριση του προϊόντος με δική τους πρωτοβουλία, εκφέροντας έτσι την σύμφωνη γνώμη και βοήθεια της τοπικής και όχι μόνο πολιτείας.¹³⁹ Έτσι τοποθέτησαν στα χωράφια τους οργανωμένες φυτείες ροδιάς, ποικιλίας Wonderful¹⁴⁰. Μεγάλη αύξηση της παραγωγής συντέλεσε οι τιμές του ΡΗ του εδάφους(5,5-7) και οι αρδευόμενες εκτάσεις της περιοχής. Τα εισοδήματα της παραγωγής μεγάλα και οι πωλήσεις των προϊόντων κατέκτησαν την εσωτερική και ντόπια αγορά.¹⁴¹ Στον συνεταιρισμό ανήκουν 500 στρέμματα ροδιάς, τα οποία παρακολουθούνται από γεωπόνους και από την Ένωση Αγρινίου.¹⁴² Η καλλιέργεια της ροδιάς εκτός από τα τεράστια κέρδη που απέφερε σε ολόκληρο το νομό, έδωσε ανάπτυξη ,κινητικότητα και αναζωογόνηση των γύρω χωριών.¹⁴³

¹³⁸ Στοιχεία από τον Αγροτικό Συνεταιρισμός Ροδιού . Αιτωλοακαρνανίας, σχετικά με την καλλιέργεια στον κάμπο της Κατοχής.

¹³⁹ Μεγάλα κέρδη από την καλλιέργεια ροδιάς/ Ο συνεταιρισμός Αιτωλοακαρνανίας, του Γιάννη Παυλάκου, Τελευταία πρόσβαση στις 11-01-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.agriniovoice.gr/megala-kerdi-apo-tin-kalliergeia-rodias-o-sinetairismos-aitoloakarnanias/

¹⁴⁰ Υπάρχουν πολλές ποικιλίες ροδιών όπως Angel Red, Balegal, Cloud, Crad, Early Wonderful, Fleshman, Francis κ.α. Οι Ελληνικές ντόπιες ποικιλίες ροδιάς χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες α. τις Ξυνοροδιές, β. τις Γλυκές ροδιές και γ. τις Καλλωπιστικές ροδιές.

¹⁴¹ Η ροδιά έχει καθιερωθεί ως εναλλακτική καλλιέργεια με προοπτικές και πολλαπλά οφέλη για τους παραγωγούς σε αρκετές περιοχές της χώρας. Μεγάλες εταιρείες επενδύουν στην καλλιέργεια και έχουν κερδίσει μεγάλο μερίδιο στις αγορές. Τελευταία πρόσβαση στις 4-12-2013, Δημοσιεύτηκε στις 1-02-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.paragogi.net/599/kerdos-1000-eyrw-ana-stremma--apo-thn-kalliergeia-rodias

¹⁴² Ο συνεταιρισμός ροδιού Αιτωλοακαρνανίας παράγει πιστοποιημένα ρόδια τύπου wonderful, οι ιδιαιτερότητες και οι δυσκολίες στην παραγωγή ροδιού είναι πολλές. Ρόδι : η επόμενη μέρα στην καλλιέργεια, Δημοσιεύτηκε στις 24-10-2012, Διαθέσιμο στο URL: www.agrinionews.gr/ρόδι-η-επόμενη-μέρα-στην-καλλιέργεια/

¹⁴³ Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Ροδιού Ν. Αιτωλοακαρνανίας του κ. Κώστα Κοντού(πρόεδρος συνεταιρισμού) εφημερίδα Φυτειώτικα Νέα αρ.φ 103, αναρτήθηκε από ΕΗΡΟΜΕΡΟΝΕWS στις 11-12-2010 Διαθέσιμο στο URL: www.xiromeronews.blogspot.gr/2010/11/blog-post_5936.html

Εικόνα 8 Συνεταιρισμός Ροδιού Αιτωλοακαρνανίας, εν ώρα εργασίας.¹⁴⁴

Ο Συνεταιρισμός Ροδιάς είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση σε ολόκληρο το νομό και γενικά σε όλης της Ελλάδας. Τα προϊόντα του είναι περιζήτητα, δεν υφίσταται καμία απολύτως επεξεργασία, σχεδόν καλλιεργημένα χωρίς φυτοφάρμακα και εντελώς βιολογικά Παραδειγματικά τα προϊόντα έχουν ταξιδέψει σε Αυστρία και Γαλλία με τα αποτελέσματα να είναι θετικά και κριτικές αποθεωτικές¹⁴⁵.

Στον παρακάτω πίνακα παραθέτουμε την παγκόσμια παραγωγή ροδιού τα τελευταία χρόνια που ανέρχεται σε 2.250.000 τόνους.

Χώρα	Παραγωγή (τόνοι)	Ποσοστό
Ινδία	1.200.000	53,33%
Ιράν	650.000	28,89%
Η.Π.Α	100.000	4,44%
Τουρκία	75.000	3,33%
Ισπανία	60.000	2,67%
Ισραήλ	20.000	0,89%
Λουπές	145.000	6,44%
ΣΥΝΟΛΟ	2.250.000	

¹⁴⁴ Agriniopress, Ρόδι, η επόμενη μέρα στην καλλιέργεια, Συνεταιρισμός ροδιού Αιτωλοακαρνανίας, Ο συνεταιρισμός ροδιού Αιτ/νίας, παράγει πιστοποιημένα καθαρά ρόδια και ασχολείται με την ποικιλία wonderful., Τελευταία πρόσβαση στις 24-10-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrinionews.gr/%CF%81%CF%8C%CE%B4%CE%B9-%CE%B7-%CE%B5%CF%80%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1/>

¹⁴⁵ Καλλιέργεια ροδιάς. Ανάρπαστο το προϊόν που στηρίζουν οι συνεταιρισμοί ,του Αλέξανδρου Μπίκα Δημοσιεύτηκε Δευτέρα 16-01-2012, Διαθέσιμο στο URL: www.adarofos.blogspot.gr

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Εικόνα 9 Σημαντικές χώρες παραγωγής ροδιών¹⁴⁶

Κόστος εγκατάστασης: σε μία έρευνα που προέκυψε από μια μικρή ομάδα παραγωγών ροδιού στην περιοχή της Κατοχής γίνεται αντιληπτό ότι στο 1^ο έτος το κόστος ήταν αρκετά υψηλό λόγω της αγοράς των δένδρων και από το αρδευτικό σύστημα. Ενώ από το 3^ο έτος και μετά όπου τα δένδρα μπαίνουν σε παραγωγή καλύπτουν ένα μικρό μέρος της δαπάνης.

Κόστος εγκατάστασης (€/στρέμμα)¹⁴⁷

	1ο Έτος	2ο Έτος	3ο Έτος	ΣΥΝΟΛΟ
Εργασία	40	33	28	101
Μεταβλητό Κεφάλαιο	50	62	86	198
Σταθερό Κεφάλαιο	594	250		1250
Αγορά δένδρων	300			
Σύστημα άρδευσης	242			
Λοιπά	52			
Έδαφος	40	40	40	120
Τόκοι	25	38	52	115
Εκτιμώμενη Αξία Παραγωγής	0	0	156	156
ΣΥΝΟΛΟ	749	423	362	1.534
Δαπάνες σταθερού κεφαλαίου	-	-	-	770
ΣΥΝΟΛΟ	-	-	-	2.304

Τιμή και απόδοση

Οι τιμές παραγωγού στα ρόδια διαμορφώνονται στα 1-1,20 ευρώ/κιλό για την κορυφαία ποιοτική κατηγορία και περίπου στα 0,50-0,80 ευρώ/κιλό σε χαμηλότερης ποιότητας καρπούς, για τα ρόδια που πωλούνται «ανοιχτά» για λογαριασμό των παραγωγών¹⁴⁸. Με τα καθαρά κέρδη ανά στρέμμα να φθάνουν ως και τα 1200 ευρώ, η καλλιέργεια της ροδιάς αποτελεί μια προσοδοφόρα εναλλακτική αγροτική δραστηριότητα. Η διάρκεια της παραγωγικής ζωής μιας φυτείας ροδιάς υπολογίζεται

¹⁴⁶ Αγροεπιλογές, Ινστιτούτο Γεωργοοικονομικών και Κοινωνιολογικών Ερευνών Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας, ΕΘΙΑΓΕ, Ροδιά, Τελευταία πρόσβαση στις 2008, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agroepiloges.gr/Files/rodia/Rodia.pdf>

¹⁴⁷ Η έρευνα πήρε μέρος στην τοπική κοινωνία της Κατοχής ανάμεσα σε ένα μικρό αριθμό παραγωγών, για να υπολογίσουν τα έξοδα αλλά και τα κέρδη που θα επιφέρει η παραγωγή τους. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας στάλθηκαν στον Αγροτικό Συνεταιρισμό Ροδιάς Αιτωλοακαρνανίας. Η έρευνα έλαβε μέρος στις 13-12-2013.

¹⁴⁸ <http://technologosgeorponos.blogspot.gr/2013/10/> ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΣ ΓΕΩΠΟΝΟΣ technologosgeorponos.blogspot.gr: Το blog όλων των Γεωπόνων-Γεωτεχνικών για τον Αγρότη, τον Κτηνοτρόφο, τον Κηποτέχνη, τον Φοιτητή, το Περιβάλλον, την Υγεία και τη Διατροφή., Τελευταία πρόσβαση στις 30-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://technologosgeorponos.blogspot.gr/2013/10/blog-post_5787.html

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

σε 25-30 έτη. Οι αποδόσεις ανά δένδρο κυμαίνονται από 40 ως 50 κιλά και ανά στρέμμα από 2500 ως 3000 κιλά¹⁴⁹.

Πριν από λίγες ημέρες πραγματοποιήθηκε συνάντηση ανάμεσα στους παραγωγούς του Συνεταιρισμού Ροδιού της Αιτωλοακαρνανίας και στον Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης και Αγροτικής Οικονομίας Γιώργο Αγγελόπουλο, κατά την οποία συζήτησαν την ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα. Φέρνοντας την συζήτηση στην καλλιέργεια της ροδιάς στην περιοχή μας είτε χαρακτηριστικά: *Η διεύρυνση της παραγωγής του ροδιού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί σημαντικό στόχο, ώστε, όπως επεσήμανε ο κ. Αγγελόπουλος «να προωθηθεί η ανάπτυξη και η εξωστρέφεια σε σημαντικά αγροτικά προϊόντα».* ενώ στην ερώτηση του κ. Αγγελόπουλου για την παραγωγή ροδιού στον Συνεταιρισμό οι παραγωγοί ανέφεραν, ότι στην Αιτωλοακαρνανία μόνο ο συγκεκριμένος Συνεταιρισμός αριθμεί περισσότερα από 850 στρέμματα και παράγει συνολικά 250 τόνους ροδιού το χρόνο.¹⁵⁰

Βασικοί φορείς παρέμβασης στην καλλιέργεια Ροδιάς

ΦΟΡΕΙΣ	ΕΔΡΑ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ)	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ(τόνοι)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ /ΦΟΡΕΑ
ΑΣΟΠ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ	Άγιος Αθανάσιος Δράμας	6.000	12.000	37,50%
Rodi Hellas A.E	Γιαννιτσά	4.500	9.000	28.10 %
Thessa	Λάκωμα Χαλκιδικικής	1500	3000	9.40 %

¹⁴⁹ <Νόμισμα> με δύο όψεις η καλλιέργεια ροδιού, Τελευταία πρόσβαση στις 31-1-2012, Διαθέσιμο στο URL: http://www.express.gr/afieroma/trofima-protota/559223oz_20120131559223.php3

¹⁵⁰ Αχελώος tv-Μεϊζονος σημασίας για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας η παραγωγή ροδιού, Συνάντηση παραγωγών με τον Αντιπεριφερειάρχη Ανάπτυξης και Αγροτικής Οικονομίας , Τελευταία πρόσβαση στις 28-2-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.acheloostv.gr/online/newsnow/1571-%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE-%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%8D.html>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ροδόνας (Α.Σ Καπν/γών Τούμπας Κιλκίς	Τούμπα Κιλκίς	1.000	2.000	6,25%
Φορείς Θεσσαλίας	Λάρισα	2.000	4.000	12,50%
Άλλοι φορείς	Αγρίνιο	1.000	2.000	6,25%
ΣΥΝΟΛΑ		16.000	32.000	100%

Εκτάσεις μελών του ΑΣΟΠ και Ενδιαφέρον ανά Νομό

Νομός	Στρέμματα	Ενδιαφέρον για επέκταση/παρατηρήσεις
Δράμας	1715,1	σταθερό
Κομοτηνής	408,5	σταθερό
Έβρου	229,5	περιορισμένο
Σερρών	540,54	σταθερό
Κιλκίς	76,5	σταθερό
Χαλκιδικής	24	έντονο

Τρικάλων	14	μειωμένο
Φθιώτιδας	411,6	έντονο
Ιωαννίνων	69	μειωμένο
Αιτωλοακαρνανίας	49,8	έντονο
Άρτας	13,2	Σταθερό

(Στοιχεία από φορείς, Υπουργείο, ΕΘΙΑΓΕ)

4.4 ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ(Ο ΠΑΛΙΟΣ ΓΝΩΡΙΜΟΣ)

Δεν θα μπορούσαμε φυσικά να παραλείψουμε τα σπαράγγια που καλλιεργούνται χρόνια στον νομό και αποτελούν πηγή οικονομικής ενίσχυσης για τους κατοίκους της περιοχής. Η καλλιέργεια του σπαραγγιού ¹⁵¹στο νομό Αιτωλοακαρνανίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αναμφισβήτητα καινοτόμα καλλιέργεια ολόκληρου του νομού. Το σπαράγγι ανήκει στο γένος *Asparagus officinalis*.¹⁵²Εμφανίστηκε στην Ελλάδα ως άγριο φυτό και αυτοφυές, αλλά με το πέρασμα των χρόνων φάνηκε η φαρμακευτική του ιδιότητα¹⁵³ και δράση και έτσι άρχισε σταδιακά να καλλιεργείται.¹⁵⁴Το σπαράγγι ανήκει στην ίδια οικογένεια με το κρεμμύδι, το πράσο και το σκόρδο. Το συναντά κανείς σε τρία είδη: πράσινα, λευκά ,μοβ.¹⁵⁵

¹⁵¹ Είναι γένους ουδετέρου(το σπαράγγι)α)ποώδες φυτό που καλλιεργείται ως λαχανικό, β)ποώδες καλλωπιστικό φυτό με αναρριχώμενους βλαστούς {μσν.σπαράγγι <σπαράγγιον < αρχ. ασπάραγος προερχόμενο από το λατινικό asparagus < ασπάραγος} Λεξικό της κοινής ελληνικής, λήμμα> σπαράγγι, Τελευταία πρόσβαση στις 31-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.greek.language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=προ&dq=

¹⁵² ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ ,η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια λήμμα >σπαράγγι Τελευταία πρόσβαση στις 29-3-2014 , Διαθέσιμο στο URL: www.el.wikipedia.org/wiki/Σπαράγγι

¹⁵³ Καλλιεργήθηκε 2000 χρόνια πριν από την εποχή των Ρωμαίων και βοήθησε αρκετά στον πονόδοντο και στην καρδοπάθεια. Διαθέσιμο στο URL: www.el.wikipedia.org/wiki/Σπαράγγι

¹⁵⁴ Η συστηματική καλλιέργεια του συνέβαλε στην αύξηση του βιολογικού επιπέδου. Θεωρούνταν ένα ακριβό προϊόν για τους αρχαίους Έλληνες γι αυτό άλλωστε μπορούσαν να το καταναλώσουν άτομα από υψηλά κοινωνικά στρώματα., Ήλιος-Ελληνικό Σπαράγγι, Τελευταία πρόσβαση στις 28-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.ilios-sparagi.gr/main.asp?cat=&pid=177&lang=1

¹⁵⁵Σπαράγγι-Διατροφή, diatrofi.gr Δημοσιεύτηκε στις 29-03-2013 (Δημήτρης Τζιράρκας διατροφολόγος-δαιτολόγος) Τελευταία πρόσβαση 1-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι

4.5 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Το σπαράγγι είναι κατά κύριο λόγο ευρωπαϊκής προέλευσης.¹⁵⁶ Στον ελλαδικό χώρο καλλιεργήθηκε για πρώτη φορά το 1961 στην περιοχή των Γιαννιτσών και σε ιδρύματα γεωργικών ερευνών.¹⁵⁷ Οι θεραπευτικές ιδιότητες του σπαραγγιού έρχονται από την αρχαιότητα και σήμερα τείνουν να συμπληρώνουν τα φαρμακευτικά βότανα που χρησιμοποιούν Έλληνες για την αντιμετώπιση πολλών παθήσεων.¹⁵⁸ Το σπαράγγι χρησιμοποιείται για θεραπεία της κύστης κυρίως στους άντρες, στον καθαρισμό των νεφρών, τους ρευματισμούς.¹⁵⁹ Είναι πλούσιο σε μεταλλικά στοιχεία (ασβέστιο, φώσφορο, σίδηρο, βιταμίνη Β₁, Β₂ και βιταμίνη C).¹⁶⁰ Κύριο χαρακτηριστικό η κατανάλωση σπαραγγιού είναι ότι προλαμβάνει τον καρκίνο καθώς περιέχει αντικαρκινικές ιδιότητες,¹⁶¹ έχει αντιφλεγμονώδη δράση συνεπάγοντας έτσι στην πνευματική και σωματική υγεία. Η κατανάλωση μιας καλής ποσότητας σπαραγγιού βοηθάει στην εύρυθμη λειτουργία της καρδιάς, του νευρικού συστήματος καθώς επίσης και στην ενίσχυση του ανοσοποιητικού συστήματος¹⁶².

¹⁵⁶ Ήταν γνωστό στους αρχαίους Αιγύπτιους και Έλληνες ως *Asparagus officinalis*. Στα τέλη του μεσαίωνα εμφανίζεται σε Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία και παίρνει τα ονόματα των πόλεων σαν προϊόν ονομασίας προέλευσης (Π.Ο.Π), ΑΣΚΓΕΤ (αγροτικός συνεταιρισμός κοινής γεωργικής εκμετάλλευσης Τυχερού Ν. Έβρου) Ιστορία και προέλευση σπαραγγιού, Τελευταία πρόσβαση στις 31-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.askget.gr/Greek/HistorySparaggiou.htm

¹⁵⁷ Η φυτεία έχει διάρκεια ζωής 10-12 χρόνια και καμιά φορά μπορεί να φθάσει 14-16 χρόνια ανάλογα με τις θερμοκρασίες και την σωστή συστηματική καλλιέργεια που θα κάνει ο κάθε παραγωγός. Η καλλιέργεια του σπαραγγιού-Τοπικοποίηση, Δημοσιεύτηκε στις 8-05-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 2-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.topikopoiisi.com/3/post/2013/05/84.html

¹⁵⁸ Υποστηρικτές ήταν ο Ιπποκράτης και ο Διοσκουρίδης. αργότερα οι φαρμακοποιοί το χρησιμοποίησαν και ως διουρητικό με την παραγωγή ενός σιροπιού. Newsbeast.gr/ΥΓΕΙΑ-Οι θεραπευτικές ιδιότητες του σπαραγγιού, Δημοσιεύτηκε στις 19-07-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 2-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.newsbeast.gr/health/arthro/370649/oi-therapeutikes-idiotites-tou-sparaggiou/

¹⁵⁹ Τα σπαράγγια σαν τροφή και σαν φάρμακο-Φτιάχνω μόνος μου, Δημοσιεύτηκε στις 4-4-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 4-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: ftiaxno.gr/2013/04/blog-post_3430.html

¹⁶⁰ Η θερμιδική αξία του προϊόντος θεωρείται χαμηλή και αντιστοιχεί σε 26 θερμίδες ανά 100 γραμμάρια σπαραγγιού. Σπαράγγι-Διατροφή, diatrofi.gr Δημοσιεύτηκε στις 29-03-2013 (Δημήτρης Τζιράρκας, διαιτολόγος -διατροφολόγος) Τελευταία πρόσβαση στις 3-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι

¹⁶¹ Συχνές ασθένειες καρκίνου που προλαμβάνει είναι ο καρκίνος του στήθους, του εντέρου, του πνεύμονα και του καρκίνου του προστάτη. Σπαράγγια: τα ανοξιάτικα «όπλα» της φύσης, Δημοσιεύτηκε στις 6-03-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 3-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.clikatlife.gr/diatrofi/story/13739

¹⁶² Το σπαράγγι και οι ιδιότητές του, Δημοσιεύτηκε στις 5-05-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 31-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: forum.bodybuilding.gr/showthread.php?14566-Το-Σπαράγγι-και-οι-ιδιότητες-του

4.6 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΠΑΡΑΓΓΙΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας μεταξύ των άλλων καινοτόμων καλλιεργειών έχει εντάσσει και την καλλιέργεια συστηματικά του λευκού σπαραγγιού.¹⁶³ Τα λευκά σπαράγγια μπορούν να καλλιεργηθούν έτσι ώστε να σκεπάζονται κατάλληλα και να μπορούν να διατηρούν το χρώμα τους.¹⁶⁴ Η καλλιέργεια του σπαραγγιού για να ευδοκιμήσει χρειάζεται αμμώδη εδάφη και αυτά βρίσκονται κατά κύριο λόγο στις όχθες του ποταμού Αχελώου πράγμα που βοηθά στην καλύτερη ανάπτυξη και αποδοτικότητα του φυτού. Έτσι το πρώτο εξάμηνο του 2012 η Αιτωλοακαρνανία εντάσσει στην καλλιέργεια του νομού το λευκό και το πράσινο σπαράγγι εγχείρημα που στέφτηκε με μεγάλη επιτυχία λόγω των κλιματολογικών συνθηκών.¹⁶⁵ Κύριες περιοχές που καλλιεργούνται εκτάσεις με σπαράγγια είναι η περιοχή των Καλυβίων Αγρινίου και η ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου.¹⁶⁶ Σε σχέση με τις άλλες πόλεις που καλλιεργείται το λευκό σπαράγγι, το πράσινο παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα τόσο σε κατανάλωση, όσο και σε αποδοτικότητα σε ολόκληρο το νομό Αιτωλοακαρνανίας.

Βασικό εγχείρημα στην αύξηση της παραγωγής συνετέλεσε η ίδρυση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Παραγωγών Σπαραγγιού και Λοιπών Λαχανικών «Ο Αχελώος» που ιδρύθηκε το 1998 και η έδρα του είναι στην Νεάπολη Αγρινίου και στη Γουριά Μεσολογγίου. Βασική δραστηριότητα του είναι η επεξεργασία και η προώθηση σπαραγγιών σε χώρες του εξωτερικού με μεγάλο αντίκρισμα.¹⁶⁷ Συνολικά, οι αγρότες της περιοχής καλλιεργούν με σπαράγγια μια έκταση περίπου 2.500 στρεμμάτων, η

¹⁶³ Νομός Αιτωλοακαρνανίας-«ΙΓΕΚΕ ΕΘΙΑΓΕ» Agroepiloges, Τελευταία πρόσβαση στις 4-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.agroepiloges.gr/NomosAitoloakarnanias.aspx

¹⁶⁴ Η θερμοδική αξία του προϊόντος θεωρείται χαμηλή και αντιστοιχεί σε 26 θερμίδες ανά 100 γραμμάρια σπαραγγιού. Σπαράγγι-Διατροφή, diatrofi.gr Δημοσιεύτηκε στις 29-03-2013 (Δημήτρης Τζιράρκας, διαιτολόγος-διατροφολόγος) Τελευταία πρόσβαση στις 3-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι

¹⁶⁵ Τα στρέμματα άρχισαν να αγγίζουν τα 2500 και οι καλλιεργητές σπαραγγιού ανέρχονται στους 120. Η αναλογία πράσινου-λευκού σπαραγγιού είναι 70% προς 30%. Αυτό συμβαίνει διότι το κλίμα της Ελλάδας είναι ικανό και ζεστό, ενώ σε βόρειες περιοχές δεν θα μπορούσε να ευδοκιμήσει λόγω του άσχημων συνθηκών. Σε σημαντική άνοδο η καλλιέργεια σπαραγγιού στο νομό Αιτωλοακαρνανίας, Δημοσιεύτηκε στις 17-07-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 2-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.ecotimes.gr/2659/σε-σημαντική-άνοδο-η-καλλιέργεια-σπαρ/

¹⁶⁶ Η καλλιέργεια σπαραγγιού-Καλύβια Αγρινίου, Δημοσιεύτηκε στις 6-06-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 31-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.kalyvia.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=48:2012-06-08--10-07-19&catid=17:2012-02-24-09--46-52

¹⁶⁷ Είναι πράσινο, νόστιμο και... συμφέρει, Δημοσιεύτηκε στις 3-08-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 30-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.paseges.gr/el/news/Einai-prasino-nostimo-kai-sumferei

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

οποία ανά έτος αυξάνεται κατά 500 με 600 στρέμματα, γεγονός που αποδεικνύει το ενδιαφέρον των αγροτών της περιοχής για την καλλιέργεια σπαραγγιού¹⁶⁸.

Αναμφισβήτητα το σπαράγγι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί προϊόν με μεγάλη διατροφική και καταναλωτική αξία καθώς τα έξοδα που αποφέρει σε κάθε καλλιεργητική περίοδο είναι ικανοποιητικά και υψηλά.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Agrinioculture.gr, Η καλλιέργεια σπαραγγιού ευκαιρία για την τοπική οικονομία της Αιτωλοακαρνανίας , Τελευταία πρόσβαση στις 14-2-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrinioculture.gr/2013/02/14/h-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%8D-%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1/>

¹⁶⁹ Μια καλλιέργεια σπαραγγιού φτάνει να αποδίδει ανά στρέμμα 1.000-1.300 κιλά με 2 έως 2,3 ευρώ το κιλό.-Εφημερίδα «Εθνος» :Έσοδα 2.500 ευρώ ανά στρέμμα από τα σπαράγγια, Δημοσιεύτηκε στις 8-08-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 2-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.ethnos.gr/entheta.asp?catid=23353&subid=2&pubid=63289212

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

4.7 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΠΑΡΑΓΓΙΟΥ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ 2008-2010(ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ)

ΧΩΡΑ	ΤΟΝΟΙ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Ισπανία	47.800	5%	-25 %
Ιταλία	42.000	4%	+11%
Η.Π.Α	40.000	4%	-57%
Ιαπωνία	30.500	3%	+7%
Γαλλία	18.000	2%	-21%
Ελλάδα	16.800	2%	-40%
Άλλες χώρες	108.700	10%	-7%

Πηγή: Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας(FAO)¹⁷⁰

Σύμφωνα πάντα με τον κ. Β. Γατής υπεύθυνο του Συνεταιρισμού «Ο Αχελώος» τα προϊόντα που κάνει εξαγωγή σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2013-2014¹⁷¹ ο Συνεταιρισμός είναι τα ακτινίδια, τα δαμάσκηνα και τα σπαραγγια (λευκά και πράσινα). Μεταξύ άλλων τόνισε «Αν και η χρονιά ήταν αρκετά δύσκολη (2012-2013) μπορέσαμε να καταφέρουμε ένα πολύ ικανοποιητικό ποσοστό εξαγωγής των προϊόντων μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ανατολική Ευρώπη. Αυτό που παρατηρήσαμε είναι ότι υπήρχε έντονο το ενδιαφέρον για τα βιολογικά προϊόντα του Συνεταιρισμού, όχι μόνο στο εξωτερικό αλλά και στην χώρα μας. Επίσης παρατηρήσαμε αύξηση στη ζήτηση των λευκών σπαραγγιών σε σχέση με άλλες χρονιές της τάξεως του 2%. Είμαστε αρκετά ικανοποιημένοι από το αποτέλεσμα»

Προϊόντα	Καλλιέργεια
ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ	Βιολογική
ΔΑΜΑΣΚΗΝΑ	Βιολογική
ΔΑΜΑΣΚΗΝΑ	Ολοκληρωμένη
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ ΛΕΥΚΑ	Βιολογική
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ ΛΕΥΚΑ	Ολοκληρωμένη
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ	Βιολογική

Πηγή: Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας(FAO)¹⁷⁰ Δημοσιεύτηκε στις 1-05-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 3-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.ftoutonea.gr/gr/poreia-proionton/article_archive6188

¹⁷¹ Στοιχεία που μας έδωσε σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε ο υπεύθυνος του Αγροτικού Συνεταιρισμού Αιτωλοακαρνανίας <Ο ΑΧΕΛΩΟΣ>. Ο κ. Γατής Βασίλειος.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ΠΡΑΣΙΝΑ	
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΑ	Ολοκληρωμένη

Συγκεκριμένα :Σπαράγγια Νεοχωρίου 2.00€ το κιλό

Σπαράγγια Στρογγυλοβουνίου 2.00€ το κιλό.¹⁷²

---

¹⁷² Ρόμπολας Ιωάννης Πρόεδρος Κατοχής , μας είπε ενδεικτικά τις τιμές των σπαραγγιών που πουλιούνται στην περιοχή μας, σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε μαζί του.

4.8 ΔΑΜΑΣΚΗΝΑ-ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ

Σε αυτό το εγχείρημα βοήθησε η Ένωση Συνεταιρισμών Αγρινίου με κύριο πρωτεργάτη τον πρόεδρο κ.Θωμά Κουτσουπιά¹⁷³. Έτσι εγκατέστησε πειραματικούς αγρούς στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας για την καλλιέργεια της δαμασκηνιάς, αλλά και την καλλιέργεια της κερασιάς, του ακτινιδίου και της αχλαδιάς. Δεκάδες δέντρα σε εκατοντάδες στρέμματα φυτευτήκαν στα χωράφια του Αγρινίου και τα κερδοφόρα αποτελέσματα δεν άργησαν να φανούν.¹⁷⁴ Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός «Αχελώος» το 2006 άρχισε να καλλιεργεί πειραματικά και τα μέλη του εγκατέστησαν 1000 στρέμματα διάφορων ειδών με μεγάλη επιτυχία γεγονός που βοήθησε την εξαγωγή των προϊόντων σε χώρες της Ευρώπης.¹⁷⁵

Σε συνάντηση που είχαμε με τον παραγωγό Γιάννη Καλλίμορφο από την Λεπενού Αγρινίου ο οποίος καλλιεργεί 80 στρέμματα βιολογικό δαμάσκηνο και ακτινίδιο χαρακτηριστικά μας είπε «Είμαι 51 χρονών και ποτέ δεν είχα μονοκαλλιέργειες, πάντα τολμούσα σε νέα προϊόντα, το ακτινίδιο όπως και το δαμάσκηνο είναι νέα στο Νομό μπορεί να μην έχω ακόμα αρκετά κέρδη αλλά πιστεύω με τον καιρό να βγω δίκαιος από αυτή την επιλογή μου»

“Αν δεν επενδύσεις στο καινούργιο, θα σε καταργήσει η αγορά”

¹⁷³ Η Ένωση Νέων Αγροτών στα χρόνια παρουσίας διοργάνωσε ομιλία στο δημοτικό πάρκο Αγρινίου 26/09/1997 με θέμα «ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» με ομιλητές τον Δημήτρη Μιχαηλίδη από την Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης και υπεύθυνο αγροτικής ενημέρωσης της Ε.Ο.Κ. στην Ελλάδα και τον Γρηγόρη Νταούκα, Γεωργοοικονομολόγο. Ένωση Νέων Αγροτών Αιτωλοακαρνανίας(Ε.Ν.Α.Α)-Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Τελευταία πρόσβαση στις 3-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.pde.org.gr/aitnia/Default.aspx?id=131

¹⁷⁴ ΕΑΣ Αγρινίου μεγάλος σύμμαχος των αγροτών, Δημοσιεύτηκε στις 29-11-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 3-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.zookosmos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=150:20011-11-29-10-58-07&catid=52:2011-10-21-08-21-07&Itemid=168

¹⁷⁵ Δαμάσκηνα-αχελώος, Τελευταία πρόσβαση στις 3-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.alfaspargel.gr/index.php/proionta/damaskina

4.9 ΡΥΖΙ ΑΓΡΙΝΙΟΥ-AGRINO

Ρύζι: Το επιστημονικό όνομά του είναι όρυζα η εδώδιμος¹⁷⁶. Πληροφορίες μας λένε ότι η καταγωγή του έρχεται από την Νότια Ασία και την Αφρική. Από το 1952 η χώρα μας είναι αυτάρκης σε ρύζι. Σημαντικότεροι νομοί που παράγουν ρύζι είναι οι νομοί Σερρών, Θεσσαλονίκης, Αιτωλοακαρνανίας, Φθιώτιδας, Καβάλας, Λακωνίας και Ιωαννίνων¹⁷⁷. Τα καλλιεργούμενα στρέμματα στην Αιτωλοακαρνανία είναι περίπου 15.000 σε αντίθεση με αυτών των Σερρών που ξεπερνάνε τα 30.000 στρέμματα¹⁷⁸.

Η εταιρεία Agrino που δραστηριοποιείται στο χώρο του Αγρινίου από το 1955 έως και σήμερα έχοντας εγκαταστήσει από το 1962 εργοστάσιο παραγωγής, με κύριο αντικείμενο την εμπορία ρυζιού και οσπρίων. Στην κατηγορία του ρυζιού η Agrino παραμένει ο ηγέτης της αγοράς, με μερίδιο που υπερβαίνει το 30%, ενώ στα όσπρια το μερίδιό της βαίνει συνεχώς αυξανόμενο πλέον κατέχει τη δεύτερη θέση με ποσοστό 15%¹⁷⁹

Ο πρόεδρος της εταιρείας Agrino Κώστας Πιστιόλας αναφέρει σχετικά «*Η περίπτωση του ρυζιού, η οποία θεωρείται και είναι μία από τις πιο δυνατές ελληνικές καλλιέργειες, αφού παράγονται 120 χιλιάδες τόνοι ετησίως, με τους μισούς να καταναλώνονται στην εγχώρια αγορά και το υπόλοιπο να εξάγεται. Αυτή την εποχή η εταιρεία εξάγει σε 18 χώρες -οι εξαγωγές αντιπροσωπεύουν το 25% των πωλήσεών της και ετοιμάζεται να εγκαινιάσει και νέα ανοίγματα σε άλλες αγορές και συγκεκριμένα στην Αμερική, την Αραβική Χερσόνησο, τη Ρωσία, την Ουκρανία και τα Βαλκάνια¹⁸⁰.*» Όσων αφορά για τον τζίρο που είχε τα τελευταία χρόνια ο ίδιος προσθέτει: «*Μπορούμε να πούμε ότι με τζίρο περίπου 30 εκατ. ευρώ για το 2010, σχεδόν όσο το 2009, έναντι 27,3 το 2008 και 22,3 εκατ. ευρώ το 2007, η ενίσχυση των εξαγωγών θεωρείται μονόδρομος όχι μόνο για την Agrino, αλλά και για τις περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις¹⁸¹*»

¹⁷⁶ Agrocapital.gr, Η καλλιέργεια ρυζιού και η ιστορία του, Τελευταία πρόσβαση στις 18-5-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrocapital.gr/Category/Afieromata/Article/5063/i-kalliergeia-ryziou-kai-i-istoria-toy>

¹⁷⁷ Agrocapital.gr, Η καλλιέργεια ρυζιού και η ιστορία του, Τελευταία πρόσβαση στις 18-5-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrocapital.gr/Category/Afieromata/Article/5063/i-kalliergeia-ryziou-kai-i-istoria-toy>

¹⁷⁸ Οικονομικό/ Εμπορικό επιμελητήριο Αιτωλοακαρνανίας, Πληροφορίες που μας έδωσε ο υπεύθυνος.

¹⁷⁹ Οικογένεια Πιστιόλα από το μακάλικο του Αγρινίου σε Αμερική και Ευρώπη, Τελευταία πρόσβαση στις 8-11-2009, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.makthes.gr/news/economy/46829/>

¹⁸⁰ Δέσποινα Καραγιαννόπουλου, reporter.gr, συνέντευξη του κ. Κώστα Πιστιόλα ρύζι από το Αγρίνιο σε όλο τον κόσμο, Τελευταία πρόσβαση στις 9-4-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.reporter.gr/Apopses/Themata/item/221320-Kwstas-Pistiolas-Ryzi-apo-to-Agrinio-se-olo-ton-kosmo>

¹⁸¹ Enet.gr. Ελευθεροτυπία, άρθρο του Μ. Γελανταλί, Agrinio:Επιστροφή στον έλληνα παραγωγό, Τελευταία πρόσβαση στις 30-1-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=246238>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ-ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

5.1 ΤΟ ΦΥΤΟ ΠΟΥ ΑΝΤΙΚΑΤΕΣΤΗΣΕ ΤΗΝ ΖΑΧΑΡΗ.

Ακόμη ένα νέο προϊόν που έχει κάνει την εμφάνιση του στον νομό Αιτωλοακαρνανίας είναι αυτό της στέβιας¹⁸². Όχι άδικα χαρακτηρίζεται από πολλούς "το φυτό της νέας χιλιετίας", και η ζάχαρη του ως "η ζάχαρη του μέλλοντος"¹⁸³.

Η στέβια είναι φυτό το οποίο προέρχεται από την Νότια Αμερική (συγκεκριμένα από τις πόλεις Βραζιλία και Παραγουάη). Ανακαλύφτηκε τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η ουσία της ονομάζεται στεβιόζη και έχει μεγαλύτερη γευστική ουσία από την ζάχαρη. Η γλυκιά γεύση των φύλλων της αποδίδει το γεγονός ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φυσικό γλυκαντικό και με αυτό τον τρόπο δεν είναι πλούσιο σε θερμίδες ούτε και δεν περιέχει καθόλου υδατάνθρακες.¹⁸⁴ Η προέλευση του φυτού μαρτυράει ότι το φυτό μπορεί να ευδοκιμήσει μερικές φορές κάτω από δύσκολες συνθήκες (π.χ βροχή) και να αποτελέσει ταυτόχρονα μια εναλλακτική και υποσχόμενη πολλά καλλιέργεια¹⁸⁵. Γενικά, η στέβια μπορεί να αντέξει και να καλλιεργηθεί σε υγρά μέρη¹⁸⁶ όπου η βροχόπτωση το χρόνο μπορεί να φτάσει από 700-800mm.¹⁸⁷

¹⁸² Αξίζει να αναφέρουμε ότι η στέβια (stevia rebaudiana) έχει λατινική προέλευση και σημαίνει καλλιέργεια στέβιας. Είναι μέλος της οικογένειας Asteraceae (της τάξης Αστερώδη) και είναι παρόμοιο έως και ίδιο με διάφορα φυτά και άνθη, όπως το χαμομήλι, το αντίδι, τη μαργαρίτα, τον ηλιάνθο. Πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι μπορεί να συνδέεται με την ετυμολογία της λέξης "ζείδωρος" (αυτός που δωρίζει ζωή) και προέρχεται από αυτό το δημητριακό

¹⁸³ Express.gr, Στέβια "το φυτό της χιλιετίας": Αισιόδοξα τα αποτελέσματα των καλλιεργειών στην Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 20-01-10, Διαθέσιμο στο URL: http://www.express.gr/afieroma/trofima-pota/255305oz_20100120255305.php3

¹⁸⁴ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, λήμμα > στέβια Τελευταία πρόσβαση στις 31-08-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.el.wikipedia.org/wiki/Στέβια

¹⁸⁵ Στέβια, Δημοσιεύτηκε στις 31 Μαρτίου 2012, Διαθέσιμο στο URL: www.στεβια.com

¹⁸⁶ Χρησιμοποιείται σε αρκετές χώρες ως εναλλακτική γλυκαντική ουσία από την ζάχαρη. τα φύλλα είναι απλά με μήκος 2-3 έως 5-8 εκατοστά και τα άνθη είναι σωληνοειδή. Το εύρος των θερμοκρασιών επιβίωσης του φυτού είναι -5 μέχρι 41° C ενώ καλύτερη ανάπτυξη παρατηρείται μεταξύ 15-30 ^oC, Τελευταία πρόσβαση στις 2-1-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.στεβια.com

¹⁸⁷ Χρησιμοποιείται σε αρκετές χώρες ως εναλλακτική γλυκαντική ουσία από την ζάχαρη. τα φύλλα είναι απλά με μήκος 2-3 έως 5-8 εκατοστά και τα άνθη είναι σωληνοειδή. Το εύρος των θερμοκρασιών επιβίωσης του φυτού είναι -5 μέχρι 41° C ενώ καλύτερη ανάπτυξη παρατηρείται μεταξύ 15-30 ^oC, Τελευταία πρόσβαση στις 4-11-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.στεβια.com

5.1.1 ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ-ΧΡΗΣΕΙΣ ΣΤΕΒΙΑΣ

Η στέβια χρησιμοποιείται στις μέρες μας σαν το υποκατάστατο της ζάχαρης για τους ασθενείς κυρίως που πάσχουν από διαβήτη. Είναι μικρός θάμνος που το ύψος του φθάνει τα 40-50 εκατοστά.¹⁸⁸ Στον 20^ο αιώνα για την εφαρμογή ενός υγιεινού τρόπου ζωής η στέβια αρχίζει να παίρνει διαστάσεις σε κατανάλωση όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη, την Βόρεια Αμερική και την Ασία. Αναλύσεις σε έρευνες που έγιναν διαπιστώθηκε ότι η στέβια περιέχει¹⁸⁹ πάνω από 100 οργανικές και ανόργανες ουσίες, τις οποίες είναι απαραίτητες στον ανθρώπινο οργανισμό.¹⁹⁰ ¹⁹¹Τα φύλλα της στέβιας ξηραίνονται, ξεπλένονται¹⁹² με νερό έτσι ώστε να απελευθερωθούν τα γλυκά συστατικά, γίνεται η κατάλληλη επεξεργασία ώστε να προκύψουν το επιθυμητό προϊόν.

Τα υποπροϊόντα της χρησιμοποιούνται σαν ζωοτροφή και σαν οργανικό λίπασμα στην βιολογική γεωργία. Η αξία του φυτού είναι μεγάλη και η εκμετάλλευσή της στις βιομηχανικές χώρες είναι κερδοφόρα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί φρέσκια ακόμα και αποξηραμένη σε σαλάτες, σε γλυκά, ποτά χωρίς έτσι να βάζει επιπλέον θερμίδες στην καθημερινή μας ζωή.¹⁹³ Πολλοί επιστήμονες τονίζουν ότι οι πολλές γλυκαντικές ουσίες¹⁹⁴ που υπήρξε επεξεργασία διαταράσσουν το μεταβολισμό του σώματος.

Τα προϊόντα της στέβιας κυκλοφορούν στη αγορά σε χιλιάδες μορφές. Μπορείτε να τα βρείτε με την ονομασία **Stevia** και **Stevia dorado crystal** σε μορφή πράσινης σκόνης, φύλλων ακόμα σε σπόρους και υγρά εκχυλίσματα.¹⁹⁵ Τα φρέσκα φύλλα χρησιμοποιούνται για την δημιουργία ειδών σάλτσας, αλλά και για αφεψήματα. Είναι ελάχιστα πιο γλυκά από την κανονική ζάχαρη. Τα ξερά της φύλλα μπορούν να αποξηραθούν¹⁹⁶ σε φούρνους με χαμηλή αντίσταση και έτσι παραμένουν για μεγάλο

¹⁸⁸ Η στέβια στην Ελλάδα μπορεί να έχει παραγωγική ζωή 3-7 χρόνια. μπορεί να χαρακτηριστεί ως το φυτό της νέας χιλιετίας, Διαθέσιμο στο URL: www.econews.gr/tag/στέβια

¹⁸⁹ Στέβια: χρήσεις, ιδιότητες και τα μυστικά της καλλιέργειας στην Ελλάδα, Δημοσιεύτηκε στις 13 Ιουνίου 2013, Διαθέσιμο στο URL: www.econews.gr/tag/στέβια

¹⁹⁰ Στέβια: χρήσεις, ιδιότητες και τα μυστικά της καλλιέργειας στην Ελλάδα, Δημοσιεύτηκε στις 13 Ιουνίου 2013, Διαθέσιμο στο URL: www.econews.gr/tag/στέβια

¹⁹¹ Μερικές άλλες πολύ χρήσιμες χημικές ουσίες της στέβιας είναι οι φυτοστερόλες (ιατρική) η χλωροφύλλη (φυσική χρωστική), βιταμίνη Α και C, αντιοξειδωτικά. Τελευταία πρόσβαση στις 12-01-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.econews.gr/tag/στέβια

¹⁹² Στέβια, το ακίνδυνο φυτό που αντικαθιστά τη ζάχαρη-σε τι μας οφείλει, Δημοσιεύτηκε Κυριακή 28 Ιουλίου 2013, Διαθέσιμο στο URL: www.apocalypsejohn.com

¹⁹³ Εμπορική αξία και ευεργετικές ιδιότητες του φυτού, Δημοσιεύτηκε στις 29 Νοεμβρίου 2012, Διαθέσιμο στο URL: www.back-to-nature.gr/2012/11/blog-post_9948.html

¹⁹⁴ Προϊόντα-Biostevia.gr, Ιδιότητες στέβιας: Τελευταία πρόσβαση στις 10-12-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.biostevia.gr/idiotites/

¹⁹⁵ Biostevia: Ελληνική πύλη ενημέρωσης και προώθησης προϊόντων Στέβια, προϊόντα στέβιας, Δημοσιεύτηκε το 2012, Διαθέσιμο στο URL: www.biostevia.gr/proionta

¹⁹⁶ Stevia Hellas, Τύποι προϊόντων στέβιας, Δημοσιεύτηκε το 2012, Τελευταία πρόσβαση στις 12-1-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.stevianet.gr

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

διάστημα αποθηκευμένα για τυχόν μελλοντική χρήση από τους καταναλωτές.¹⁹⁷ Τα εκχυλίσματα της στέβιας μπορεί να τα συναντήσει κανείς σε υγρή μορφή και σε μορφή σκόνης. Σε υγρή μορφή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την γλύκανση ποτών, ενώ τα εκχυλίσματα σε σκόνη¹⁹⁸ στέβιας είναι 100 φορές πιο γλυκιά από την κανονική ζάχαρη και χρησιμοποιείται για την γλύκανση φαγητών και ποτών. Η γεύση και το κόστος των διάφορων ειδών σκόνης στέβιας πιθανολογείται να εξαρτάται από την ποιότητα του φυτού από το οποίο χρησιμοποιήθηκε

Η Stevia μπαίνει στη ζωή μας!

Εγκρίσεις Διεθνών Οργανισμών για χρήση:

- • JECFA, Joint Expert Committee on Food Additives, 2008
- • FSANZ, Australia New Zealand Food Standards, 2008
- • FDA, Αμερικάνικος Οργανισμός Τροφίμων & Φαρμάκων, 2008
- • AFSSA, Γαλλική Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων, 2009
- • EFSA, Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων, 2010
- • EU, Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ Δεν διαλύονται. Μπορούν να αγοραστούν χύμα ή σε φακελάκια τσαγιού. τα ξερά φύλλα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για βιομηχανικούς σκοπούς και βοηθά την παραγωγή στεβιοσίδης. Διαθέσιμο στο URL: www.stevianet.gr

¹⁹⁸ Το εκχύλισμα σκόνης με 85-97% γλυκιά γλυκοσίδη είναι συνήθως 200-300 φορές πιο γλυκιά από την ζάχαρη.

¹⁹⁹ Sweetestvia.gr, Τελευταία πρόσβαση στις 12-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.sweetestvia.gr/#stevia_i_thavmatourgia

5.1.2 Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΒΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η καλλιέργεια της στέβιας έχει αποτελέσει για την Ελλάδα μια εναλλακτική λύση²⁰⁰ σε διάφορες πρώην καπνοπαραγωγικές περιοχές, αφού απαιτείται ίδιος χειρισμός με αυτή την καλλιέργεια του καπνού. Από πειράματα που έχουν γίνει από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχουν δείξει ότι αποδίδει πάνω από 200 κιλά, ανά στρέμμα, σε ξηρά φύλλα σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Η καλλιέργειά της ξεκίνησε δειλά δειλά το 2012 και κυμαινόταν στα 2,5 με 3 ευρώ το κιλό και είχε θετικό αποτέλεσμα από τους παραγωγούς. Στο άκουσμα αυτό γνωστή εταιρεία αναψυκτικών υλοποίησε και ενέκρινε την χρήση της στέβιας ως γλυκαντικής ύλης σε τρόφιμα και ποτά καταφέροντας έτσι την δημοσιότητα και την κατανάλωση των προϊόντων στην ευρεία αγορά.²⁰¹

Με γοργούς ρυθμούς και με πρωτοβουλία των ίδιων των αγροτών²⁰² αποφάσισαν να καλλιεργήσουν σε μικρές ποσότητες στέβια οργανώνοντας έτσι και Συνεταιρισμό Νέας Γενιάς.²⁰³ Το όνομα του συνεταιρισμού προέρχονταν από μια νέα ομάδα αγροτών, οι οποίοι την ίδρυσαν και ταυτόχρονα την διοικούσαν. Η αρχή έγινε με περίπου 25 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης και με πλεονέκτημα την όρεξη και την συνεργασία τα πρώτα αποτελέσματα ήταν ενθαρρυντικά.²⁰⁴ Και μπορεί η καλλιέργεια της στέβιας να ήταν σε πειραματικό στάδιο, έκκληξη αποτέλεσε η ίδρυση του πρώτου Αγροτικού Συνεταιρισμού Stevia Hellas το 2012 στην πόλη της Λαμίας που με τις συστηματικές προσπάθειες των μελών κατάφερε με γρήγορους ρυθμούς να πουλήσει το προϊόν που παρήγαγαν οι αγρότες της περιοχής. Φαρμακευτικές εταιρείες όπως Korres²⁰⁵ και Aritiva σε συνεργασία με την Stevia Hellas απορρόφησαν μεγάλες ποσότητες εκχυλισμάτων στέβιας για την παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων

²⁰⁰ “Πράσινο φως” για την καλλιέργεια στέβιας στην Ελλάδα από το 2012, Τελευταία πρόσβαση στις 13-2-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.antikleidi.com/ενάντια-στην-κρίση/καλλιέργειες-στέβια

²⁰¹ Η χρήση της στέβια στα προϊόντα της εταιρείας είναι αποτέλεσμα 6 χρόνων συνεργασίας μεταξύ της The Coca-cola company και της Cargill για παραγωγή γλυκαντικής ύλης με μηδέν θερμίδες. Διαθέσιμο στο URL: www.paseges.gr/el/news/Prasino-fws-gia-kalliergeies-stebias-sthn-Ellada-apo-to-2012

²⁰² Νέοι αγρότες επενδύουν στην καλλιέργεια στέβιας-Pelop.gr, Τελευταία πρόσβαση στις 3-2-2014, Δημοσιεύτηκε στις 19-06-2013, Διαθέσιμο στο URL: www.pelop.gr/?page=article&DocID=108129&srv=11

²⁰³ Στόχος του συνεταιρισμού ήταν η καλλιέργεια του φυτού, η μεταποίηση και η προώθηση προϊόντων και υποπροϊόντων. Διαθέσιμο στο URL: www.pelop.gr/?page=article&DocID=108129&srv=11

²⁰⁴ Αφορμή της ίδρυσης ήταν ημερίδα με θέμα «Καλλιέργεια της στέβιας στην Ελλάδα» το Νοέμβριο του 2012 στο Φανάρι Καρδίτσας του δήμου Μουζακίου. Διαθέσιμο στο URL: www.pelop.gr/?page=article&DocID=108129&srv=11

²⁰⁵ Αργά και σταθερά ξεκινούν οι πρώτες συνεργασίες για την απορρόφηση ελληνικής στέβιας, Δημοσιεύτηκε στις 11-06-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 14-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&ID=80184

ακόμα και καλλυντικών.²⁰⁶ Η πειραματική καλλιέργεια της στέβιας ως καινοτόμα καλλιέργεια ξεκίνησε με χρηματοδότηση του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ακολούθησαν πόλεις όπως το Κιλκίς²⁰⁷, η Ξάνθη, η Καρδίτσα το Αργίνο.²⁰⁸ Μέσα σε αυτά τα δύο χρόνια καλλιέργειας τα στοιχεία δεν έδειξαν ότι έχουν προσβληθεί από διάφορες αρρώστιες, κάτι που έκαναν τους υπεύθυνους να το εντάσσουν πολύ γρήγορα στην βιολογική καλλιέργεια.

Στον νομό Αιτωλοακαρνανίας τα αποτελέσματα από την πειραματική καλλιέργεια στέβιας είναι κάθε άλλου θετικά και ελπιδοφόρα για το μέλλον.²⁰⁹ Έτσι η στέβια εισέρχεται σιγά-σιγά στις νέες καλλιέργειες και αντικαθιστά την καλλιέργεια του καπνού και των ζαχαρότευτλων.²¹⁰ Υπολογίζεται βέβαια ότι τα κέρδη είναι τεράστια δίνοντας έτσι μια άλλη πνοή στα παραμελημένα πρώην καπνοχώραφα ολόκληρου του νομού, έτσι το ενδιαφέρον των παραγωγών αρχίζει και γίνεται μεγαλύτερο. Πρωτοπόροι σε όλο αυτό το εγχείρημα είναι τόσο η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αργινίου με κύριο συντελεστή τον πρόεδρο κ.Θωμά Κουτσουπιά όσο και ο Πρώην Καπνικός Σταθμός Αργινίου(. Στον αγροτικό συνεταιρισμό στα Όχθια σε εγκατεστημένο πειραματικό χωράφι πραγματοποιήθηκαν πειράματα σε 6 διαφορετικές ποικιλίες με σημαντικές υψηλές αποδόσεις.²¹¹

Για να υλοποιηθεί και να φθάσει όμως η καλλιέργεια της στέβιας σε υψηλό επίπεδο σημαντικό κρίνονταν η εγκατάσταση και η δημιουργία εργοστασίου και έτσι οι αγρότες της περιοχής άρχιζαν να προβληματίζονται για το πιο θα είναι το μέλλον τους σχετικά με την καλλιέργεια. Σχετικά με αυτό τον προβληματισμό και την ανησυχία η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αργινίου πραγματοποίησε ημερίδα

²⁰⁶ Πρόταση είχε γίνει και τους ζαχαροπλάστες της Αθήνας για συνεργασία και να δοκιμάσουν πειραματικά την στέβια στα γλυκά τους .Διαθέσιμο στο URL:www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&ID=80184

²⁰⁷ Πειραματική καλλιέργεια στέβιας στο Κιλκίς, Επιμελητήριο Κιλκίς ,Δημοσιεύτηκε στις 19-06-2012,Τελευταία πρόσβαση στις 4-12-2013,Διαθέσιμο στο URL:www.ccikilkis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=972%3A2012-06-19-09-01-36&catid=69%3A2010-06-08-09-53-24&lang=el

²⁰⁸ Η πειραματική καλλιέργεια έγινε με ευθύνη του Καθηγητή Γεωπονικής του πανεπιστημίου Θεσσαλίας Παναγιώτη Λόλα. Διαθέσιμο στο URL:www.ccikilkis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=972%3A2012-06-19-09-01-36&catid=69%3A2010-06-08-09-53-24&lang=el

²⁰⁹ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ: Στέβια, ένα νέο χρυσορυχείο; Δημοσιεύτηκε στις 6 Απριλίου 2012,Τελευταία πρόσβαση στις 4-02-2014,Διαθέσιμο στο URL:agroepidotiseis.blogspot.com/2012/04/blog-post_8674.html

²¹⁰ Σύμφωνα με την νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική δεν αποδίδουν ικανοποιητικό εισόδημα. Το κόστος παραγωγής είναι ικανοποιητικό ,καθώς μπορεί να φθάσει στα 400 ευρώ ανά στρέμμα, η τιμή ανά κιλό ξηρών φύλλων υπολογίζεται από 1 μέχρι 2,5 ευρώ, με την παραγωγή ανά στρέμμα να αρχίζει από 130 κιλά και να φθάνει τα 430 κιλά ανάλογα με την προετοιμασία και την φροντίδα που έχει κάνει ο κάθε παραγωγός. Διαθέσιμο στο URL:www.agroepidotiseis.blogspot.com/2012/04/blog-post_8674.html

²¹¹ Εφημερίδα «Συνείδηση», Η ώρα της Στέβιας, Δημοσιεύτηκε στις 25-11-2011,αριθ.φύλλου 2750,Τελευταία πρόσβαση στις 3-02-2014,Διαθέσιμο και στο URL:www.aitoloakarnaniablogs.gr/ΞηρομεροNews/2013/12/21/H_Αιτωλοακαρνανία_πρωταγωνιστεί_στη_καλλιέργεια_Στέβιας

σχετικά με τις προοπτικές καλλιέργειας στέβιας²¹². Στόχος της ημερίδας ήταν η υλοποίηση της ιδέας να αυξηθεί η καλλιέργεια και η πλήρης ενημέρωση στους αγρότες για τις προοπτικές που θα υπάρξουν με την ίδρυση εργοστασίου στην περιοχή της Νεάπολης²¹³. Μέρος στην ημερίδα έλαβαν χιλιάδες αγρότες που έσπευσαν να ενημερωθούν. Δύο γνωστές εταιρείες έλαβαν μέρος στην ημερίδα και εκπρόσωποι αυτών ήταν και οι κύριοι ομιλητές που δεν απέφυγαν να τονίσουν ότι δεν είναι τυχαίο που ο νομός Αιτωλοακαρνανίας επιλέχθηκε για τον πολλαπλασιασμό των φυτών και καλλιέργειας γιατί είναι ένας από τους λίγους νομούς που διαθέτει κλιματολογικές συνθήκες για μια πετυχημένη καλλιέργεια.

Η καλλιέργεια και η παραγωγή στέβιας θα μπορούσε άνετα να αντικαταστήσει περίπου το 20 με 30 % των γλυκαντικών που δεν περιέχουν έως και καθόλου θερμίδες. Οι νέες γενιές καλλιέργειας στέβιας μπορούν να αποτελέσουν σημαντική πηγή για την ανάπτυξη της βιομηχανίας καθώς πολλά από τα προϊόντα της και κυρίως τα φαρμακευτικά απαιτούνται ελάχιστη επεξεργασία. Θεωρείται ως η καλλιέργεια του μέλλοντος καθώς η ένταξη των αρωματικών φυτών στην εναλλακτική καλλιέργεια όχι μόνο φέρνει επανάσταση στην καλλιέργεια, αλλά αποφέρει ένα ικανοποιητικό εισόδημα τόσο για τους αγρότες όσο και για τις οικογένειές τους καθώς τους βοηθάει για ένα σωστό και ευπρεπή τρόπο διαβίωσης και όχι ένα τρόπο εξαθλίωσης και κατωτερότητας. Ένα βασικό πλεονέκτημα στην καλλιέργεια στέβιας είναι ότι αποδίδει αρκετά γρήγορα ,ενώ έχει υψηλό κόστος εγκατάστασης και μικρότερο κόστος στην διάρκεια της καλλιέργειας.²¹⁴

Έρευνα στέβιας στην Ελλάδα

Η έρευνα άρχισε με χρηματοδότηση από την Ε.Ε. μέσω του ΥΠΑΑΤ (ΟΠΕΚΕΠΕ), σε συνεργασία με το Παν/μιο Hohenheim της Γερμανίας, το Ε.Θ.Ι.Α.Γ.Ε. (Αγρινίο, Καρδίτσα) και Ομάδες Καπνοπαραγωγών. Μετά το 2007 η έρευνα συνεχίστηκε με χρηματοδότηση από την τότε Νομαρχιακή (Φθιώτιδας, Καρδίτσας, Θεσσαλονίκης,

²¹² «1000 στρέμματα στέβιας θα καλλιεργηθούν φέτος από την ΕΑΣ», Δημοσιεύτηκε στις 11-12-2013, Τελευταία πρόσβαση στις 5-02-2014, Διαθέσιμο στο URL: agrinionet.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=6607:a&catid=63:oikinimia&Itemid=232

²¹³ Η ημερίδα με θέμα «Προοπτικές καλλιέργειας Στέβιας στην περιοχή του Αγρινίου για την προσεχή καλλιεργητική περίοδο» έλαβε χώρα στο Παπαστράτειο Μέγαρο Αγρινίου με συμμετοχή πολλών αγροτών της γύρω περιοχής. Ο πρόεδρος της Sun Fruits κ. Σίρβας και ο πρόεδρος της εταιρείας Eurostevia κ. Φωτόπουλος υπέγραψαν συμφωνία μεταξύ των εταιρειών τους και της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου. Διαθέσιμο στο URL: www.agrinionet.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=6607:a&catid=63:oikinimia&Itemid=232

²¹⁴ Η στέβια κατακτά τον κόσμο-ευοίωνες οι προοπτικές λέει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Δημοσιεύτηκε στις 10-01-2014, Τελευταία πρόσβαση στις 4-02-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.epixeiro.gr/ειδήσεις/top-stories-από-το-διαδίκτυο/13320-η-στέβια-κατακτά-τον-κόσμο---ευοίωνες-οι-προοπτικές-λέει-ο-παγκόσμιος-οργανισμός-υγείας

Γρεβενών, Αιτωλοακαρνανίας, Τρικάλων) και την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμος Ευρωπού). Η έρευνα πραγματοποιείται σε παραδοσιακές αγροτικές περιοχές σε όλη την Ελλάδα πάντα σε συνεργασία με την γεωπονική υπηρεσία σε κάθε Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση, ή ΕΑΣ.²¹⁵

Απόδοση-Τιμή

Σε μία έρευνα που πραγματοποίησαν για τον υπολογισμό του κόστους και την οικονομικότητα της καλλιέργειας της στέβιας η οποία έλαβε μέρος τα έτη 2005-2009 από τον γεωργό-οικονομολόγο Επίκουρο Καθηγητή στο Π. Θεσσαλίας. κ. Κ. Πολύμερο και το 2009 από τον Καθηγητή Π. Ηλείου κ. Χ. Φωτόπουλο του Τμ. Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων-Τροφίμων στο Αγρίνιο. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η παραγωγή σποροφύτων το πρώτο έτος και η μεταφύτευση αποτελούν τις μεγαλύτερες δαπάνες και επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής σε ποσοστό μέχρι και περί το 40%.

Όσων αφορά τώρα την πρόσοδο (κέρδος ή ζημία) ανά στρέμμα είναι φανερό ότι εξαρτάται από τη στρεμματική απόδοση (στην Ελλάδα από 100 έως και πάνω από 400 κιλά), τη μορφή παραγωγής (οικογενειακή ή επιχειρηματική), την τιμή πώλησης ανά κιλό φύλλων, την παραγωγική ζωή της καλλιέργειας και οπωσδήποτε από την οργάνωση της παραγωγής στέβιας στην Ελλάδα (ελεύθερη και ανεξέλεγκτη καλλιέργεια ή ελεγχόμενη-συμβολαιακή καλλιέργεια με ευθύνη εθνικού φορέα στέβιας²¹⁶

Η μέση στρεμματική απόδοση που μπορεί να δώσει το στέβια σε ξερά φύλλα κυμαίνεται στα 200-400 κιλά/στρέμμα, το οποίο όμως εξαρτάται από την ποικιλία του δένδρου και από τις εδαφοκλιματικές συνθήκες. Το ακαθάριστο γεωργικό εισόδημα (κατά στρέμμα) με τιμή 2-2,5 €/kg , κυμαίνεται στα 400-1000 ευρώ,

²¹⁵ Food-net.org, Στέβια: χρήσεις ,ιδιότητες και τα μυστικά της καλλιέργειας στην Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 14-6-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.food-net.org/2013/06/blog-post_4568.html. Πρέπει να πούμε ότι πριν αρχίσει η καλλιέργεια στην Ελλάδα διεξάχθηκε έρευνα για την καταλληλότητα του εδάφους και το κλίμα που επικρατεί στην περιοχή. Η έρευνα γίνεται σε πρακτικά θέματα της στέβιας ως νέας εναλλακτικής καλλιέργειας, όπως 1. Πειράματα για :

- α. παραγωγή σποροφύτων σε σπορεία,
- β. λίπανση (Αγρίνιο, Λαμία, Δομένικο, Τούμπα Κιλκίς, Ξάνθη),
- γ. αποστάσεις μεταφύτευσης (Αγρίνιο, Καρδίτσα, Δομένικο, Τούμπα Κιλκίς, Ξάνθη)
- δ. ποικιλίες,
- ε. έλεγχο ζιζανίων (Βελεστίνο Π. Θεσσαλίας),
- ζ. άρδευση (Αποδεικτικές καλλιέργειες),
- στ. χρόνο-τρόπο ξήρανσης, θ. περιεκτικότητα σε στεβιοσίδη,
- ι. κόστος παραγωγής (Υπολογισμός του κόστους και οικονομικότητας της καλλιέργειας της στέβιας τα έτη 2005-2009 από τον γεωργό-οικονομολόγο Επίκουρο Καθηγητή στο Π. Θεσσαλίας. κ. Κ. Πολύμερο και το 2009 από τον Καθηγητή κ. Χ. Φωτόπουλο του Τμ. Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων-Τροφίμων στο Αγρίνιο.),

²¹⁶ Food-net.org, Στέβια: χρήσεις ,ιδιότητες και τα μυστικά της καλλιέργειας στην Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 14-6-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.food-net.org/2013/06/blog-post_4568.html

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ανάλογα με τις στρεμματικές αποδόσεις και ανάλογα με την τιμή πώλησης των ξερών φύλλων της στέβιας. Το καθαρό κέρδος ανά στρέμμα υπολογίζεται από 100-150 ευρώ, ανάλογα με την στρεμματική απόδοση και ανάλογα με την καθαρή τιμή πώλησης των ξερών φύλλων της στέβιας η οποία είναι 2-2,5 €/κιλό²¹⁷.

---

²¹⁷ Στέβια, καλώς ήρθατε-Στέβια. 24-11-2013 σεμινάριο στέβιας και ημερίδα Λυκίσκου στην Αλεξάνδρεια, Τελευταία πρόσβαση στις 30-10-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.στεβια.gr/>

5.1.3 ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ STEVIA HELLAS

Η ίδρυση του Αγροτικού Συνεταιρισμού STEVIA HELLAS πραγματοποιήθηκε το 2012 και έχει ως έδρα την πόλη της Λαμίας. Αποτελείται από παραγωγούς που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Στερεάς Ελλάδας. Η ανάπτυξη του δεν είναι μονοδιάστατη αλλά βασίζεται σε τρεις πυλώνες: οικονομική ευρωστία-κοινωνική προσφορά- αειφόρος ανάπτυξη.²¹⁸ Απαριθμεί 135 μέλη.

Μία ομάδα νέων αγροτών από τη Καρδίτσα αποφάσισαν να προχωρήσουν σε μία τολμηρή κίνηση με αφορμή μια ημερίδα για την καλλιέργεια του φυτού στέβια στην Ελλάδα, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2012, στο χωριό Φανάρι Καρδίτσας του Δήμου Μουζακίου²¹⁹.

²¹⁸ Agronews.gr, Με όραμα και πάθος ο αγροτικός συνεταιρισμός Stevia Hellas., Τελευταία πρόσβαση στις 05-06-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agronews.gr/agora/organoseis/arthro/97301/me-orama-kai-pathos-o-agrotikos-sunetairismos-stevia-hellas/>

²¹⁹ Katerini-news.gr, Αγρότες στη Καρδίτσα δημιούργησαν το πρώτο Αγροτικό Συνεταιρισμό Στέβιας Νέας Γενιάς στην Ελλάδα, Τελευταία πρόσβαση στις 12-10-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://katerini-news.gr/%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC/%CE%B1%CE%B3%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B1-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B1%CE%BD-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%AD%CE%B2%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BD%CE%AD%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD>

Εικόνα 10 Φύτευση στέβιας από τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Στέβιας.²²⁰

²²⁰Εικόνα

Διαθέσιμο

URL:

https://www.google.gr/search?q=%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82+%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82+%CF%83%CF%84%CE%AD%CE%B2%CE%B9%CE%B1%CF%82+%CE%BD%CE%AD%CE%B1%CF%82+%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=5rE5U-7rMMqVhQeLmoGoDA&ved=0CAYQ_AUoAQ&biw=1920&bih=977#facrc=_&imgdii=_&imgcr=MU0H03UCbzkuBM%253A%3BWjjiGVCiJhDPkM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.schizas.com%252Fsite3%252Fimages%252Fstories%252Ffulltextrss%252Fkalanea%252F2013-06%252Fstevia.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.schizas.com%252Fsite3%252Findex.php%253Foption%253Dcom_content%2526view%253Darticle%2526id%253D52406%253A0-protos-agrotikos-synetairismos-stevias-neas-genias-stin-ellada%2526catid%253D39%253Aomorfos-kosmos%2526Itemid%253D220%3B550%3B250

5.1.4 ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ ΣΤΕΒΙΑ

Φυσικά και δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το γεγονός ότι οι Έλληνες είναι εκείνοι που κάνουν κουμάντο στην παγκόσμια αγορά της στέβια. Η ελληνικών συμφερόντων εταιρεία SWEETFITNESS του Θεοδόση Καραουλάνη και του Βολιώτη- μέλους του Επιμελητηρίου Μαγνησίας, Γιάννη Μπουρούνη, δίνει δυναμικό παρών στην αγορά διαθέτοντας προϊόντα της πιο ασφαλούς και νόστιμης στέβια σε 117 κράτη παγκοσμίως. Η Ελλάδα βγαίνει δυναμικά στο προσκήνιο των αγορών με ένα άριστο προϊόν με διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση²²¹.

Η εταιρεία SWEETFITNESS, του Θεοδόση Καραουλάνη και του Βολιώτη Γιάννη Μπουρούνη, είναι η αποκλειστική αντιπρόσωπος των προϊόντων στέβια των εταιρειών AGROAXON S.A και BEIJING SUNNY παγκοσμίως.²²²

Με σύμμαχο στο ταξίδι αυτό συμβάλλει και το ΤΕΙ Λάρισας με τον επίκουρο καθηγητή κ. Κώστα Πετρωτό, η SWEETFITNESS απέκτησε και πατέντες πάνω σε εφαρμογές της stevia. «Πατενταρίσαμε την stevia ως αφέψημα αυτήν καθ' αυτήν καθώς και προσμίξεις της με άλλα αρωματικά φυτά σε εμβαπτιζόμενη μορφή (φακελάκια)».²²³

²²¹ AGROFRODIS “STEVIA HELLAS”, Η εταιρεία SWEETFITNESS, του Θεοδόση Καραουλάνη και του Βολιώτη Γιάννη Μπουρούνη, είναι η αποκλειστική αντιπρόσωπος των προϊόντων στέβια των εταιρειών AGROAXON S.A και BEIJING SUNNY παγκοσμίως. Σύμφωνα με τον κ. Μπουρούνη, ο Ηλίας Τσαμπαρδούκας ήταν εκείνος που άνοιξε επικοινωνία με την Παραγουάη όπου η στέβια είναι αυτοφυής, πήρε πληροφορίες για τη συμπεριφορά του φυτού και ζήτησε για πρώτη φορά άδεια για εισαγωγή σπόρων, προκειμένου να προχωρήσει σε πειραματική καλλιέργεια. Τελευταία πρόσβαση στις 2-11-2012, Διαθέσιμο στο URL <http://steviaellas.blogspot.gr/>:

²²² AGROFRODIS “STEVIA HELLAS”, Τελευταία πρόσβαση στις 2-11-2012, Διαθέσιμο στο URL <http://steviaellas.blogspot.gr/>:

²²³ AGROFRODIS “STEVIA HELLAS”, Τελευταία πρόσβαση στις 2-11-2012, Διαθέσιμο στο URL <http://steviaellas.blogspot.gr/>:

5.1.5 ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΕΒΙΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΓΡΙΝΙΟ

Αναμένεται να ξεκινήσει η υλοποίηση εργοστασίου, το οποίο θα είναι το πρώτο σε πανευρωπαϊκή βάση. Αρχικά στην περιοχή του Αγρινίου θα καλλιεργηθούν χίλια στρέμματα σε βάθος χρόνου ο στόχος είναι να μπου στην καλλιέργεια όσο περισσότερες οικογένειες κάτι που σε συνδυασμό με ένα εργοστάσιο στέβιας θα αλλάξει τον αγροτικό χάρτη της περιοχής. Η πρωτοβουλία ανήκει στην ΕΑΣ Αγρινίου, όπου μάλιστα πριν από λίγο καιρό 5 μελής κλιμάκιο της έφτασαν μέχρι την Ινδία για να δουν δυναμικές μονάδες που έχουν στηθεί εδώ και χρόνια και να πάρουν τεχνογνωσία. Η επιλογή της Ινδίας δεν ήταν τυχαία καθώς είναι γνωστό ότι η πολύ μεγάλη παγκόσμια εταιρία SunFryits με έδρα την ραγδαία αυτή αναπτυσσόμενη χώρα, έχει προχωρήσει σε αποκλειστική συνεργασία με την ΕΑΣ Αγρινίου.

Σύμφωνα με την επίσκεψή τους στην Ινδία οι δύο πλευρές αναμένεται να προχωρήσουν στη δημιουργία υποδομών για την ολική επεξεργασία των φύλλων της στέβιας, ενώ στη συνέχεια το προϊόν θα προωθείτε κατάλληλα σε όλη την Ευρώπη. Μάλιστα η ΕΑΣ Αγρινίου έχει ήδη πραγματοποιήσει επαφές τόσο με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης προκειμένου το εργοστάσιο να ενταχθεί στον αναπτυξιακό νόμο και να επιδοτηθεί.²²⁴

Εδώ πρέπει να πούμε για την επισκεψιμότητα που είχε το περίπτερο της EUROSTEVIA στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης < AGROTIKA> οι επισκέψεις ξεπέρασαν τους 10.000 η οποία απαρτίζονταν από την Ένωση Αγρινίου.

---

²²⁴ Fpress.gr, Έρχεται το πρώτο εργοστάσιο στέβιας στην Ευρώπη , φτιάχνεται στο Αγρίνιο, Τελευταία πρόσβαση στις 18-3-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.fpress.gr/diafora/item/14550-erhetai-to-pto-ergostasio-stevias-stin-ellada>
Να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει εργοστάσιο παραγωγής στέβιας στην Ελλάδα, και γι αυτό το λόγο γίνονται ενέργειες για την υλοποίηση του. Όλη η παραγωγή γίνεται στους Συνεταιρισμούς που έχουν δημιουργηθεί σε διάφορα μέρη της Ελλάδας.

5.2. ΟΙ ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Το τελευταίο διάστημα έχουν κάνει την εμφάνιση τους καινοτόμες καλλιέργειες στον νομό Αιτωλοακαρνανίας οι οποίες προσδοκούν να επιφέρουν μεγάλα κέρδη. Το ενδιαφέρον των παραγωγών για τις νέες καλλιέργειες είναι μεγάλο σε όλη τη χώρα. Διοργανώνονται σε πολλά μέρη της χώρας ημερίδες για τα αρωματικά φυτά και τις νέες καλλιέργειες, με ιδιωτική πρωτοβουλία, ή με πρωτοβουλία ερευνητικών κέντρων σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές²²⁵.

Μετά το τέλος του καπνού στο Αγρίνιο και συγκεκριμένα μετά από επτά χρόνια επανάπαυσης της μεγάλης πλειοψηφίας των πρώην καπνοπαραγωγών της Αιτ/νίας²²⁶ την θέση της ήρθε να δώσει στα νέα προϊόντα που είναι τα αρωματικά φυτά. Τι είναι όμως τα αρωματικά φυτά; χαρακτηρίζονται εκείνα τα φυτά που αποδίδουν άρωμα, το οποίο άρωμα οφείλεται σε πτητικές ενώσεις²²⁷. Το χαρακτηριστικό των αρωματικών φυτών είναι η παρουσία των αιθέριων ελαίων²²⁸ που τους δίνουν ένα ιδιαίτερο άρωμα. Με τον όρο αιθέρια έλαια εννοούνται πτητικές ενώσεις που προσδίδουν στο φυτό μια χαρακτηριστική οσμή, πρόκειται για τερπενικές ουσίες χαμηλού μοριακού βάρους (κυρίως μόνο- (C₁₀) και σεσκιτερπένια (C₁₅).²²⁹

Πως όμως παράγεται το αιθέριο έλαιο;

²²⁵ Pasesges, Μεγαλώνει το ενδιαφέρον για νέες καλλιέργειες, Τελευταία πρόσβαση στις 19-03-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.pasesges.gr/el/news/Megalwnei-to-endiaferon-gia-nees-kalliergeies>. Σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις 8-9 Μαρτίου στο πρώην Δυτικό Αεροδρόμιο Ελληνικό-Αθήνα με θέμα «ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ, Προοπτικές & δυνατότητες», έντονο ήταν το ενδιαφέρον των αγροτών που αναζητούν δυναμικές αναδιαρθρώσεις καλλιέργειών.

²²⁶ Agrinionews.gr, Η καπνοκαλλιέργεια επιστρέφει στην Αιτωλοακαρνανία, Τελευταία πρόσβαση στις 8-6-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agrinionews.gr/%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%B%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%86%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/>

²²⁷ Με τον όρο πτητικότητα, τόσο στη φυσική όσο και στη χημεία, χαρακτηρίζεται η φυσική ιδιότητα ενός, συνήθως υγρού για την ιδιαίτερη ευκολία της εξάτμισής του σε κανονικές συνθήκες. Οι ουσίες αυτές στις οποίες παρατηρείται πτητικότητα ονομάζονται πτητικά ή πτητικές ουσίες και αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία των χημικών ουσιών. Οι πτητικές ενώσεις παράγονται και συσσωρεύονται σε φυτικούς αδένες που βρίσκονται στα διάφορα μέρη των φυτών, όπως τα άνθη, τα φύλλα, οι βλαστοί, οι καρποί, οι ρίζες.

²²⁸ Αιθέρια έλαια είναι πτητικές ουσίες που απομονώνονται μέσω μιας διεργασίας, όπως η απόσταξη, από ένα αρωματικό φυτό ενός συγκεκριμένου φυτικού είδους. Το αιθέριο έλαιο φέρει, συνήθως, το όνομα του φυτικού είδους από το οποίο έχει προκύψει.

²²⁹ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Αρωματικά φυτά, Τελευταία πρόσβαση στις 7-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CF%86%CF%85%CF%84%CE%AC

Πολλοί είναι οι τρόποι οι βασικότεροι είναι:

- 1) **Απόσταξη με ατμό:** Είναι ο πιο κοινός και οικονομικός τρόπος επεξεργασίας ενός φυτού για την παραγωγή του αιθέριου ελαίου του.
- 2) **Εξαγωγή με την χρήση διοξειδίου του άνθρακα:** Μια πιο πρόσφατη μορφή επεξεργασίας του φυτού για την απόσπαση του αιθέριου ελαίου του, η οποία απαιτεί την χρήση ακριβού και πολύπλοκου μηχανήματος..
- 3) **Έκθλιψη:** Είναι ο μοναδικός τρόπος παραγωγής αιθέριου ελαίου από τα εσπεριδοειδή, καθώς πραγματοποιείται ουσιαστικά με το «λιώσιμο» της φλούδας των φρούτων από την οποία και βγαίνει το αιθέριο έλαιο.
- 4) **Εξαγωγή με την χρήση διαλύτη:** Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται για την εξαγωγή των ρητινών από τις οποίες μετά αποστάζονται αιθέρια έλαια (π.χ. μύρο, λιβάνι) αλλά και την παραγωγή των λεγόμενων Absolutes. Πρόκειται για καθαρά αρωματική ουσία, που διατηρεί τα ευεργετικά συστατικά του φυτού από το οποίο προέρχεται και είναι εξαιρετικά ακριβή.²³⁰

Στην Ελλάδα φύεται ένας μεγάλος αριθμός αρωματικών φυτών, τα οποία είτε φύονται σε όλη τη χώρα, είτε σε ένα βιότοπο, είτε εξαπλώνονται σε μία μικρή περιοχή. Τα είδη εκείνα που απαντώνται σε όλη τη χώρα παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ποικιλότητα σε ότι αφορά την απόδοση τους σε αιθέρια έλαια σε αντίθεση με τα ενδημικά είδη. Έχουν καταγραφεί περίπου 2000 είδη φυτών που παράγουν αιθέρια έλαια²³¹.

Η ελληνική παραγωγή σε φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά καλύπτει περίπου το 1% της παγκόσμιας ζήτησης και οι περισσότερες από τις καλλιέργειες βρίσκονται στη Βόρεια Ελλάδα. Ανάλογες προσπάθειες έχουν ξεκινήσει στο Αργίνιο, με μία επένδυση που ξεπερνά τα 4 εκατ. ευρώ, και ήδη γίνονται εξαγωγές²³².

Η Ελληνική εταιρία Ανθήρ Α.Β.Ε.Ε. είναι μία πρότυπη καθετοποιημένη μονάδα επεξεργασίας, μεταποίησης ,τυποποίησης και Απόσταξης Αρωματικών και Φαρμακευτικών φυτών, βιολογικής καλλιέργειας (τώρα καλλιεργούνται κυρίως

²³⁰ Αιθέρια έλαια και Φυτικά λάδια, Αιθέρια έλαια και καλλυντικά λάδια :Ιστορία ενδείξεις αντενδείξεις, χρήση, Τελευταία πρόσβαση στις 20-9-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://candlemaking.gr/blog/%CE%B1%CE%B9%CE%B8%CE%AD%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CE%AD%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%B1>

²³¹ Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Λήμμα Αρωματικά φυτά, Τελευταία πρόσβαση στις 7-03-2014, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CF%86%CF%85%CF%84%CE%AC

²³² Acarnania.blogspot.gr, Αρωματικά & Φαρμακευτικά φυτά- Δυναμική και Προοπτικές, Τελευταία πρόσβαση στις 28-2-2010, Διαθέσιμο στο URL:http://acarnania.blogspot.gr/2010/02/blog-post_28.html

δεντρολίβανο, φασκόμηλο, χαμομήλι, αρτεμισία²³³, μαντζουράνα). Ιδρύθηκε την 3.4.2009. Στεγάζεται σε ιδιόκτητο οικόπεδο 7.800 τ.μ. με καλυπτόμενη συνολική ολική επιφάνεια Βιομηχανίας 1.743,13 τ.μ. , δύο ορόφων , στη Μεγάλη Χώρα του Αγρινίου.²³⁴ Η εταιρεία Ανθήρ ΑΒΕΕ, λειτουργεί εδώ και επτά χρόνια ως ο βιομηχανικός βραχίονας του συνεταιρισμού καλλιεργητών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών της Αιτωλοακαρνανίας (ΑΣΚΑΦΕΦΑ), ο οποίος και σχεδιάζει να δημιουργήσει και μονάδα εκχύλισης²³⁵ και απόσταξης²³⁶. Οι δραστηριότητες της εταιρείας είναι κυρίως εξαγωγικές και ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 10 % της παραγωγής διατίθεται στην εγχώρια αγορά²³⁷.

Παραθέτουμε κάποιες φωτογραφίες από την εταιρία Ανθήρ και την τωρινή καλλιέργεια:

²³³ Πρόκειται για ξηρόφυτο ποώδες πολυετές φυτό που το ύψος του κυμαίνεται ανάλογα με το υποείδος από 20 εκ. έως 1,20μ. Ευδοκιμεί στις εύκρατες και θερμές χώρες ως αυτοφυές σε άγονους και βραχώδεις τόπους. Τελευταία πρόσβαση στις 10-11-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%84%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%BF_%CE%91%CF%88%CE%AF%CE%BD%CE%B8%CE%B9%CE%BF

²³⁴ Ντέμος Γιάννης, γεωπόνος, υπεύθυνος συνεργάτης της εταιρίας Ανθήρ (Anthir), σε ότι αφορά τις καλλιέργειες. Σε επικοινωνία που είχαμε μαζί του μας παρέθεσε όσες πληροφορίες μας ήταν απαραίτητες για την πτυχιακή μας.

²³⁵ Εκχύλιση ονομάζεται η μεταφορά μιας ουσίας από μια φάση στην οποία βρίσκεται με τη μορφή διαλύματος ή αιωρήματος σε μια άλλη υγρή φάση. Η μεταφορά αυτή είναι δυνατή επειδή η ουσία κατανέμεται στις δύο φάσεις με ορισμένη αναλογία. Η εκχύλιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για το διαχωρισμό μίγματος υγρών ή στερεών ουσιών, Χημικό Εργαστήριο: Εκχύλιση, Διαθέσιμο στο URL: http://chimikoergastirio.blogspot.gr/2008/09/blog-post_1966.html

²³⁶ Express.gr, Καμία ανάπτυξη στην καλλιέργεια αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, Τελευταία πρόσβαση στις 1-9-2011, Διαθέσιμο στο URL: http://www.express.gr/afieroma/trofima-pota/513246oz_20110901513246.php3

²³⁷ Agrinioreport.com, Αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, Τελευταία πρόσβαση στις 27-3-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://agrinioreport.com/%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%86%CF%85%CF%84%CE%AC/>

Εικόνα 11 Αρτεμισία

Εικόνα 12 Δεντρολίβανο

Εικόνα 13 Αρωματικά Φυτά

Ποσοστά αρωματικών φυτών στην Ελλάδα

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Οι αποδόσεις σε αιθέρια έλαια κυμαίνονται ενδεικτικά σε:

- 7% για τη ρίγανη,
- από 0,5 έως 1 % για τη λεβάντα,
- από 0,2 έως 1% για τον βασιλικό,
- από 0,6 έως 0,8% για το χαμομήλι,
- από 1 έως 5% για το θυμάρι,
- 0,5% από νωπή βιομάζα και 2,5-3% από ξηρή για τη μέντα,
- από 3 έως 6,4% για τη θρούμπη,
- από 0,15 έως 0,3% στην ξηρά μάζα για το μελισσόχορτο,
- από 0,6 έως 1,2% για το κόλιανδρο,
- από 1,5 έως 2,5% στην ξηρά δρόγη για το φασκόμηλο και
- μέχρι 5% για τον γλυκάνισο²³⁸.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ποια είναι τα κυριότερα είδη αρωματικών φυτών στην Ελλάδα:

Κυριότερα είδη στην Ελλάδα - Καλλιεργούμενα η Αυτοφυή ²³⁹			
1	Coriandrum sativum	Καλλιεργούμενο	Κόριανδρος
2	Crocus sativus.L.	Καλλιεργούμενο	Κρόκος
3	Cuminum cyminum	Καλλιεργούμενο	Κύμινο
4	Foeniculum vulgare	Καλλιεργούμενο	Μάραθος
5	Humulus lupulus L.	Καλλιεργούμενο	Λυκίσκος

²³⁸ Agronews.gr, Αρωματικά φυτά, Τελευταία πρόσβαση στις 5-9-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agronews.gr/business/fakeloi/arthro/71599/>

²³⁹ Ftiaxno.gr, Τα αυτοφυή φυτά και η επίδραση τους στην τοπικά δίαιτα, τα αυτοφυή φυτά χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τα ιθαγενή και τα επιγενή. Ιθαγενή είναι τα φυτά που φυτρώνουν σ' έναν τόπο από την αρχή της δημιουργίας του. Η Κρήτη, για παράδειγμα, που αναδύθηκε δυο φορές και βυθίστηκε, την τελευταία φορά –πριν από 23.000.000 χρόνια– δεν είχε φυτά. Ήρθαν όμως σπέρματα από άλλους τόπους, και έτσι δημιουργήθηκαν φυτοκοινωνίες. Από την άλλη τα επιγενή, όπως φαίνεται κι από τη λέξη, είναι τα αυτοφυή φυτά που έχει φέρει σ'έναν τόπο ο άνθρωπος. Τελευταία πρόσβαση στις 10-2-2013, Διαθέσιμο στο URL: http://www.ftiaxno.gr/2013/02/blog-post_10.html

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

6	Laurus nobilis L.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Δάφνη
7	Lavandula angustifolia Miller	Καλλιεργούμενο	Λεβάντα
8	Matricaria recutita L.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Χαμομήλι
9	Melissa officinalis	Καλλιεργούμενο	Μελισσόχορτο
10	Menta spp.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Μέντα, δυόσμος
11	Ocimum basilicum L.	Καλλιεργούμενο	Βασιλικός
12	Origanum dictamnus L.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Δίκταμος
13	Origanum vulgare.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Ρίγανη
4	Pimpinella anisum L.	Καλλιεργούμενο	Γλυκάνισο
15	Pistacia lentiscus L.	Καλλιεργούμενο	Μαστίχα
16	Salvia fruticosa Miller	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Φασκόμηλο
17	Sideritis L. spp.	Καλλιεργούμενο, Αυτοφυές	Τσάι του βουνού
18	Coridothymus capitatus	Καλλιεργούμενο	Θυμάρι

Στα εγκαίνια της 60^{ης} Ανθοκομικής Έκθεσης Κηφισιάς όπου παραβρέθηκε ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Αθανάσιος Τσαυτάρης, μεταξύ άλλων τόνισε την σημαντικότητα των αρωματικών φυτών καθώς και την εξαγωγή των φυτών αυτών. Συγκεκριμένα ο κ. Τσαυτάρης τόνισε *«πρόκειται για έναν πολύ σημαντικό κλάδο της γεωργικής παραγωγής, που τα τελευταία χρόνια είχε συρρικνωθεί παρά τη μεγάλη του συμβολή στο παρελθόν σε ότι αφορά και στην παραγωγική μας διαδικασία, αλλά και τις εξαγωγές μας. Ο κλάδος αναζωογονείται, γίνονται επισταμένες προσπάθειες για την προώθηση του. Έχουν δημιουργηθεί ήδη αρκετές οργανωμένες ομάδες παραγωγών, προκειμένου να υπάρχουν συνέργειες. Μία από αυτές λειτουργεί ένα από τα μεγαλύτερα πωλητήρια-εκθετήρια σε ότι αφορά στις εξαγωγές των φυτών αυτών. Η χώρα μας χάρις και σε αυτές τις προσπάθειες είναι πρώτη στις εξαγωγές λουλουδιών και καλλωπιστικών φυτών στα Βαλκάνια. Το σύνολο της ευρωπαϊκής Ηπείρου έχει μόνο το 10% της ελληνικής βιοποικιλότητας. Να γιατί κάνουμε επισταμένες προσπάθειες να αξιοποιηθεί αυτός ο φυσικός πλούτος μας. Και χαίρομαι που όχι μόνο το πρωτογενές κομμάτι σε ότι αφορά στην καλλιέργεια αυτών των φυτών, αλλά και μια σειρά μεταποιητικών βημάτων. Σημαντικές βιομηχανίες επενδύουν ιδιαίτερα στα φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά, όπως τελευταία και στα αρτοματικά φυτά²⁴⁰»*.

²⁴⁰ Minagric.gr, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τον αναπτυξιακό χαρακτήρα των καλλωπιστικών, αρωματικών, φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών εξήρε ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Αθανάσιος Τσαυτάρης στα εγκαίνια της 60ης Ανθοκομικής Έκθεσης Κηφισιάς, Τελευταία πρόσβαση στις 25-4-2014, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/2355-dt250414>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

5.2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Σύμφωνα με την συνέντευξη που παραχώρησε ο κ. Κιτάντζης Λευτέρης γεωπόνος, (με δικιά του εταιρεία τη Marigold Plats στην καλλιέργεια λουλουδιών και αρωματικών φυτών) στην εφημερίδα της Καθημερινής τόνισε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής της εταιρείας του «φεύγει» προς το εξωτερικό. Συγκεκριμένα :

Έτος	Εξαγωγές
2010	20%
2011	40%

Από αυτά τα 200,000 είναι αρωματικά φυτά και τα 100,000 τεμάχια από λοιπά φυτά²⁴¹.

Κόστος αρωματικών φυτών

Το κόστος αγοράς φυτού είναι 0,12-0,2 ευρώ ανά φυτό και για προερχόμενα από ιστοκαλλιέργεια 0,28-0,35 ευρώ ανά φυτό. Όμως στις πολυετείς καλλιέργειες το κόστος για την απόκτηση πολλαπλασιαστικού υλικού βαρύνει κυρίως τον πρώτο χρόνο της καλλιέργειας, καθώς τα επόμενα χρόνια ο παραγωγός μπορεί από τις έτοιμες φυτείες να δημιουργήσει το δικό του πολλαπλασιαστικό υλικό²⁴².

Όπως μας είπε και ο γεωπόνος Ντέμος Γιάννης, , υπεύθυνος συνεργάτης της εταιρίας Ανθήρ, «*Αν κάποιος θέλει να ασχοληθεί με την παραγωγή των αρωματικών φυτών, το πρώτο μεγάλο πρόβλημα που θα συναντήσει είναι η αδυναμία να βρει σπόρους. Διότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κάποια ένωση για την προμήθεια σπόρων ή φυτωρίων. Εκτός αυτού υπάρχουν φυτά τα οποία είναι ακριβά για να καλλιεργήσεις μια έκταση περίπου 50 στρεμμάτων.*» Ενδεικτικά μας παραθέτει κάποια είδη από αυτά τα φυτά²⁴³:

ΦΥΤΑ	ΣΤΡΕΜ/ΤΑ	€/ ΤΟ ΚΙΛΟ
Χαμομήλι	2-3-	80-180€

²⁴¹ Kathimerini.gr, Της Λίνας Γιάνναρου, Ελληνικά φυτά εξάγονται στην Ολλανδία, Τελευταία πρόσβαση στις 22-1-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.kathimerini.gr/416495/article/epikairothta/ellada/ellhnika-arwmatika-fyta-ezagontai-sthn-ollandia>

²⁴² E-georonoι.gr, Οι γεωπόνοι στο internet, Πληροφορίες για την Καλλιέργεια αρωματικών Φυτών, Τελευταία πρόσβαση στις 18-11-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.e-georonoι.gr/2010-03-20-19-19-06/2012-01-15-07-26-07/7491-2012-11-18-06-56-07.html>

²⁴³ Ντέμος Γιάννης, γεωπόνος, υπεύθυνος συνεργάτης της εταιρίας Ανθήρ (Anthir), σε ότι αφορά τις καλλιέργειες. Σε επικοινωνία που είχαμε μαζί του μας παρέθεσε όσες πληροφορίες μας ήταν απαραίτητες για την πτυχιακή μας.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ρίγανη	1	15-20€
Βασιλικός	2-3-	10 €

Οι τιμές πώλησης αιθέριων ελαίων στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι Έλληνες παραγωγοί είναι οι ίδιοι που αποστάζουν και παραλαμβάνουν τα αιθέρια έλαια των φυτών που καλλιεργούν, στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι ενδεικτικές τιμές²⁴⁴:

Αιθέριο έλαιο	100 mL	500 mL	1 L
Μέντα*	19,74	92,71	171,68
	62,39	292,95	542,51
Μελισσόχορτο	31,15	146,27	270,87
	194,14	911,62	1688,19
	537,46	2523,7	4673,51
Βασιλικός	38,97	182,99	338,88

Πίνακας 8 Ενδεικτικές τιμές χονδρικής πώλησης αιθέριων ελαίων.

Ο Dr. Χασιώτης ειδικός στα αιθέρια έλαια, αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, μέλος του Εθνικού Οργανισμού Έρευνας Αιθέριων Ελαίων της Αγγλίας, στο site του διαθέτει τις τιμές των αιθέριων ελαίων που πουλιούνται σε μπουκαλάκια των 10 ml²⁴⁵:

Αιθέριο έλαιο	10ml
Άνηθος	16,90 €
Βαλεριάνα	22,10 €
Βανίλια	13,60 €
Δεντρολίβανο	7,90 €
Δυόσμος	7,90 €
Θυμάρι	12,10 €
Έλατο	7,90 €
Έλεμι	21,00 €
Γλυκάνισο	9,50 €

Πίνακας 9 Τιμές πώλησης αιθέριων ελαίων

²⁴⁴ Ftiaxno.gr, Επικερδής καλλιέργεια φαρμακευτικών φυτών, Τελευταία πρόσβαση στις 12-11-2012, Διαθέσιμο στο URL: http://www.ftiaxno.gr/2012/11/blog-post_12.html

²⁴⁵ Etherio.gr, Product Category: 10ml φιαλίδια των 10ml σε, σκουρόχρωμα, καραμελέ, με εσωτερικό σταγονόμετρο και πώμα βιδωτό ασφάλειας, Τελευταία πρόσβαση το 2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.etherio.gr/store/products/category/10ml-pure-essential-oils/>

5.3 Η ΣΑΛΙΓΚΑΡΟΤΡΟΦΙΑ

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα²⁴⁶ υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για την καλλιέργεια της σαλιγκαροτροφίας, γεγονός που καλλιεργεί την ανάγκη για ενασχόληση με τις καινοτόμες επενδύσεις, με σκοπό την παραγωγή προϊόντων που θα απορροφούνται στην αγορά σε αντάξιες τιμές.²⁴⁷ Τα σαλιγκάρια αποτελούν μια σημαντική διατροφική αξία καθώς περιέχουν σίδηρο μεγαλύτερη από εκείνου του κόκκινου κρέατος, και έχουν χαμηλή περιεκτικότητα σε λιπαρά²⁴⁸. Στοιχεία από το Υπουργείο Ανάπτυξης δείχνουν ότι στην Ελλάδα έχουμε συνολικά 130 μονάδες εκτροφής σαλιγκαριών κυρίως σε Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Κιλκίς, Σέρρες, Κόρινθο και τα τελευταία χρόνια και σε περιοχές του νομού Αιτωλοακαρνανίας.²⁴⁹

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι κατάλληλο μέρος για την εκτροφή σαλιγκαριών με το μέλλον και την απόδοση να είναι κερδοφόρα, διότι παρέχει κατάλληλα χαρακτηριστικά για μια σωστή εκτροφή (ποταμιά, λίμνες, υγρό κλίμα)²⁵⁰. Αναμφισβήτητα λοιπόν η εκτροφή σαλιγκαριών μπορεί να χαρακτηριστεί ως εναλλακτική καινοτόμα καλλιέργεια απέναντι στο διαφθαρμένο σύστημα των τελευταίων χρόνων του πρωτογενούς τομέα. Στην περιοχή του Παναιτωλίου από τον Ιανουάριο του 2011 λειτουργεί εκτροφείο σαλιγκαριών κλειστού τύπου με 4

²⁴⁶ Έθνος.gr, Σαλιγκάρια: έξυπνη επένδυση με κέρδη από 30.000 ευρώ. Δημοσιεύτηκε στις 10-01-2012, Τελευταία πρόσβαση στις 12-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.ethnos.gr/enthetta.asp%3Fcatid%3D23353%26subid%3D2%26pubid%3D63709716

²⁴⁷ Υπολογίζεται ότι συνολικά το στρέμμα κοστίζει 3.500 ευρώ. Οι ώρες εργασίας που χρειάζονται στο εκτροφείο εξαρτάται συνήθως από τα στρέμματα. (σε 3 στρ. αντιστοιχούν 390 ώρες, σε 5 στρ. αντιστοιχούν 820 ώρες, και στα 10 στρ. αντιστοιχούν 1.550 ώρες). Η απόδοση σύμφωνα με τα στοιχεία το 1^ο χρόνο από 1.000-1.500 κιλά, ενώ το 2^ο σε 4.400 ευρώ (μικτό κέρδος) ενώ 3.500 ευρώ (καθαρό κέρδος) ανά στρέμμα. – Νέα επιχειρηματική ευκαιρία ... κρύβει η επαρχία, Δημοσιεύτηκε στις 19-02-2010, Τελευταία πρόσβαση στις 12-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.snailgreece.blogspot.gr

²⁴⁸ Κερδοφόρα η καλλιέργεια σαλιγκαριών, Τελευταία πρόσβαση στις 10-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.directmarket.gr/dmarket/marketplc/article.jsp?artcategoryId=14972&articleid=16186

²⁴⁹ Δυναμικές καλλιέργειες με λαμπρό μέλλον- Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Ανάπτυξης το κόστος εγκατάστασης για ανοικτού τύπου εκτροφεία φθάνει σε 3.500-5.000 ευρώ, ενώ η μέση τιμή πώλησης για τα σαλιγκάρια στο εμπόριο κυμαίνεται μεταξύ 3-4 ευρώ το κιλό αλλά ανάλογα με το είδος η τιμή διαφέρει. Δημοσιεύτηκε στις 3-31-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 12-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.openarchives.gr/view/515394

²⁵⁰ Εκτροφή σαλιγκαριών στην Αιτωλοακαρνανία, Τελευταία πρόσβαση στις 10-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.thermo-greece.blogspot.gr/2010/05/blog-post_18.html

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ξεχωριστές μονάδες, σε έκταση 700τ.μ.²⁵¹Μια πλήρης εγκατάσταση με όλες τις κατάλληλες προϋποθέσεις, η οποία βοηθά στην σωστή εκτροφή και την αναπαραγωγή των σαλιγκαριών. Η βασική τροφή των σαλιγκαριών προέρχεται από φυσική βλάστηση, καρπούς(κριθάρι, καλαμπόκι)και πίτυρα σίτου. Στο νέο εγχείρημα της εκτροφής σαλιγκαριών προχώρησαν παραδοσιακά οικογένειες στο χωριό Ζευγαράκι²⁵²,στο πρώην δήμο Αρακύνθου όπου στην θέση Μακούλι λειτουργεί μονάδα που εκτρέφει ένα είδος κρητικού σαλιγκαριού. Στην ευρύτερη περιοχή του Αγρινίου υπάρχουν 12 μονάδες εκτροφής σαλιγκαριών ειδικά στην Κυψέλη, και στην περιοχή της Σκουτεράς. Με αφορμή τα αρκετά σαλιγκαροατροφεία και την ικανοποιητική ανάπτυξη το 2011 ιδρύθηκε η εταιρεία «Αιτωλικά σαλιγκάρια» που σκοπό είχε την εκτροφή και το εμπόριο σαλιγκαριών τύπου *Helix aspersa* Muller.²⁵³Η υγιεινή των χώρων και ο σωστός τρόπος διαβίωσης των σαλιγκαριών έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής και την εγκυρότητα του προϊόντος με πιστοποίηση ISO²⁵⁴.

Εικόνα 14 Εκτροφή Σαλιγκαριών στο Παναιτώλιο

²⁵¹ Σαλιγκάρια Παναιτωλίου Δ.Ελλάδος, Τελευταία πρόσβαση στις 12-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.westgreeksnail.com

²⁵² Τα Νέα της Καψοράχη αριθμός φύλλου 18, Απρίλιος, Μαΐος, Ιούνιος 2011, σελίδα 7- Απίστευτο κι όμως αληθινό-Πρώτη μονάδα εκτροφής σαλιγκαριών στη Μακρυνεία,

²⁵³ Αιτωλικά σαλιγκάρια 'Όνομα Ποιότητας!', Τελευταία πρόσβαση στις 12-05-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.aetolian-snails.gr/company.php

²⁵⁴ Το ISO 9001 είναι διεθνώς αναγνωρισμένο πρότυπο για την διασφάλιση ποιότητας και ποιοτική διαχείριση επιχειρήσεων.

5.4 Η ΣΑΛΙΓΚΑΡΟΤΡΟΦΙΑ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Συγκεκριμένα στην Ευρώπη, η Γαλλία είναι η χώρα με τα περισσότερα εκτροφεία σαλιγκαριών και την μεγαλύτερη κατανάλωση η οποία φτάνει τους 40.000 τόνους ετησίως και ετήσια παραγωγή 12.000 τόνους. Σε δεύτερη θέση κατατάσσεται η Ισπανία και η Ιταλία με κατανάλωση 20.000 και 15.000 τόνους αντίστοιχα. Η παραγωγή σαλιγκαριών παγκοσμίως από εκτροφεία αγγίζει μόλις το 15-20% της συνολικής κατανάλωσης. Οι κυριότερες χώρες παραγωγής – κατανάλωσης είναι η Νιγηρία, η Γκάνα και η Ακτή Ελεφαντοστού με ετήσια κατανάλωση τους 10.000 τόνους. Στην Ελλάδα η ετήσια κατανάλωση φτάνει τους 1.500 τόνους²⁵⁵.

---

²⁵⁵ Real.gr, Πηγή :www.elinikigeorgia.gr, Σαλιγκαροτοφία μια επικερδής επιχειρηματική δραστηριότητα, Τελευταία πρόσβαση στις 30-9-2013, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=265135&catID=5>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Με τον όρο βιολογική καλλιέργεια εννοούμε την καλλιέργεια η οποία αποφεύγει την χρήση συνθετικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, (ήπια, φιλική προς το περιβάλλον²⁵⁶) προβλέποντας έτσι την καλύτερευση και την εγγύηση των προϊόντων.²⁵⁷ Οι καλλιεργητές χρησιμοποιούν απορρίμματα ζώων(κοπριά)ως λίπασμα, και άλλα παρόμοια προϊόντα. Συνήθως χαρακτηρίζουμε τα προϊόντα που αγοράζουμε από τέτοιου είδους χωράφια βιολογικά. Για να πετύχει μια σωστή και καλλιεργημένη βιολογική καλλιέργεια υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που βοηθούν στην αύξηση της καλλιέργειας(σωστή λίπανση, κατάλληλο χώμα, καταπολέμηση εντόμων με βιολογικά φυτοφάρμακα).²⁵⁸

---

²⁵⁶ Γ. Μπαμπινιώτης, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας , Δ' έκδοση (2012), Εκδόσεις Κέντρο Λεξικολογίας .

²⁵⁷ Βικιπαίδεια, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια ,Βιολογική καλλιέργεια Τελευταία πρόσβαση στις 10-04-2014,Διαθέσιμο στο URL:www.el.wikipedia.org/wiki/Βιολογική_καλλιέργεια

²⁵⁸ Βιολογικά προϊόντα και Βιολογική καλλιέργεια, καλλιέργεια και περιβάλλον Τελευταία πρόσβαση στις 17-04-2014,Διαθέσιμο στο URL:www.viologika.gr/viologiki-kalliergeia.php

6.2 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ-ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας την τελευταία χρόνια είναι ο πρώτος νομός στην καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων τόσο στην γεωργία²⁵⁹, όσο και στην κτηνοτροφία. Πρώτος σε αριθμό βιοκαλλιεργητών και στην στήριξη αυτών με τα κατάλληλα μέσα. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε το υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με διάφορα προγράμματα που υλοποίησε κάνοντας τους αγρότες της περιοχής να ανταποκριθούν με μεγάλο ενδιαφέρον.²⁶⁰ Στο πρόγραμμα εντάχθηκαν περίπου 1.658 παραγωγοί.²⁶¹ Στην βιολογική γεωργία²⁶² εντάχθηκαν καλλιέργειες όπως της ελιάς, κηπευτικά, αμπελιού.²⁶³

Σε αυτά οι κατεξοχήν επάγγελμα αγρότες μετά από σεμινάρια και συναντήσεις που έγιναν άλλαξαν τα χημικά φυτοφάρμακα με βιολογικά φάρμακα που έχουν είτε φυτική προέλευση, είτε ζωική. Σιγά σιγά η βιολογική γεωργία εξαπλώθηκε και στην καλλιέργεια των εσπεριδοειδών(πορτοκάλια, μανταρίνια, ακτινίδια). Συγκεκριμένα στον Αγροτικό Συνεταιρισμό Νομού Αιτωλοακαρνανίας «Ο Αχελώος» παραγωγοί έχουν εντάξει την καλλιέργεια σπαραγγιού στην βιολογική καλλιέργεια²⁶⁴ με σημαντικά ποσοστά πώλησης. Όσοι παραγωγοί είναι ενταγμένοι στο πρόγραμμα βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας επιδοτούνται από τον οργανισμό ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων(ΒΙΟΕΛΛΑΣ)ο οποίος πραγματοποιεί ελέγχους σε τακτά χρονικά διαστήματα για την εξασφάλιση της γνησιότητας των προϊόντων και στην αυστηρή τήρηση των κανονισμών.

²⁵⁹ Η Ε.Ε αναγνωρίζει πλέον επίσημα την βιολογική γεωργία με την ψήφιση του Κανονισμού 2092/91 με βάση τους κανόνες της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οργανώσεων Βιολογικής Γεωργίας.

²⁶⁰ Η δράση της βιολογικής σε αδιέξοδο, Δημοσιεύτηκε στις 14-02-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 24-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.geoponoimeletites.gr/component/content/article/915-biological/1084-H-δράση-της-Βιολογικής-Γεωργίας-σε-αδιέξοδο.html

²⁶¹ ΕΞΠΡΕΣ, ημερήσια οικονομική εφημερίδα, Δημοσιεύτηκε στις 10-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.express.gr/news/finance/747061oz_20140410747061.php3

²⁶² Στην χώρα μας η βιολογική γεωργία έχει τις ρίζες της στο οικολογικό κίνημα των αρχών της δεκαετίας του 1980. Η πρώτη πιστοποίηση σε ελληνικό βιολογικό προϊόν δόθηκε το 1984 από ολλανδικό οργανισμό πιστοποίησης σε σταφίδες στο Αίγιο, ενώ το 1986 γερμανική εταιρεία υποστήριξε την παραγωγή βιολογικής ελιάς και ελαιολάδου στην Ελλάδα. “Η Βιολογική γεωργία στην Ελλάδα” , Δημοσιεύτηκε στις 31-01-2011, Τελευταία πρόσβαση στις 21-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.icookgreek.com/ιστορίες/Στήλες/item/η-Βιολογική-γεωργία-στην-Ελλάδα

²⁶³ Νέα προγράμματα Συμβολαιακής Γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς , Δημοσιεύτηκε στις 20-03-2014 , Τελευταία πρόσβαση στις 24-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.bionews.gr/2014/03/20/νέα-προγράμματα-συμβολαιακής-γεωργί/

²⁶⁴ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΝΟΜΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ “ΑΧΕΛΩΟΣ”, Πιστοποιήσεις Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Τελευταία πρόσβαση στις 23-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.alfaspargel.gr/index.php/pistopoiiseis

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ας δούμε όμως ανά περιφέρεια ποιες είναι οι βιολογικές καλλιέργειες που καλλιεργούνται σε όλη την Ελλάδα:

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2010 το 46,6% των βιολογικών εκμεταλλεύσεων (10.640 εκμεταλλεύσεις) ασχολείται με καλλιέργεια ελιάς, το 12,8% (2.940) με δημητριακά, το 9,5% (2.180) με βοσκότοπους, το 7,6% (1.740) με λοιπές καλλιέργειες, το 6,1% (1.400) με οπωροφόρα δέντρα, το 4,4% (1.020) με εσπεριδοειδή, το 2,8% με φρέσκα λαχανικά (640) 1,4% (330) με αποξηραμένα όσπρια, το 0,7% (170) με πατάτες και το 0,6% (130) με ελαιούχους.

Το 21% των βιολογικών εκμεταλλεύσεων βρίσκονται στην Δυτική Ελλάδα, το 16% στην Πελοπόννησο, το 12% στο Βόρειο Αιγαίο, το 11% στην Θεσσαλία, το 10,3 στην Κεντρική Μακεδονία, το 7,9% στην Κρήτη, το 6,7% στην Στερεά Ελλάδα, το 6,4% στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, το 4,7 στην Δυτική Μακεδονία, το 2,8% στην Αττική, το 1,3% στην Ήπειρο, το 1% στα νησιά Ιονίου και το 0,3% στο Νότιο Αιγαίο.

Η έκταση της βιολογικής γεωργίας στην Ελλάδα ανέρχεται σε ποσοστό 3,7% (μαζί με τα βοσκοτόπια), σε σύγκριση με την αντίστοιχη έκταση του συνόλου της χώρας (καλλιεργήσιμη 32.474.000 στρ. + 51.378.000 στρ. βοσκότοποι, στοιχεία 2008). Στη βιολογική γεωργία δραστηριοποιούνται 22.860 παραγωγικές και εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ σε 3.098.215 στρέμματα ανέρχονται οι βιολογικές επιφάνειες (καλλιεργήσιμες εκτάσεις, βοσκοτόπια, αγραναπαύσεις), σε μεταβατικό και πλήρες βιολογικό στάδιο. Σε σύγκριση με το 2009, 'λείπουν' από τον κλάδο των βιολογικών, 2.424 επιχειρηματίες (-9,6%). Στις βιολογικές εκτάσεις παρατηρείται μικρότερη ποσοστιαία μείωση (-5%) ή 164.307 στρέμματα²⁶⁵.

²⁶⁵ Agronews.gr, Αλεξανδρής Πέτρος, Η βιολογική Γεωργία στην Ελλάδα σε αριθμούς τον Δεκέμβρη, Τελευταία πρόσβαση στις 19-1-2012, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/75648/i-viologiki-georgia-stin-ellada-se-arithmous-ton-dekemvri/>

6.3 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Εκτός από την βιολογική γεωργία σημαντική αύξηση σημειώνεται και στον κλάδο της βιολογικής κτηνοτροφίας. Η κτηνοτροφία ως γνωστόν αποτελεί από παλιά την κύρια ενασχόληση των κατοίκων της περιοχής με αποτέλεσμα τα ποσοστά παραγωγής προϊόντων να αυξάνονται συνεχώς. Στην βιολογική κτηνοτροφία εντάσσονται η αιγοτροφία, προβατοτροφία, ακόμα και η εκτροφή ψαριών.²⁶⁶ Οι κτηνοτρόφοι χρησιμοποιούν βιολογικές ζωτροφές (καλαμπόκι, κριθάρι, βρώμη) έτσι ώστε τα τυροκομικά προϊόντα να είναι πιστοποιημένα και έτοιμα για κατανάλωση. Στην κτηνοτροφία τα ζώα τρέφονται σε ελεγχόμενα βοσκότοια όπου η βλάστηση θα είναι χωρίς φυτοφάρμακα, και δεν καταναλώνονται ορμόνες οι οποίες μπορούν να εμποδίσουν την σωστή ανάπτυξη.²⁶⁷

Σύμφωνα με το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων ασχολούνται σήμερα 23.665 παραγωγοί, 1.541 μεταποιητές και 11 εισαγωγείς. Συνολικά, στην Ελλάδα καλλιεργούνται βιολογικά 3,231 εκατ. στρέμματα, με τα 1,556 εκατ. να είναι βοσκότοποι.²⁶⁸

Ζωικό κεφάλαιο βιολογικής κτηνοτροφίας²⁶⁹ (σε αριθμό ζώων)

ΕΙΔΟΣ ΖΩΟΥ	2010	2011
Βοοειδή(σύνολο)	23.109	22.959
Βοοειδή (για σφαγή)	5.259	9.683
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	2.362	2.231
Άλλα βοοειδή	15.488	11.045
Χοίροι(σύνολο)	42.991	28.665
Χοίροι πάχυνσης	11.435	7.525
Θηλ.χοίροι αναπαραγωγής	13.630	9.114
Πρόβατα(σύνολο)	288.923	251.768
Θηλυκά πρόβατα αναπαραγωγής	225.403	193.216
Αιγοειδή(σύνολο)	226.556	180.039
Θηλυκές αίγες αναπαραγωγής	173.326	138.479
Άλλα αιγοειδή	53.230	41.560
Μέλισσες(κυψέλες)	13.695	14.865

²⁶⁶ ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ –«ΙΓΕΚΕ ΕΘΙΑΓΕ» Τελευταία πρόσβαση στις 24-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: www.agroepilogos.gr/NomosAitolAkarnanias.aspx

²⁶⁷ Βιολογική κτηνοτροφία –ιχθυοτροφία, Τελευταία πρόσβαση στις 22-04-2014, Διαθέσιμο στο URL: lyk-pikerm.att.sch.gr/projects/1112p3/ktinotrofia.pdf

²⁶⁸ Η Καθημερινή, Ελληνικά αρωματικά φυτά εξάγονται στην Ολλανδία, Τελευταία πρόσβαση στις 22-1-2011, Διαθέσιμο στο URL: <http://www.kathimerini.gr/416495/article/epikairothta/ellada/ellhnika-arwmatika-fyta-ezagontai-sthn-ollandia>

²⁶⁹ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2011 Διαθέσιμο στο URL: <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/animal-productio>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ενώ το έτος 2012:

ΕΙΔΟΣ ΖΩΟΥ	2012
Βοοειδή(σύνολο)	66.846
Βοοειδή (για σφαγή)	18.216
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	3.790
Άλλα βοοειδή	44.840
Χοίροι(σύνολο)	6.292
Χοίροι πάχυνσης	1.892
Θηλ.χοίροι αναπαραγωγής	1.933
Άλλοι χοίροι	2.467
Πρόβατα(σύνολο)	593.609
Αιγοειδή(σύνολο)	349.789

Πίνακας 10 Σύνολο ενταγμένων ζώων στην Ελλάδα²⁷⁰

Παρατηρούμε μια αρκετά μεγάλη αύξηση στο σύνολο των ζώων μεταξύ του 2011 και 2012, δεδομένου ότι λόγω οικονομικής κρίσης πολλοί είναι εκείνοι που γύρισαν πίσω στα χωριά και ασχολήθηκαν με τον πρωτογενή τομέα.

Από το 2012 τρέχει ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα το "Μέτρο 214" το οποίο προωθεί τη βιολογική φυτική και ζωική παραγωγή, καθώς και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας²⁷¹.

Σε πολλές φάρμες στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας πλέον παράγεται και πωλείται βιολογικό κρέας, το οποίο δεν περιέχει ορμόνες, αντιβιοτικά, διάφορα δηλητήρια καθώς και καρκινογόνους ουσίες στον οργανισμό μας²⁷².

²⁷⁰Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Διαθέσιμο στο URL: http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Biologika/statist_zoikis2012.pdf

²⁷¹ Χασιώτη Σταυρούλα, Υπεύθυνη για βιολογικά προγράμματα, Μεσολόγγι.

²⁷² Πρόεδρος ΤΟΕΒ Λεσινίου, Π. Σαλαγιάννης υπεύθυνος για την βιολογική κτηνοτροφία στην ευρύτερη περιοχή των Οινιάδων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σε μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από ραγδαίες ανακατατάξεις και έντονες μεταβολές στην παγκόσμια γεωργία αλλά και ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η γεωργία είναι αυτή που καλείται να δώσει ένα νέο τοπίο. Οι ισχυρές ανταγωνιστικές πιέσεις και η παγκοσμιοποιημένη αγορά οδηγούν στην ανάγκη για προσαρμογή σε νέα δεδομένα. Δεν είναι λίγοι αυτοί που στράφηκαν σε νέες καινοτόμες καλλιέργειες ώστε να αυξήσουν τα έσοδα τους και να μπορέσουν να σταθούν αντάξια στις απαιτήσεις της παγκόσμιας αγοράς.

Η κρίση που διανύουμε εκτός των προβλημάτων που δημιουργεί, γεννά και ευκαιρίες που οδηγούν στην παραγωγή ποιοτικών αγροτικών προϊόντων και ευκαιρίες ανάπτυξης για τα επόμενα έτη. Μια τέτοια περίπτωση λοιπόν είναι και η Ελλάδα όπου σε πολλές περιοχές της καλλιεργούνται νέες καλλιέργειες όπως τρούφα, σαλιγκάρια, αγκινάρες, φράουλα, αρωματικά φυτά κ.α.

Ο Νομός Αιτωλοακαρνανίας χαρακτηρίζεται από μία ισχυρή κυριαρχία της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής, καθώς είναι ο μεγαλύτερος νομός της χώρας μας. Η κύρια πηγή εσόδων της είναι ο πρωτογενής τομέας και ο αρκετά μεγάλος αριθμός των ζώων που εκτρέφει. Για αρκετά χρόνια η κύρια ασχολία των κατοίκων της περιοχής της Αιτωλοακαρνανίας ήταν το κριθάρι, οι ελιές, το τριφύλλι, τα σπαράγγια, το καλαμπόκι και ο καπνός. Τροχοπέδη σ αυτή την μέχρι τότε κατάσταση ήρθε να φέρει η απαγόρευση καπνού με την δικαιολογία της εκμηδένισης της εμπορικής τιμής από το καπνεμπόριο

Ως αδιέξοδο σε αυτή την κατάσταση οι νέοι αγρότες έχοντας μη άλλη επιλογή άρχισαν να αναζητούν πιο κερδοφόρες επενδύσεις. Οι παραδοσιακές καλλιέργειες εγκαταλείπονται αλλά εναλλακτικές καλλιέργειες-δραστηριότητες ήδη εμφανίστηκαν. Αρκετοί ήταν αυτοί που έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον σε πιο μοντέρνες καλλιέργειες, η μεγάλη ανατροπή έγινε με την καλλιέργεια της στέβια. Οι περισσότεροι καπνοπαραγωγοί ασχολήθηκαν με την στέβια διότι η καλλιέργεια προσομοιάζει με εκείνη του καπνού, άρα η μετάβαση ήταν εύκολη να γίνει. (Το Στέβια φυτεύεται όπως ο καπνός). Η καλλιέργεια αποδείχτηκε ικανοποιητική και οι καλλιεργητές με μεγαλύτερο ζήλο, κατάφεραν να κάνουν εξαγωγή ακόμα και στο εξωτερικό. Με αποτέλεσμα να περιμένουμε τώρα να γίνει στο Αγρίνιο το πρώτο εργοστάσιο στέβιας στην Ευρώπη!

Η συνέχεια ήρθε με την καλλιέργεια της ροδιάς, εξίσου προσοδοφόρα για να καλύψει το κενό του βαμβακιού και ιδιαίτερα για τους νέους ανθρώπους που θέλουν να παραμείνουν στον τόπο τους και να ζήσουν. Τα περισσότερα στρέμματα ροδιάς καλλιεργούνται στην ευρύτερη περιοχή των Οινιάδων, με εξαιρετικά προϊόντα χωρίς επιπλέον πρόσθετα και φυτοφάρμακα. Αν και το κόστος εγκατάστασης είναι αρκετά υψηλό, πολλοί είναι εκείνο που ρισκάρουν και προτιμούν την συγκεκριμένη καλλιέργεια. Η ίδρυση Συνεταιρισμού Ροδιάς ήρθε να δώσει μια νέα πνοή στην αγροτική ζωή, με την μεταποίηση και την εξαγωγή σε διάφορες περιοχές του εξωτερικού.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον για την εκτροφή σαλιγκαριών και συγκεκριμένα στις περιοχές του Θέρμου, στο Παναιτώλιο και στην Μακρυνεία. Η πρώτη έρευνα πραγματοποιήθηκε περίπου το καλοκαίρι του 2011 στην περιοχή του Ξηρομέρου, αλλά λόγω έλλειψης εγχειοβελτιωτικών έργων και καταλληλότητα εδάφους οι προσπάθειες έπεσαν στο κενό. Ο πρώτος και ιδιαίτερα σημαντικός λόγος επιλογής της σαλιγκαροτροφίας στις περιοχές αυτές είναι η ποιότητα του εδάφους. Σήμερα κερδίζει όλο και περισσότερους θαυμαστές η εκτροφή σαλιγκαριών και αυτό φαίνεται από τις διάφορες ημερίδες που διοργανώνονται από την διέλευση των αγροτών. Να πούμε ότι το κόστος εγκατάστασης είναι πολύ υψηλό και μόνο ένα μικρό ποσοστό επιδοτείται.

Τέλος δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε τα αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται στον Νομό μας, και την εταιρία Ανθηρ που δραστηριοποιείται στο Αγρίνιο εδώ και λίγα χρόνια. Είναι μία από τις πιο εντυπωσιακές καλλιέργειες, καθώς και φαρμακευτικές. Πολλές εταιρίες όπως η Κορρές και η Αρινίτα συνεργάζονται με συνεταιρισμούς που παράγουν αρωματικά φυτά για την δημιουργία καλλυντικών. Η χρήση τους όμως δεν περιορίζεται στον καλλωπισμό καθώς πολλά από αυτά τα φυτά βοηθούν σε διάφορες παθήσεις ή ακόμα και αρρώστιες. Η μοναδική εταιρία του νομού που ασχολείται με αυτά είναι η Ανθηρ πρόκειται για μία καθετοποιημένη μονάδα επεξεργασίας, μεταποίησης, τυποποίησης και Απόσταξης Αρωματικών και Φαρμακευτικών φυτών. Είναι πραγματικά μια απίστευτη εμπειρία να επισκεφτούμε το εργοστάσιο τους να δούμε με πόσο ζήλο καλλιεργούν και φροντίζουν τα φυτά τους που αποτελούνται σε πολλά στρέμματα. Και να μην ξεχάσουμε ότι η ελληνική παραγωγή σε φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά καλύπτει περίπου το 1% της παγκόσμιας ζήτησης και η Ευρωπαϊκή Ένωση, θεωρείται ως η μεγαλύτερη αγορά αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στον κόσμο.

Σε μια παγκοσμιοποιημένη ανταγωνιστική αγορά υπάρχει διέξοδος για τους Έλληνες αγρότες αφού έχουν το πλεονέκτημα της παραγωγής υψηλής ποιότητας προϊόντων που προτιμάται από τους ξένους καταναλωτές. Το ζητούμενο είναι να οργανωθούν καλύτερα σε μια επιχειρηματική βάση έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των διεθνών αγορών.

Η ίδρυση συνεταιρισμών- ενώσεων πρέπει να είναι το κύριο μέλημα των αγροτών για την έγκυρη ενημέρωση τους πάνω σε θέματα καλλιέργειας, σποράς, προγραμμάτων και επιδοτήσεων. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ανάπτυξη μεταποιητικών επιχειρήσεων και να συμβάλλει στη συγκράτηση κυρίως νέου πληθυσμού στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας. Θα πρέπει να υπάρξει μια μόνιμη και αποδοτική συνεργασία μεταξύ Ενώσεων και Δήμου καθώς αποτελεί ανάγκη η δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης Αγροτών στις έδρες των Δημοτικών Ενοτήτων για ενημέρωση και υποστήριξη των γεωργών και των κτηνοτρόφων της περιφέρειας του Δήμου.

Σημαντική είναι και η Καθιέρωση Έκθεσης Προβολής και Προώθησης των τοπικών αγροτικών προϊόντων και αγροτικών επιχειρήσεων της περιοχής. Και η προώθηση

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Δράσεων Αγροτουρισμού στις ορεινές περιοχές του Δήμου για τη συμπλήρωση και τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος των κατοίκων των περιοχών αυτών. Αν και ο Νομός είναι ο μεγαλύτερος αγροτικός νομός της Ελλάδας δεν διαθέτει κανένα ερευνητικό κέντρο για να ασχολείται με την εφαρμοσμένη έρευνα στο τομέα τόσο της φυτικής όσο και της ζωικής παραγωγής. Όλα αυτά όμως έχουν αντίκτυπο στους νέους που θέλουν να ασχοληθούν με την γη και δεν μπορούν να ενημερωθούν από πουθενά και από κανέναν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Ε.Ε. (1996) Πράσινη Βίβλος για την Καινοτομία
- Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων, Βοηθητικό σημείωμα για την καινοτομία, (Σύμφωνα με το Παράρτημα XIII, Παράγραφος 3.1).
- Γ. Λαζάνης, Π. Τέντες, Γ. Τζήρος, Α. Χαντζηανδρέου (2002), Αθήνα, Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Μορφές αγοράς Εκδόσεις Σαββάλας
- Δ. Ξένος (2003) «Γεωργία και φυσικοί πόροι στο Βαλκανικό χώρο» Αθήνα Εκδόσεις Παπαζήση.
- Δ.Μιτάκης 1998, Νομός Αιτωλοακαρνανίας, Οινιάδες, Πάτρα.
- Φυλλάδιο-Στοιχεία από τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Ροδιού . Αιτωλοακαρνανίας, σχετικά με την καλλιέργεια στον κάμπο της Κατοχής.
- Κώστας Κουμπουλής - Απίστευτο κι όμως αληθινό. Πρότυπη μονάδα εκτροφής σαλιγκαριών στη Μακρυνεία (Τα Νέα της Καψοράχης) αριθμός φύλλου 18, Απρίλιος, Μαΐος, Ιούνιος 2011, σελίδα 7- Απίστευτο κι όμως αληθινό. Πρότυπη μονάδα εκτροφής σαλιγκαριών στη Μακρυνεία.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- John Kenneth Galbraith (1967) The Industrial State.
- Christopher Freeman (1982) The Economics of Industrial Innovation, κεφ.1.(Τα Οικονομικά της Βιομηχανικής Καινοτομίας)

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- Michael Porter (1900) The Competitive Advantage of Nations, (Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα των Εθνών)
- U.K. DTI (1994) Innovation Unit Definition, κεφ. 11.1.(Μονάδα Καινοτομίας Ορισμός)
- Joseph Schumpeter(1942): Capitalism, Socialism and Democracy, Harper & Row, N.Y., κεφ.12.(Ο Καπιταλισμός, ο σοσιαλισμός και η δημοκρατία)
- Solow, Robert M (1956). "Συμβολή στη Θεωρία της Οικονομικής Ανάπτυξης», Quarterly Journal of Economics
- Georgios Korres (1996) : Technical Change & Economic Growth : an Empirical Evidence from European countries,. (Εθνικά συστήματα καινοτομίας)
- C.Geffen, Kathleen Judd, "Innovation through initiatives-framework for building new capabilities in public sector research organizations". Journal of Engineering and Technology Management, 2004, Volume 21, (Μέσω πρωτοβουλιών για την οικοδόμηση νέων δυνατοτήτων στο δημόσιο τομέα, ερευνητικό οργανισμό)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1>
- http://www.liaison.uoc.gr/documents/unistep/parousiaseis_plaisia_unistep/01_kainotomia_maramvelakhs.pdf
- http://translate.google.gr/translate?hl=el&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Frascati_Manual&prev=/search%3Fq%3D%25CE%25B5%25CE%25B3%25CF%2587%25CE%25B5%25CE%25B9%25CF%2581%25CE%25B9%25CE%25B4%25CE%25B9%25CE%25BF%2Bfrascati
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1>
- <http://www.ask.com/question/what-is-technological-innovation>
- www.keta.gr
- <http://www.faethon.gr/index.php/aboyt-espa/141-2012-02-22-09-52-08>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/>
- <http://www.innosupport.net/index.php?id=6048&L=4>
- <http://kyriakiantwniou.blogspot.gr/2007/01/hdtv.html>
- dasta.ucg.gr/sites/default/files/webfm.../ladias.pdf

- <http://www.getbusy.gr/Section/Details/18/%CE%95%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B1%20%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82>
- <http://www.pgeep.gr/>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%AC>
- <http://www.logospellas.gr/argiculture/61-latest/10124>
- <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard>
- http://translate.google.gr/translate?hl=el&sl=en&u=http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm&prev=/search%3Fq%3Dhttp://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard%26biw%3D1920%26bih%3D899
- <http://www.euretirio.com/2010/06/morfes-agoras.html>
- <http://eis.pspa.uoa.gr/econ/econ20.htm>
- <http://www.euretirio.com/2010/03/monopoliakos-antagonismos.html>
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944,3461/>
- <http://users.teilam.gr/~chris/05.htm>
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE
- <http://www.visiontask.gr/pub/el/Content.aspx?ctg=2>
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-B104/15/95,492/>
- [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_\(%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1\)](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_(%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1))
- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1
- http://www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/rdp10_modif_29052012.pdf
- http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101/Sjo01_GR.pdf
- <http://www.paseges.gr/el/news/ISTAME:-Sto-4-5-toy-AEP-h-symbolh-ths-gewrgias-sthn-oikonomia>
- http://agrotisgr.blogspot.gr/2013/11/blog-post_222.html
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1>
- <http://www.greek-inews.gr/2013/05/Argopethainei-h-alieia-sthn-Ellada-80-ligoteres-oi-psaries.html#axzz2obHGxK68>
- <http://www.atticafreepress.gr/2012/01/%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CE%B7-%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/>
- <http://gr.euronews.com/2013/03/28/fish-stock-dilemma/>
- <http://www.agrogi.eu/default.aspx?catid=161>
- http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E100/533/3524,14455/extras/ged15_vouna_zoi/kthnotrofia.html

- <http://www.tiniaki.gr/content.asp?id=431>
- <http://antipliroforisi.blogspot.gr/2010/02/blog->
- <http://www.anagnostis.info/medicine.htm>
- <http://www.koolnews.gr/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7/to-2015-mpainoun-ta-prota-geotripana-se-patraiko-kai-ioannina>
- <http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%AF%CE%>
- B1 <http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
- : <http://www.epoxi.gr/seeing5.htm>
- <http://www.29dytika.gr/29layout/perfecture/history/geography.php>
- <http://geografia.comxa.com/Greece/Aitoloakarnania/Aitoloakarnania.htm>
- http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82
- <http://www.anaktorio.gov.gr/Default.aspx?tabid=314>
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82
- http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82
- [usticeforgreece.wordpress.com/2012/07/31/ελστατ-νόμιμος-πληθυσμός-2011-9-903-268/](http://usticeforgreece.wordpress.com/2012/07/31/%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82)
- <http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/3274/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE.pdf>
- : <http://www.agroepiloges.gr/NomosAitoloAkarnanias.aspx>
- <http://www.aerasnews.gr/68839>
- http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/agriculture_51main_gr/agriculture_51main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2
- <http://www.aerasnews.gr/68839>
- <http://www.epistimonikomarketing.gr/apasholisi-kai-perifereies-panelladiki-sugkrisiton-perifereion-tis-elladas-gia-tin-anergia>
- <http://www.epistimonikomarketing.gr/apasholisi-kai-perifereies-panelladiki-sugkrisiton-perifereion-tis-elladas-gia-tin-anergia>
- <http://www.aftodioikisi.gr/ipourgeia/ta-pososta-tis-anergias-stin-ellada-ana-perifereia-xartis/attachment/anergia1>
- 2013 <http://www.frognews.gr/eidiseis/item/9192-to-xroma-tou-xrimatos-eidan-oi-aitoloakarnanes-agrotoktinotrofoi>
- : http://www.astakos-news.gr/2011/04/blog-post_3284.html
- <http://agriniovoice.gr/i-aitoloakarnania-paragei-to-50-tis-ethnikis-paragogis-stin-elia-kalamatas/>
- <http://www.epoxi.gr/Themata/themata031.htm>
- <http://www.topikopoiisi.com/3/archives/10-2012/1.html>
- http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/cereals/index_el.htm
- <http://www.agrinionews.gr/%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1>

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%86%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1

- http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/Maps/Arotrees.htm
- https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtik o&gs_l=heirloom-hp.1.3.0i1313j0i13i30l4.2094.5403.0.7544.13.13.0.0.0.171.1963.0j13.13.0....0...1ac.1.34.heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CF%80%CF%8C%CE%BA%CE%B9>
- http://agrotikanew.blogspot.gr/2013/08/blog-post_18.html
- https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtik o&gs_l=heirloom-hp.1.3.0i1313j0i13i30l4.2094.5403.0.7544.13.13.0.0.0.171.1963.0j13.13.0....0...1ac.1.34.heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c
- https://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&biw=&bih=&q=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF+%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%BF+%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1%CF%82&gbv=2&oq=kallierghtik o&gs_l=heirloom-hp.1.3.0i1313j0i13i30l4.2094.5403.0.7544.13.13.0.0.0.171.1963.0j13.13.0....0...1ac.1.34.heirloom-hp..0.13.1963.4g7dQvjhW9c
- <http://physiskaiousia.gr/products.html>
- <http://www.ygeiaonline.gr/index.php?option=comk2&view=item&id=37518:myrtvdh>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CE%B4%CE%B9%CE%AC>
- http://www.gaielliniki.gr/2014/01/blog-post_603.html
- <http://elsito.gr/index.php/component/k2/item/294-i-rodia>
- http://www.nagref.gr/journals/puplications/EGXEIRIDIO_RODIA.pdf
- <http://www.kalliergo.gr/kalliergeies-odigies/blog-kalliergo/127-rodia-rodia-kalliergeia-evergetikes-idiotthes-spora-pos-to-katharizo.html>
- www.kalliergo.gr
- www.korifogrami.gr/ef-zin/to-rodi-kai-oi-euergetikēs-tou-idiōtēτ/
- www.agroepiloges.gr/RodiaKosmio.aspx

- www.agrinioculture.gr
- www.back-to-nature.gr/2013/01/h.html
- www.aixmi-news.gr/slideshow/4-epikairotita/messolonghi/15099-kalliergeia-mellon-afti-tis-rodias-
- www.aixmi-news.gr/slideshow/4-epikairotita/messolonghi/19221-katoxi-anaptissomeni-kalliergeia-rodias
- www.agriniovoice.gr/megala-kerdi-apo-tin-kalliergeia-rodias-o-sinetairismos-aitoloakarnanias/
- www.paragogi.net/599/kerdos-1000-eyrw-ana-stremma--apo-thn-kalliergeia-rodias
- www.agrinionews.gr/ρόδι-η-επόμενη-μέρα-στην-καλλιέργεια/
- www.xiromeronews.blogspot.gr/2010/11/blog-post_5936.htm
- <http://www.agrinionews.gr/%CF%81%CF%8C%CE%B4%CE%B9-%CE%B7-%CE%B5%CF%80%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B3%>
- www.adarofos.blogspot.gr
- <http://www.agroepiloges.gr/Files/rodia/Rodia.pdf>
- http://technologosgeoponos.blogspot.gr/2013/10/blog-post_5787.html
- [//www.express.gr/afieroma/trofima-pota/559223oz_20120131559223.php3](http://www.express.gr/afieroma/trofima-pota/559223oz_20120131559223.php3)
- www.acheloostv.gr
- www.el.wikipedia.org/wiki/Σπαράγγι
- www.greek.language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=προ&dq=
- www.ilios-sparagi.gr/main.asp?cat=&pid=177&lang=1
- www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι
- www.askget.gr/greek/HistorySparaggiou.htm
- www.topikopoiisi.com/3/post/2013/05/84.html
- www.newsbeast.gr/health/arthro/370649/oi-therapeutikes-idiotites-tou-sparaggiou/
- ftiaxno.gr/2013/04/blog-post_3430.html
- www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι
- www.clikatlife.gr/diatrofi/story/13739
- forum.bodybuilding.gr/showthread.php?14566-Το-Σπαράγγι-και-οι-ιδιότητες-του
- www.agroepiloges.gr/NomosAitoloakarnanias.aspx
- diatrofi.gr
- www.diatrofi.gr/index.php/food/item/2090-Σπαράγγι
- www.ecotimes.gr/2659/σε-σημαντική-άνοδο-η-καλλιέργεια-σπαρ/
- www.paseges.gr/el/news/Einai-prasino-nostimo-kai-sumferei
- [//www.agrinioculture.gr/2013/02/14/](http://www.agrinioculture.gr/2013/02/14/)
- www.ethnos.gr/enthea.asp?catid=23353&subid=2&pubid=63289212
- www.pde.org.gr/aitnia/Default.aspx?id=131
- www.alfaspargel.gr/index.php/proionta/damaskina
- <http://www.makthes.gr/news/economy/46829>
- [//www.express.gr/afieroma/trofima-pota/255305oz_20100120255305.php3](http://www.express.gr/afieroma/trofima-pota/255305oz_20100120255305.php3)
- [//www.reporter.gr/Apopseis/Themata/item/221320](http://www.reporter.gr/Apopseis/Themata/item/221320)
- www.στέβια.com
- www.econews.gr/tag/στέβια
- www.apocalypsejohn.com
- www.biostevia.gr/idiotites/
- www.biostevia.gr/proionta

- www.stevianet.gr
- http://www.sweetestevia.gr/#stevia_i_thavmatourgi
- www.antikleidi.com/ενάντια-στην-κρίση/καλλιέργειες-στέβια
- www.paseges.gr/el/news/Prasino-fws-gia-kalliergeies-stebias-sthn-Ellada-apo-to-2012
- www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&ID=80184
- agroepidotiseis.blogspot.com/2012/04/blog-post_8674.html
- www.aitoloakarnaniablogs.gr/ΞηρομεροNews/2013/12/21/
- www.epixeiro.gr/ειδήσεις/top-stories-
- http://www.food-net.org/2013/06/blog-post_4568.html
- <http://katerini-news.gr>
- <https://www.google.gr/search?>
- <http://steviaellas.blogspot.gr/>
- <http://www.fpress.gr/diafora/item/14550-erhetai-to-proto-ergostasio-stebias-stin-ellada>
- <http://www.paseges.gr>
- <http://www.agrinionews.gr>
- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- <http://candlemaking.gr/blog>
- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- <http://acarnania.blogspot.gr>
- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- <http://chimikoergastirio.blogspot.gr>
- http://www.express.gr/afieroma/trofima-pota/513246oz_20110901513246.php3
- <http://agrinioreport.com>
- <http://www.agronews.gr>
- <http://www.ftiaxno.gr>
- <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/2355-dt250414>
- <http://www.e-geoponoi.gr>
- <http://www.etherio.gr/store/products/category/10ml-pure-essential-oils/>
- www.ethnos.gr/entheta.asp%3Fcatid%3D23353%26subid%3D2%26pubid%3D63709716
- www.snailgreece.blogspot.gr
- www.openarchives.gr/view/515394
- www.thermo-greece.blogspot.gr/2010//05/blog-post_18.html
- www.westgreeksnail.com
- www.aetolian-snails.gr/company.php
- www.el.wikipedia.org/wiki/
- www.viologika.gr
- www.geoponoimeletites.gr/
- www.express.gr/news/finance/747061oz_20140410747061.php3
- www.icookgreek.com/
- www.alfaspargel.gr/index.php/pistopoiiseis
- www.bionews.gr/2014/03/20/νέα-προγράμματα-συμβολαιακής-γεωργί/

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- www.agroepiloges.gr/NomosAitolAkarnanias.aspx
- lyk-pikerm.att.sch.gr/projects/1112p3/ktinotrofia.pdf
- <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/animal-productio>
- http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Biologika/statist_zoikis2012.pdf

ΑΡΘΡΑ

- Φωτεινή Μπάρκα, Σπέρνει λέξεις στις πόλεις [//www.enet.gr/?i=news.el.article&id=246238](http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=246238)
- Μεσολόγγι: Άνοιξε τις πύλες της η 3^η Έκθεση Τοπικών Προϊόντων, <http://www.patrastimes.gr/arthro.php?id=46247>
- Κώστας Τσίγκας, Το ταξίδι της τροφής, <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22733&subid=2&pubid=1908927&tag=8334>
- Κατερίνα Μυλωνά, Παραγωγή Αιγοπρόβειου Γάλακτος <http://www.farmanews.gr/Article.php?ID=967>
- Αιτωλοακαρνανικό, Site,Ο χάρτης της παραγωγής αιγοπρόβειου γάλακτος – Αιτωλοακαρνανία, Λάρισα οδηγούν την «κούρσα» http://aitoloakarnaniko.net/index.php?option=com_content&view=article&id=327:oxarths-thws-paragwghs-aigoproveiou-galaktos-&catid=35:top&Itemid=80
- Agronews, Παρά το γενικό προσκλητήριο μειώθηκε ο αριθμός των αγροτών, <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/93673/para-to-geniko-prosklitirio-meiothike-o-arithmos-ton-agroton/>
- www.zookosmos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=150:20011-11-29-10-58-07&catid=52:2011-10-21-08-21-07&Itemid=168
- www.kalyvia.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=48:2012-06-08--10-07-19&catid=17:2012-02-24-09--46-52
- www.ftoutonea.gr/gr/poreia-proionton/aricle_archive6188
- 20 δις ευρώ..στα έγκατα της Δυτικής Ελλάδας, Πηγή imerisia.gr, <http://www2.patrastimes.gr/arthro.php?id=6349>
- Χρ. Κολώνας, Φως στο τούνελ της κρίσης ρίχνει ο ορुकτός πλούτος, <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63599683>
- Agronews, Παρά το γενικό προσκλητήριο μειώθηκε ο αριθμός των αγροτών <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/93673/para-to-geniko-prosklitirio-meiothike-o-arithmos-ton-agroton/>
- Thomas D. Kuczmarski, Καινοτομία και Εφεύρεση: ποια η διαφορά; <http://www.capital.gr/businessweek/articles.asp?id=1128148>
- Εφημερίδα Πελοπόννησος, Νέοι αγρότες επενδύουν στη καλλιέργεια Στέβια www.pelop.gr/?page=article&DocID=108129&srv=11
- Καλύβια Αγρινίου, Η καλλιέργεια σπαραγγιού www.kalyvia.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=48:2012-06-08--10-07-19&catid=17:2012-02-24-09--46-52
- www.ccikilkis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=972%3A2012-06-19-09-01-36&catid=69%3A2010-06-08-09-53-24&lang=el
- Δήμητρα Λαοπόδη 1000 στρ στέβια θα καλλιεργηθούν φέτος από την ΕΑΣ, agrinionet.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=6607:a&catid=63:oikinimia&Itemid=232

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- Agrocapiital.gr, //www.agrocapiital.gr/Category/Afieromata/Article/5063/i-kalliergeia-ryziou-kai-i-istoria-toy
- Χρήστου Λ. Σταμάτη, Με όραμα και πάθος ο αγροτικός συνεταιρισμός STEVIA HELLAS, www.agronews.gr/agora/organoseis/arthro/97301/me-orama-kai-pathos-o-agrotikos-sunetairismos-stevia-hellas/
- Λίνα Γιάνναρου, Ελληνικά αρωματικά φυτά εξάγονται στην Ολλανδία <http://www.kathimerini.gr/416495/article/epikairothta/ellada/ellhnika-arwmatika-fyta-ezagontai-sthn-ollandia>
- Real.gr, Σαλιγκαροτροφία: Μια επικερδής επιχειρηματική δραστηριότητα, <http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=265135&catID=5>
- Αλεξανδρής Πέτρος, Η βιολογική γεωργία στην Ελλάδα σε αριθμούς τον Δεκέμβρη, <http://www.agronews.gr/business/meletes/arthro/75648/i-viologiki-georgia-stin-ellada-se-arithmous-ton-dekemvri/>
- Λίνα Γιάνναρου, Ελληνικά αρωματικά φυτά εξάγονται στην Ολλανδία. <http://www.kathimerini.gr/416495/article/epikairothta/ellada/ellhnika-arwmatika-fyta-ezagontai-sthn-ollandia>

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Πρόεδρος της Ένωσης (πρώην Ένωση βάμβακος Κατοχής) Γιώργο Γκόγκολη
- Υπεύθυνος του Αγροτικού Συνεταιρισμού Αιτωλοακαρνανίας <Ο ΑΧΕΛΩΟΣ>. Ο κ. Γατής Βασίλειος.
- Πρόεδρος Κατοχής Ρόμπολας Ιωάννης.
- Οικονομικό/ Εμπορικό επιμελητήριο Αιτωλοακαρνανίας, Πληροφορίες που μας έδωσε ο υπεύθυνος.
- Ντέμος Γιάννης, γεωπόνος, υπεύθυνος συνεργάτης της εταιρίας Ανθήρ (Anthir), σε ότι αφορά τις καλλιέργειες.
- Χασιώτη Σταυρούλα, Υπεύθυνη για βιολογικά προγράμματα, Μεσολόγγι.
- Πρόεδρος ΤΟΕΒ Λεσίνιου, Π. Σαλαγιάννης υπεύθυνος για την βιολογική κτηνοτροφία στην ευρύτερη περιοχή των Οινιάδων.

ΟΜΙΛΙΑ

- Απόστολου Κατσιφάρα, Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας, Ημερίδα στο Μεσολόγγι 16-11-2013 «Αγροτική Οικονομία και Επιχειρείν».
- Ομιλία κ. Θεόδωρου Βασιλόπουλου, Πρόεδρος Πανελλήνιας Ένωσης Αγροτών, με θέμα <Το όραμα, οι στόχοι και οι προοπτικές της Π.Ε.Ν.Α.>, Ημερίδα Αγροτική οικονομία & Επιχειρείν.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

- Ομιλία στο δημοτικό πάρκο Αγρινίου με θέμα «ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» με ομιλητές τον Δημήτρη Μιχαηλίδη από την Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης και υπεύθυνο αγροτικής ενημέρωσης της Ε.Ο.Κ. στην Ελλάδα και τον Γρηγόρη Νταούκα, Γεωργοοικονομολόγο. Ένωση Νέων Αγροτών www.pde.org.gr/aitnia/Default.aspx?id=131